

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ**

«На правах рукопису»
УДК 340.341

До захисту допущено:

Завідувач кафедри

_____ Вікторія ДЕРГАЧОВА

« 09 » _____ грудня _____ 2022 р.

МАГІСТЕРСЬКА ДИСЕРТАЦІЯ

**на здобуття ступеня магістра
за освітньо-професійною програмою
«Менеджмент інвестицій та інновацій»
спеціальності 073 Менеджмент**

**на тему: «Забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного
підприємства»**

Виконала:

студентка 2-го курсу, групи УІ-11мп
ЛЕНТОВСЬКА Марина Анатоліївна _____

Науковий керівник:

декан факультету менеджменту та маркетингу,
д.е.н., проф. КРАВЧЕНКО Марина Олегівна _____

Рецензент:

завідувач кафедри промислового маркетингу,
д.ф.-м.н., проф. СОЛНЦЕВ Сергій Олексійович _____

*Засвідчую, що у цій магістерській дисертації немає
запозичень з праць інших авторів без відповідних
посилань*

Студентка _____

Київ – 2022 року

**НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КИЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ
імені ІГОРЯ СІКОРСЬКОГО»**

**ФАКУЛЬТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ТА МАРКЕТИНГУ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ ПІДПРИЄМСТВ**

Рівень вищої освіти – другий (магістерський)

Спеціальність – 073 Менеджмент

Освітньо-професійна програма «Менеджмент інвестицій та інновацій»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувачка кафедри

_____ Вікторія ДЕРГАЧОВА

« 01 » _____ вересня 2022 р.

ЗАВДАННЯ

на магістерську дисертацію студентці

ЛЕНТОВСЬКІЙ МАРИНІ АНАТОЛІВНІ

- 1. Тема дисертації:** «Забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства»
науковий керівник дисертації: Кравченко Марина Олегівна, д.е.н., проф.,
затверджені наказом по університету від 10.11.2022 року № 4143-с.
- 2. Строк подання студентом дисертації:** 02 грудня 2022 року.
- 3. Об'єкт дослідження:** фінансова стійкість інноваційно-активного підприємства.
- 4. Предмет дослідження:** теоретичні та науково-методичні положення щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства.

5. Перелік завдань, які потрібно розробити:

а) теоретико-методологічна частина:

- визначити сутність та дослідити класифікацію фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- надати характеристику змісту та принципів забезпечення фінансовою стійкістю інноваційно-активного підприємства;
- проаналізувати методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;

б) дослідницько-аналітична частина):

- надати загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства;
- проаналізувати систему параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості;
- оцінити індикатори фінансової стійкості підприємства;

в) проектно-рекомендаційна частина:

- запропонувати організаційно-економічні заходи щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- запропонувати використання оптимізаційних моделей структури капіталу підприємства в управлінні фінансовою стійкістю підприємства;
- здійснити прогнозування рівня фінансової стійкості підприємства з врахуванням рекомендацій по оптимізації.

6. Орієнтовний перелік ілюстративного матеріалу:

- 1) Класифікація типів фінансової стійкості підприємств;
- 2) Етапи забезпечення фінансової стійкості підприємства;
- 3) Концептуальні основи забезпечення фінансовою стійкістю підприємства;
- 4) Організаційна структура інноваційно-активного підприємства;
- 5) Структура асортименту продукції підприємства;
- 6) Динаміка зміни доходу від реалізації продукції підприємства;
- 7) Шкала основних показників фінансової стійкості підприємства;
- 8) Дерево цілей підприємства;
- 9) Матриця фінансової рівноваги Ж.Франсона та І.Романе;
- 10) Динаміка зміни коефіцієнтів, які характеризують структуру капіталу інноваційно-активного підприємства;

7. Перелік публікацій за напрямом роботи:

- 1) Кравченко М. О., Лентовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. Вип. 24. С. XX-XX. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua> (фахове видання, категорія Б).
- 2) Кравченко М. О., Лентовська М. А. Проблеми забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Modern science: innovations and prospects* : збірка тез XI Міжнародної науково-практичної конференції (Швеція, м. Стокгольм, 24-26 липня 2022 р.). Стокгольм, 2022. С. 224-228. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-24-26-07-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv> (тези).

- 3) Кравченко М. О., Лентовська М. А. Принципи забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* : збірник тез доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої тридцятиріччю факультету менеджменту та маркетингу (м. Київ, 08 грудня 2022 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua> (тези).

8. Дата видачі завдання: 28 серпня 2022 року.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

<i>№ з/п</i>	<i>Назва етапів виконання магістерської дисертації</i>	<i>Строк виконання етапів магістерської дисертації</i>	<i>Примітка</i>
1.	Збір необхідної інформації, вивчення та аналіз літературних та періодичних джерел з обраної тематики	29.08..2022 – 08.09.2022	
2.	Вивчення теоретичних основ забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства	09.09.2022 – 09.10.2022	
3.	Вибір бази дослідження магістерської дисертації, надання загальної характеристики фінансово-господарської діяльності обраного підприємства	01.09.2022 – 15.09.2022	
4.	Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємства	16.09.2022 – 30.09.2022	
5.	Проведення комплексного оцінювання фінансової стійкості ТОВ «Сандора» та виявлення проблемних аспектів	01.10.2022 – 11.10.2022	
6.	Пропозиція щодо проведення організаційно-економічних заходів щодо забезпечення фінансової стійкості	12.10.2022 – 17.10.2022	
7.	Використання оптимізаційних моделей структури капіталу в забезпеченні фінансової стійкості	24.10.2022 – 01.11.2022	
8.	Здійснення прогнозування рівня фінансової стійкості з врахуванням наданих рекомендацій	02.11.2022 – 16.11.2022	
9.	Оформлення магістерської дисертації на здобуття ступеня магістра	17.11.2022 – 01.12.2022	

Студентка

_____ Марина ЛЕНТОВСЬКА

Науковий керівник

магістерської дисертації

_____ Марина КРАВЧЕНКО

РЕФЕРАТ

Магістерська дисертація другого (магістерського) рівня вищої освіти на тему: «Забезпечення фінансовою стійкістю інноваційно-активного підприємства (на прикладі ТОВ «Сандора»)» містить 115 сторінок, 43 таблиці, 14 рисунків. Список посилань складається із 41 найменувань.

Актуальність дослідження. Сучасні умови функціонування ринку України потребують активізації інноваційної діяльності та відповідно значних інвестиційних коштів. Обрана тема дослідження зумовлена тісним взаємозв'язком інноваційної та інвестиційної привабливості і фінансової стійкості підприємства. Саме фінансова стійкість є однією із основних умов ефективного функціонування, розвитку й створення високого рівня конкурентоспроможності підприємства на ринку. Необхідність вирішення порушених питань потребує розроблення ефективної системи забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська дисертація виконувалась у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри менеджменту підприємств Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темою «Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неоіндустріальної економіки» (номер державної реєстрації 0118U100598).

Мета роботи. Обґрунтування за допомогою певної сукупності методів і прийомів особливостей забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Завдання дослідження. Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність та дослідити класифікацію фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- надати характеристику змісту та принципів забезпечення фінансовою стійкістю інноваційно-активного підприємства;

- проаналізувати методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- надати загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства;
- проаналізувати систему параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості;
- оцінити індикатори фінансової стійкості підприємства;
- запропонувати організаційно-економічні заходи щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- запропонувати використання оптимізаційних моделей структури капіталу підприємства в управлінні фінансовою стійкістю підприємства;
- здійснити прогнозування рівня фінансової стійкості підприємства з врахуванням рекомендацій по оптимізації.

Об’єктом дослідження є фінансова стійкість інноваційно-активного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-методичні положення щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства.

Методи дослідження. Під час написання магістерської дисертації застосовувались такі методи: систематизації та узагальнення – при поглибленні теоретичних основ забезпечення фінансової стійкості; графічний метод та метод статистичного аналізу – при аналізі фінансово-господарської діяльності; економіко-статистичний – при проведенні оцінювання рівня фінансової стійкості; метод експертної оцінки – при здійсненні PEST-аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає у подальшому розвитку теоретичних положень забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства та удосконаленні науково-методичних підходів до її оцінювання.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні методичних та прикладних підходів до забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства, які доведено до рівня практичних рекомендацій, впровадження яких надасть можливість підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку та покращити показники його фінансової діяльності.

Апробація результатів роботи:

1. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. Вип. 24. С. XX-XX. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua> (фахове видання, категорія Б).

2. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Проблеми забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Modern science: innovations and prospects*: збірка тез XI Міжнародної науково-практичної конференції (Швеція, м. Стокгольм, 24-26 липня 2022 р.). Стокгольм, 2022. С. 224-228. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-24-26-07-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv> (тези).

3. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Принципи забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: збірник тез доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої тридцятиріччю факультету менеджменту та маркетингу (м. Київ, 08 грудня 2022 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua> (тези).

Ключові слова: фінансова стійкість, фінансова стійкість інноваційно-активного підприємства, система забезпечення фінансової стійкості, вдосконалення системи забезпечення фінансової стійкості.

ABSTRACT

The master's thesis of the second (master's) level of higher education on the topic: "Ensuring the financial stability of an innovative and active enterprise (on the example of Sandora LLC)" contains 115 pages, 43 tables, 14 figures. The list of links consists of 41 items.

Relevance of research. Modern operating conditions of the Ukrainian market require the activation of innovative activities and, accordingly, significant investment funds. The chosen research topic is determined by the close relationship between innovative and investment attractiveness and the financial stability of the enterprise. It is financial stability that is one of the main conditions for effective functioning, development and creation of a high level of competitiveness of the enterprise on the market. The need to resolve the issues raised requires the development of an effective system for managing the financial stability of an innovative and active enterprise.

Connection of work with scientific programs, plans, topics. The master's thesis was carried out in accordance with the research plan of the department of enterprise management of the National Technical University of Ukraine "Ihor Sikorskyi Kyiv Polytechnic Institute" on the topic "Managing the development of innovative entrepreneurship in the conditions of the neo-industrial economy" (state registration number 0118U100598).

The goal of the work. Justification using a certain set of methods and techniques of the peculiarities of managing the financial stability of an innovatively active enterprise and the development of practical recommendations for its improvement.

Objectives of the study. To achieve the goal, it is necessary to solve the following tasks:

- determine the essence and investigate the classification of the financial stability of an innovative and active enterprise;
- provide a description of the content and principles of ensuring the financial stability of an innovative and active enterprise;

- to analyze the methodological principles of assessing the financial stability of an innovatively active enterprise;
- provide a general description of the financial and economic activity of the enterprise;
- analyze the system of parameters for quantitative assessment of financial stability;
- evaluate indicators of financial stability of the enterprise;
- propose organizational and economic measures to ensure the financial stability of an innovative and active enterprise;
- to propose the use of optimization models of the capital structure of the enterprise in managing the financial stability of the enterprise;
- forecast the level of financial stability of the enterprise, taking into account recommendations for optimization.

The object of the research is the financial stability of an innovative and active enterprise.

The subject of the research is theoretical and scientific-methodological provisions regarding the management of the financial stability of an innovatively active enterprise.

Research methods. During the writing of the master's thesis, the following methods were used: systematization and generalization - when deepening the theoretical foundations of financial stability management; graphic method and method of statistical analysis - when analyzing financial and economic activity; economic and statistical - when assessing the level of financial stability; the method of expert assessment - when performing a PEST analysis.

The scientific novelty of the research consists in the further development of the theoretical provisions of managing the financial stability of an innovatively active enterprise and the improvement of scientific and methodological approaches to its assessment.

The practical significance of the research lies in the development of methodical and applied approaches to ensuring the financial stability of an innovative and active

enterprise, which have been brought to the level of practical recommendations, the implementation of which will provide an opportunity to increase the competitiveness of the enterprise on the market and improve the indicators of its financial activity.

Approbation of work results:

1. Kravchenko M. O., Lentovska M. A. Approaches to assessing the financial stability of innovative and active enterprises. Economic Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". 2022. Issue 24. pp. XX-XX. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua> (professional edition, category B).

2. Kravchenko M. O., Lentovska M. A. Problems of ensuring financial stability of innovative and active enterprises. Modern science: innovations and prospects: a collection of theses of the XI International Scientific and Practical Conference (Sweden, Stockholm, July 24-26, 2022). Stockholm, 2022. P. 224-228. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-24-26-07-2022-stokholm-shvetsiya-arhiv> (theses) .

3. Kravchenko M. O., Lentovska M. A. Principles of ensuring financial stability of innovatively active enterprises. Business, innovations, management: problems and prospects: a collection of abstracts of reports of the participants of the 3rd International Scientific and Practical Conference dedicated to the thirtieth anniversary of the Faculty of Management and Marketing (Kyiv, December 8, 2022). Kyiv: KPI named after Igor Sikorskyi, 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua> (theses).

Key words: financial stability, financial stability of an innovatively active enterprise, system of ensuring financial stability, improvement of the system of ensuring financial stability.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	13
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	16
1.1 Сутність та класифікація фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства.....	16
1.2 Характеристика змісту та принципів забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства	23
1.3 Методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства.....	31
Висновок до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2 КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «САНДОРА».....	40
2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора»	40
2.2 Аналіз системи параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості ТОВ «Сандора»	51
2.3 Оцінка індикаторів фінансової стійкості ТОВ «Сандора»	62
Висновок до розділу 2.....	73
РОЗДІЛ 3 ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «САНДОРА».....	74
3.1 Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства	74
3.2 Використання оптимізаційних моделей структури капіталу ТОВ «Сандора»	83
3.3 Прогнозування рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора» з врахуванням рекомендацій по оптимізації.....	93
Висновок до розділу 3.....	102
ВИСНОВКИ.....	103
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	106
ДОДАТКИ.....	111

ВСТУП

Актуальність дослідження. Забезпечення фінансової стійкості підприємства є важливим фактором його інноваційного та інвестиційного розвитку. Для забезпечення потрібного рівня фінансових показників потрібно враховувати багато чинників впливу як зовнішнього, так і внутрішнього середовища. Так дослідженням питання забезпечення фінансової стійкості підприємств займались багато вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: О.О. Терещенко [2], О.Є. Журавльова [3], Н.А. Мамонтова [4], О.С. Стоянова [6], Т.О. Фролова [7], М.І. Ткачук, Є.Ф. Кіреєва [12], А.Д. Шеремет, Р.С. Сайфулін [15], А.М. Подерьогін, М.Д. Білик [32], Л.А. Костирко [34, 38], Б.Є. Грабовецький [41].

У дослідженій літературі існує безліч підходів до визначення сутності поняття «забезпечення фінансової стійкості» підприємства. Це спричинено комплексністю даного поняття та наявністю багатьох аспектів. Проте не існує загального сформованого механізму забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства. Саме тому дана тематика дослідження є актуальною, адже більшість підприємств потребують залучення ефективного забезпечення фінансової стійкості для розвитку, досягнення поставлених цілей та відповідно отримання (збільшення) прибутковості бізнесу.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Магістерська дисертація виконувалась у відповідності з планом науково-дослідної роботи кафедри менеджменту підприємств Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» за темою «Управління розвитком інноваційного підприємництва в умовах неоіндустріальної економіки» (номер державної реєстрації 0118U100598).

Метою магістерської дисертації є обґрунтування за допомогою певної сукупності методів і прийомів особливостей забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства та розробка практичних рекомендацій щодо його вдосконалення.

Завдання дослідження. Для досягнення мети необхідно вирішити наступні завдання:

- визначити сутність та дослідити класифікацію фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- надати характеристику змісту та принципів забезпечення фінансовою стійкістю інноваційно-активного підприємства;
- проаналізувати методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- надати загальну характеристику фінансово-господарської діяльності підприємства;
- проаналізувати систему параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості;
- оцінити індикатори фінансової стійкості підприємства;
- запропонувати організаційно-економічні заходи щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства;
- запропонувати використання оптимізаційних моделей структури капіталу підприємства в управлінні фінансовою стійкістю підприємства;
- здійснити прогнозування рівня фінансової стійкості підприємства з врахуванням рекомендацій по оптимізації.

Об'єктом дослідження є фінансова стійкість інноваційно-активного підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні та науково-методичні положення щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства.

Методи дослідження. Під час написання магістерської дисертації застосовувались такі методи: систематизації та узагальнення – при поглибленні теоретичних основ забезпечення фінансової стійкості; графічний метод та метод статистичного аналізу – при аналізі фінансово-господарської діяльності; економіко-статистичний – при проведенні оцінювання рівня фінансової стійкості; метод експертної оцінки – при здійсненні PEST-аналізу.

Наукова новизна дослідження полягає у подальшому розвитку теоретичних положень забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства та удосконаленні науково-методичних підходів до її оцінювання.

Практичне значення дослідження полягає у розробленні методичних та прикладних підходів до забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства, які доведено до рівня практичних рекомендацій, впровадження яких надасть можливість підвищити конкурентоспроможність підприємства на ринку та покращити показники його фінансової діяльності.

Апробація результатів роботи:

1. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. Вип. 24. С. XX-XX. URL: <http://ev.fmm.kpi.ua> (фахове видання, категорія Б).

2. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Проблеми забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Modern science: innovations and prospects*: збірка тез XI Міжнародної науково-практичної конференції (Швеція, м. Стокгольм, 24-26 липня 2022 р.). Стокгольм, 2022. С. 224-228. URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhnarodna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-24-26-07-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv> (тези).

3. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Принципи забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: збірник тез доповідей учасників III Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої тридцятиріччю факультету менеджменту та маркетингу (м. Київ, 08 грудня 2022 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua> (тези).

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ІННОВАЦІЙНО-АКТИВНОГО ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність та класифікація фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства

В умовах нестабільної ринкової економіки України з'являється кілька суттєвих проблем, які з однієї сторони, мають загальний вплив на розвиток економіки України, а з іншої сторони – визначають головні напрямки розвитку підприємств та формують їхні стратегії. В цих умовах кожне вітчизняне підприємство зацікавлене у забезпеченні фінансової стійкості своєї діяльності. При цьому фінансовий стан підприємства важливий як для інвесторів та партнерів – для оцінки майбутньої співпраці та її результативності, так і для керівництва та робітників – для раціонального використання ресурсів та забезпечення безупинної діяльності підприємства. Але найбільш зацікавленим суб'єктом у фінансовій стійкості є саме підприємство, адже лише за допомогою тісних взаємозв'язків між партнерами воно може досягти своїх цілей, та реалізувати свою стратегію розвитку. На основі аналізу фінансового стану розробляється та планується процес забезпечення фінансовими ресурсами.

Фінансову стійкість підприємства можна назвати однією з основних та найбільш значущих складових, які характеризують інноваційну активність, та разом із тим необхідною умовою його інноваційної діяльності. Основою фінансової стійкості вітчизняних інноваційно-активних підприємств є їх адаптація до змін у ринковому середовищі, можливість вести діяльність в умовах високої конкуренції, використовуючи наявні матеріальні ресурси відповідно до власних потреб та потреб ринку.

Сьогоднішні реалії функціонування підприємств в умовах ринкового середовища підштовхують їх до інноваційної активності за рахунок впровадження

нових технологій, послуг, товарів, виробничих процесів для надання підприємству певних конкурентних переваг. Основні передумови для інноваційного розвитку це високий рівень нецінової конкурентності на ринку, великий інноваційний потенціал для продуктивного трансферу технологій та стійкий фінансовий стан.

До найбільш вагомих зовнішніх факторів, які формують фінансову стійкість підприємства належить: становище підприємства на ринку товарів та послуг; економічні умови функціонування; платоспроможний попит споживачів; економічна та фінансово-кредитна політика держави; соціальна та екологічна ситуація в суспільстві тощо [1, с.792].

До найбільш суттєвих внутрішніх факторів, які формують фінансову стійкість підприємства: належність підприємства до певної галузі; структура продукції, що випускається, її частка в загальному платоспроможному попиті; розмір сплаченого статутного капіталу; структура витрат, їх динаміка у порівнянні з прибутком; розмір фінансових ресурсів, включаючи запаси й резерви [1, с.793].

Поняття фінансова стійкість підприємств можна трактувати з різних точок зору. Для того, щоб зрозуміти суть даного поняття розглянемо різні підходи науковців до його визначення (табл. 1.1).

На мою думку, найбільш доцільним визначенням поняття фінансової стійкості, є те що описує такий стан підприємства, за якого воно зможе зберігати платоспроможність та здатність уникати банкрутства. Але при цьому єдності серед науковців у визначенні цього поняття досі немає. Вони трактують дане поняття характеризуючи різні аспекти фінансової стійкості, проте по-різному деталізуючи.

Проте необхідно зазначити, що поняття інноваційність та фінансова стійкість в певній мірі суперечать один одному. Адже інноваційно активне підприємство не може бути завжди фінансово стійким через великі затрати на розробку, купівлю, впровадження інновацій, які в свою чергу мають вплив на

собівартість продукції, попит та конкурентоспроможність на ринку, а також на управлінську, виробничу, організаційну діяльності підприємства [8].

Таблиця 1.1

Підходи до визначення поняття «фінансова стійкість підприємств»

№ п/п	Автор та (або) джерело	Визначення
1	О.О. Терещенко	«Фінансова стійкість – це показник, який передбачає, що грошові надходження підприємства дорівнюють або перевищують потребу в капіталі для виконання поточних платіжних зобов'язань.»
2	Г.В. Савицька	«Фінансова стійкість – це здатність функціонувати і розвиватися, зберігати рівновагу балансу в мінливому внутрішньому та зовнішньому середовищі, що гарантує його постійну платоспроможність та інвестиційну привабливість.»
3	Н.А. Мамонтова	«Фінансова стійкість – це такий стан підприємства, за якого забезпечуються стабільна фінансова діяльність, постійне перевищення доходів над витратами, вільний обіг грошових коштів, ефективне управління фінансовими ресурсами, безперервний процес виробництва і реалізації продукції.»
4	Л.А. Костирко	«Фінансова стійкість – це інтегральна характеристика здатності підприємства як системи трансформувати фінансові ресурси з максимальною економічною вигодою і мінімальним ризиком.»
5	О.С. Стоянова	«Фінансова стійкість – це збіг чотирьох сприятливих характеристик: платоспроможності; ліквідності балансу; кредитоспроможності; високої рентабельності.»
6	О. В. Павловська, Т.О. Фролова	«Фінансова стійкість – відображення стабільного перевищення доходів над витратами, забезпечує вільне маневрування грошовими коштами підприємства та завдяки ефективному їх використанню сприяє безперервному процесу виробництва і реалізації продукції.»

Джерело: [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8]

Іншими словами, при впровадженні інновацій на підприємство фінансова стійкість завжди знижується, та основним завданням, яке постає перед підприємством, є найшвидше відновлення показників фінансової стійкості до попередніх [9, с. 225].

Щоб спрогнозувати можливий вплив інновації на показники фінансової стійкості, необхідно враховувати сукупність елементів, таких як [9, с. 24]: собівартість продукції, ринкову вартість, обсяги виробництва, обсяги збуту та

технічні характеристики продукції, які визначають чому люди її купують (формула 1.1). Фінансова стійкість буде зберігатись, якщо витрати будуть меншими (формула 1.2), ніж прибуток, при тому що обсяги виробництва мають бути більшими, ніж обсяги реалізації [10, с. 25].

$$T_i = \langle C_i, P_i, N_i, Q_i, TT_i \dots \rangle \quad (1.1)$$

де, C_i – собівартість продукції;

P_i – ринкова вартість продукції;

N_i – обсяг виробництва продукції;

Q_i – обсяг збуту продукції;

TT_i – технічні дані продукції, які визначають його привабливість для покупців.

$$C_i N_i < P_i Q_i, \text{ при } N_i \geq Q_i \quad (1.2)$$

Якщо ці показники є позитивними, то скоріш за все інновація буде успішною, що призведе до підвищення фінансової стійкості підприємства та виробництва наукоємної продукції.

Алгоритм забезпечення фінансової стійкості підприємства повинен мати таку структуру [11]:

- аналіз поточної фінансової стійкості підприємства на основі сукупності фінансових індикаторів;
- факторний аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища з метою формулювання стратегічних факторів фінансової стійкості підприємства;
- визначення оптимальних показників фінансової стійкості та обґрунтування їх об'єктивності і доречності;
- визначення рівня фінансової стійкості;
- аналіз додаткових заходів та джерел, необхідних для повернення організації в стан рівноваги;
- формулювання рекомендацій щодо забезпечення високого рівня фінансової стійкості та розробка заходів щодо її підвищення;
- проведення заходів та контроль за ходом їх виконання [11].

Визначивши сутність поняття фінансова стійкість, необхідно зрозуміти які ж види фінансової стійкості виділяють науковці, тобто дослідити класифікацію.

У літературі різні вчені намагались виділити окремі види фінансової стійкості, але повної класифікації на сьогодні не існує.

Більшість науковців виділяють такі 4 типи фінансової стійкості підприємства: абсолютна, нормальна, передкризова, кризова. Серед них М.С. Абрюгіна, В. Вітлінський, О. Пернарівський, М.І. Ткачук, Є.Ф. Кіреєва, Р.А. Слав'юк та інші.

Більш детально розглядає дані типи фінансової стійкості М. І. Ткачук та Є.Ф. Кіреєва, які стверджують, що «абсолютна стійкість – коли коефіцієнт загальної ліквідності досягає двох, проміжний – одиниці, високими є коефіцієнт фінансової незалежності (більший 0,5), підприємство повністю у строк виконує свої зобов'язання; нормальна фінансова стійкість – коли перераховані показники трохи нижчі, але гарантують платоспроможність підприємства; нестійке фінансове положення – пов'язане з порушенням платоспроможності в окремі періоди, в результаті чого виникає прострочена заборгованість; кризове фінансове положення – низька фінансова ліквідність та високий рівень простроченої заборгованості» [12, с. 383].

Іншу класифікацію наводить Л.Т. Гіляровська та А.О. Вехорєва, які пишуть про типи фінансової стійкості в залежності від періоду діяльності підприємства: «поточна – на певний момент часу; потенційна – пов'язана з перетворенням та врахуванням змінних зовнішніх умов; формальна – створюється та підтримується державою; реальна – в умовах конкуренції та з врахуванням можливостей здійснення розширеного відтворення» [13, с.16].

Проаналізувавши у літературі підходи до визначення типів фінансової стійкості, варто запропонувати наступну єдину класифікацію (рис.1.1).

1. За факторами, які на неї впливають:

1.1. Внутрішня фінансова стійкість підприємства – визначається стабільністю внутрішнього середовища підприємства, при якій забезпечується

максимально високий результат його діяльності, який досягається швидким реагуванням на появу внутрішніх факторів;

1.2. Зовнішня фінансова стійкість підприємства – визначається відносною стабільністю зовнішнього середовища, у якому функціонує підприємство та, досягається при ефективному державному управлінні ринковою економікою.

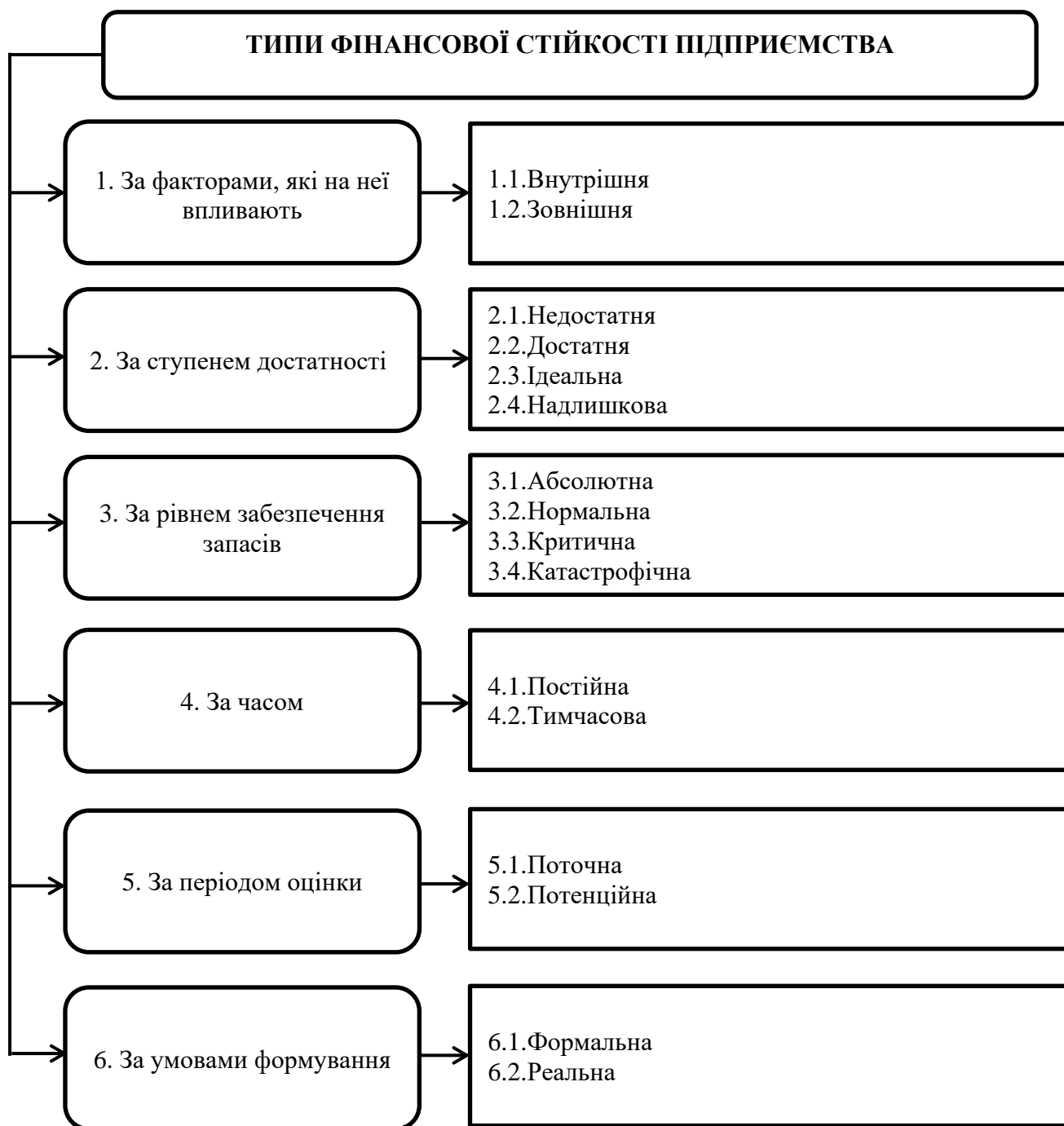

Рис. 1.1. Класифікація типів фінансової стійкості підприємств
(Розроблено автором)

2. За ступенем достатності:

2.1. Недостатня фінансова стабільність – досягається підприємством у випадку, коли сума власного капіталу значно менша за суму немобільних активів;

2.2. Достатня фінансова стабільність – досягається підприємством у випадку, коли сума власного капіталу менша за суму немобільних активів, але більша за суму не фінансових активів;

2.3. Ідеальна фінансова стабільність – досягається підприємством у випадку, коли сума власного капіталу перевищує суму немобільних активів;

2.4. Надлишкова фінансова стабільність – досягається підприємством у випадку, коли сума власного капіталу значно перевищує суму немобільних активів.

3. За рівнем забезпечення запасів:

3.1. Абсолютна фінансова стійкість – це найбільш безпечний варіант для підприємства, адже вона досягається якщо підприємство має достатню кількість власних оборотних коштів для того, щоб покрити витрати та забезпечити запаси;

3.2. Нормальна фінансова стійкість – оптимальний варіант для підприємства, адже вона досягається коли підприємство не може покрити витрати та забезпечити запаси лише власними оборотними коштами, тому залучає ще довгострокові позикові джерела;

3.3. Критична фінансова стійкість – песимістичний варіант для підприємства, при якому ще зберігається безпека, але не в повній мірі, адже вона досягається коли підприємство не може покрити витрати та забезпечити запаси лише власними оборотними коштами та довгостроковими позиковими джерелами, тому залучає ще короткострокові кредити та позики;

3.4. Катастрофічна фінансова стійкість – характеризується відсутністю безпеки та високим ризиком банкрутства, адже підприємство не може забезпечити запаси та покрити витрати за допомогою вищезгаданих інструментів.

4. За часом:

4.1. Постійна фінансова стабільність – досягається при ефективному управлінні та контролі фінансових ресурсів протягом всього періоду функціонування підприємства;

4.2. Тимчасова – досягається при нестабільній діяльності підприємства, на етапі зростання при ефективному регулюванні фінансових ресурсів.

5. За періодом оцінки:

5.1. Поточна фінансова стабільність – фінансова стабільність підприємства, яка досягнена на конкретний період часу;

5.2. Потенційна фінансова стабільність - фінансова стабільність підприємства, що може наступити у майбутньому, при врахуванні можливих змін у ринковому середовищі та ефективному управлінні.

6. За умовами формування:

6.1. Формальна фінансова стійкість – створюється державою та забезпечується державною підтримкою;

6.2. Реальна фінансова стійкість – створюється та формується підприємством в умовах конкурентного середовища з урахуванням можливостей розширеного виробництва та ефективного забезпечення фінансовими ресурсами.

Отже, фінансова стійкість підприємства – це комплексне широке поняття, що досягається при ефективному забезпеченні фінансовим менеджментом підприємства, ефективному та раціональному розподілі фінансових ресурсів для покриття витрат та забезпечення запасів. Це стан фінансових ресурсів компанії, за якого підприємство має постійне стабільне перевищення доходів над витратами, та може вільно витрачати чи використовувати грошові кошти. Фінансова стійкість напряму залежить від результатів виробничої, фінансової та інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства.

Ефективне забезпечення фінансової стійкості дає можливість підприємству бути одним із лідерів ринку, привертати увагу інвесторів, постачальників, реалізаторів продукції та інших контрагентів, що є ключовою умовою продуктивної діяльності. Відстеження фінансового стану підприємства дає можливість вчасно реагувати та змінювати принципи управління.

1.2 Характеристика змісту та принципів забезпечення фінансової стійкістю інноваційно-активного підприємства

Забезпечення фінансової стійкості вважається одним із базових елементів системи менеджменту на підприємстві. Це вміння вчасно виявляти та реагувати на різні фактори, які можуть повпливати на фінансову діяльність підприємства, а також це можливість виявляти шляхи усунення ймовірних фінансових ризиків.

Багато різних науковців досліджували це поняття, та одного визначення немає, адже розглядати управління фінансовою стійкістю можна з різних точок зору.

Проаналізуємо детальніше трактування поняття «управління фінансовою стійкістю» (табл. 1.2).

Таблиця 1.2

Підходи до визначення поняття «управління фінансовою стійкістю підприємства»

№ п/п	Автор та (або) джерело	Визначення змісту поняття «управління фінансовою стійкістю»
1	2	3
1	В. Плиса, І.Приймак	«Комплекс властивостей організаційної, інноваційної, логістичної, виробничої, фінансово-кредитної діяльності з урахуванням їх взаємовпливу та взаємодії, а також якості продукції, що випускається, і її новаторські властивості, науково-технічну розвиненість матеріальної бази, стабільність усього спектра ресурсного забезпечення, розвиненість кадрового й інтелектуального потенціалу, наявність інноваційного менеджменту.»
2	А. Шеремет, Р.Сайфулін	«Результат діяльності, який свідчить про забезпеченість підприємства власними ресурсами, рівень їх використання, напрями їх розміщення. Вона має тісний зв'язок з ефективністю виробництва, а також із кінцевими результатами діяльності підприємства.»
3	Великий тлумачний словник	«Діяльність вищого управлінського персоналу підприємства, яка полягає у забезпеченні стійкості фінансового стану підприємства у довгостроковій перспективі за рахунок високої частки власного капіталу у сумі джерел фінансових ресурсів підприємства.»

Продовження табл. 1.2

1	2	3
4	Н. Шандова	«Управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення оптимальної структури його активів, що дасть змогу забезпечити платоспроможність підприємства та, як результат, його фінансову стійкість.»
5	І. Приймак	«Система принципів і методів розроблення та реалізації управлінських рішень щодо формування та розподілу фінансових ресурсів задля забезпечення зростання вартості ділової одиниці та її фінансової стійкості у тривалому періоді.»
6	Т. Ковальчук, Ю.Цивак	«Система принципів та методів розроблення й реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням постійного зростання прибутку, збереження платоспроможності і кредитоспроможності, підтриманням фінансової рівноваги.»
7	С. Єлєцьких	«Система принципів та методів розробки і реалізації управлінських рішень, пов'язаних із забезпеченням такого стану фінансових ресурсів і активів, їх формування та розподілу, яка б дозволила підприємству розвиватись на основі зростання прибутку та капіталу при збереженні платоспроможності та забезпечення і кредитоспроможності, забезпечення та підтримання його фінансової рівноваги.»

Джерело: [14, 15, 16, 17, 18, 19]

Для того, щоб керівництво підприємства могло ефективно управляти фінансовими активами та забезпечувати фінансову стійкість відповідно, перш за все, необхідно чітко розуміти цілі, мету та кінцевий результат управління. Необхідно також розробити сам процес управління та його складові, що дозволить швидко приймати оперативні та стратегічні управлінські фінансові рішення. Головною метою управління фінансовою стійкістю підприємства є забезпечення стабільності фінансових активів і розвитку підприємства в довгостроковій перспективі в умовах ринкового середовища.

Таким чином, щоб досягти поставленої мети необхідно чітко сформулювати цілі та завдання. Отже, розглянемо класифікацію цілей управління фінансовою стійкістю підприємства (табл. 1.3).

Наведена класифікація цілей управління фінансовою стійкістю не є класичною та обов'язковою для усіх підприємств. Кожна компанія формує власні

цілі та завдання, опираючись на власну стратегію розвитку. Проте такі базові цілі допомагають формувати правильну та ефективну систему управління.

Таблиця 1.3

Класифікація цілей управління фінансовою стійкістю підприємства

Тип цілі за пріоритетністю		Показники оцінки міри виконання цілі
основна	Допоміжна	
Збалансованість активів та пасивів	Достатність власного капіталу	Наявність та обсяг власного оборотного капіталу, величина власних та прирівняних до них оборотних активів, рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності.
	Гнучка структура капіталу	Рівень маневреності власних оборотних активів, рівень поточної забезпеченості господарської діяльності оборотними активами.
	Організація руху капіталу	Швидкість обороту поточних зобов'язань, в тому числі кредиторської заборгованості з оплати праці та перед бюджетом, тривалість руху обороту сукупного капіталу.
	Забезпеченість власного капіталу для фінансування оборотних активів	Рівень поточної забезпеченості господарської діяльності оборотними активами, рівень забезпеченості власними оборотними активами господарської діяльності, коефіцієнти завантаження оборотних коштів, обсяг надлишку (нестачі) робочого, функціонуючого капіталу та загальних джерел формування запасів
Збалансованість доходів і витрат	Достатній рівень рентабельності	Рентабельність сукупного капіталу, чиста рентабельність власного капіталу, визначення факторів впливу на рентабельність власного капіталу за моделлю фірми Du Pont.
	Зміна структури витратомісткості господарського процесу	Витратомісткість продукції, матеріало- та трудомісткість продукції, частка напівфабрикатів та імпоротної складової в вартості готової продукції.
	Збільшення обсягу товарообороту	Обсяг валової, готової, товарної та реалізованої продукції, тривалість операційного та фінансового циклів.
Збалансованість грошових потоків	Забезпечення платоспроможності та самофінансування	Поточна платоспроможність, коефіцієнт втрати (відновлення) плато-спроможності, коефіцієнти поточної, швидкої та миттєвої ліквідності
	Зниження дебіторської заборгованості	Оптимальний розмір дебіторської заборгованості, середній період інкасації дебіторської заборгованості та «вік» простроченої заборгованості
	Забезпечення кредитоспроможності	Коефіцієнти обслуговування фінансового боргу, показник достатності грошового потоку, коефіцієнти стійкого та внутрішнього економічного зростання.

Джерело: [20, с. 681]

Цілі повинні бути чітко сформульовані та досяжні для конкретного підприємства. Вони повинні відповідати плану досягнення мети управління фінансовою стійкістю підприємства.

Після проведеного аналізу змісту поняття управління фінансовою стійкістю підприємства, доцільно буде розглянути сам процес управління та його складові (рис. 1.2).

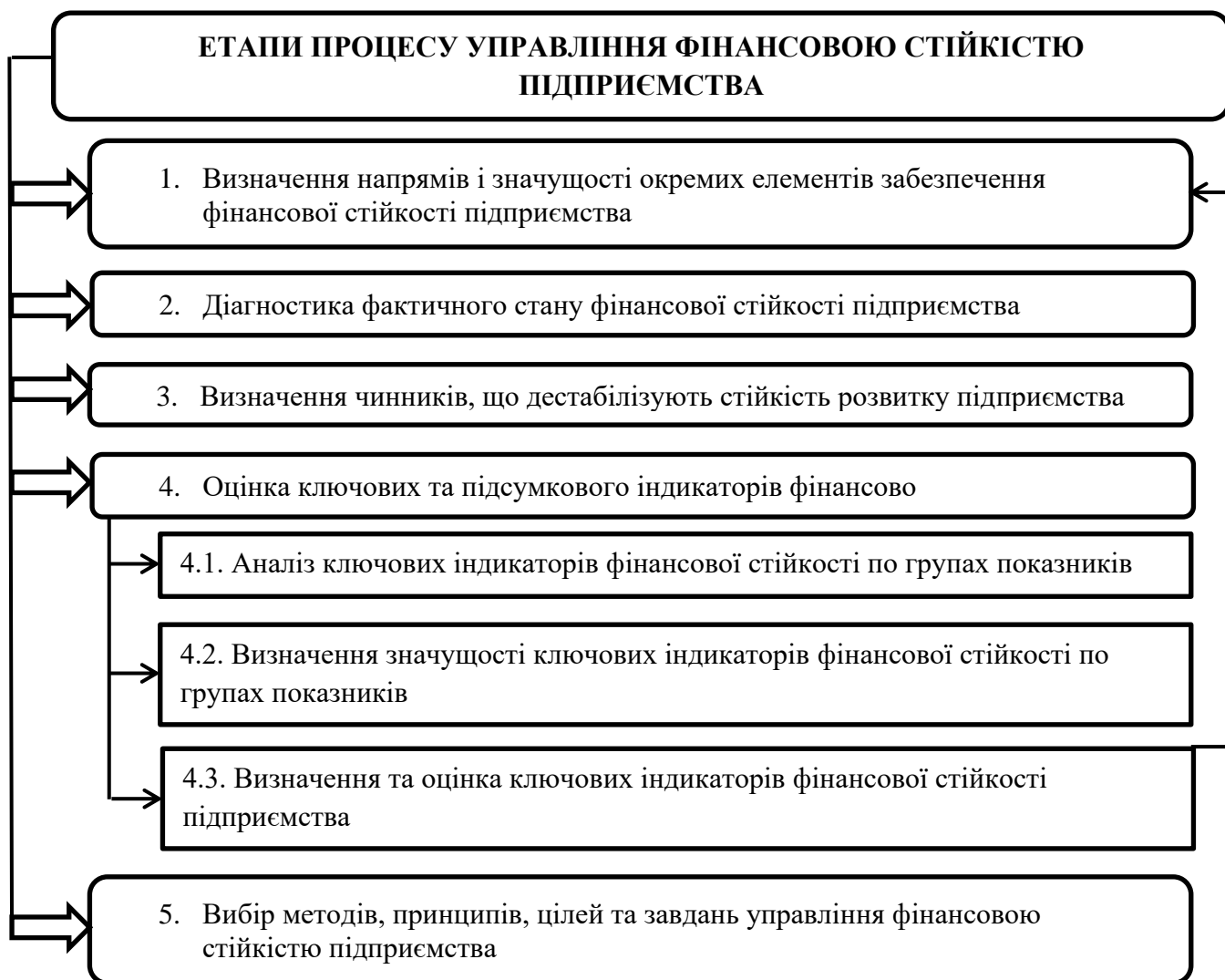

Рис. 1.2. Етапи управління фінансовою стійкістю підприємства

Джерело: [19, с. 77]

Виділяють п'ять основних етапів процесу управління фінансовою стійкістю, починаючи від визначення основних елементів забезпечення фінансової стійкості та закінчуючи визначенням методів і принципів, необхідних для управління. Кожен етап є важливою частиною всього процесу управління в цілому. Одним із

найважливіших ключових етапів процесу управління, є оцінка ключових та підсумкового індикаторів фінансової стійкості, що дають можливість зрозуміти поточний стан фінансової системи, визначити чи достатньо стійке підприємство чи нестійке, що в свою чергу, дає можливість переглянути та скерувати правильним чином фінансові активи, таким чином щоб сприяти розвитку в ринковому секторі.

Завдання управління фінансовою стійкістю підприємства формуються, враховуючи два рівні: стратегічний – виявляє мету оновлення фінансової системи, та оперативний – виявляє напрямки оновлення фінансової системи. Ці два рівні розділяють в залежності від періоду часу – тобто забезпечення фінансовою стійкістю в коротко-, середньо-, довгостроковому періодах, а також в залежності від галузі в якій функціонує підприємство.

Наступним етапом дослідження буде аналіз принципів управління фінансовою стійкістю, так як саме на них базується процес управління. Розділяють загальну та специфічну групу принципів.

До загальної групи принципів відносяться [22, 21, с 386-387]:

- системність управління фінансовою стійкістю;
- цілісний характер формування управлінських рішень;
- гнучкість процесу управління фінансовою стійкістю;
- достовірність методів оцінки фінансової стійкості;
- оптимальність відбору найбільш економічно вигідного варіанта при плануванні, що опирається на альтернативній основі;
- взаємна внутрішня узгодженість планів та координація дій ефективного використання фінансових ресурсів;
- вибір провідних ланок і напрямів першочергового спрямування коштів [22, 21, с 386-387].

До специфічної групи принципів відносяться [22, 21, с 386-387]:

- врахування можливості настання фінансових ризиків;
- інтегрованість із загальною системою управління підприємством;
- зосередженість на стратегічні цілі розвитку підприємства;

- високий темп управління фінансовою стійкістю;
- постійне підвищення інтенсивності обороту грошових потоків;
- соціальна орієнтованість скерування матеріальних ресурсів на економічний розвиток [22, 21, с 386-387].

Окрім вищезазначених принципів в управлінні фінансовою стійкістю також застосовуються цілеспрямованість, адаптивність, гнучкість, цілісність, динамічність [22].

Цілеспрямованість – це принцип, в основі якого зосереджено планування досягнення поставлених цілей та завдань; вона досягається при такому співвідношенні характеристик підприємства, при якому в нього буде збережена оптимальна стратегія розвитку [22].

Адаптивність – це принцип, який характеризує можливість та швидкість підприємства адаптуватись до зовнішніх та внутрішніх факторів, щоб продовжувати розвиватись у ринкових умовах; зовнішні причини спричиняють багато фінансових ризиків для підприємства, вчасне реагування та адаптивність допомагає вчасно виявити та знайти шляхи їх уникнення [22].

Гнучкість – це основна умова адаптивності підприємства, якщо компанія постійно аналізує потік фінансових ресурсів, то вона має можливість шукати нові ніші для свого розвитку [22].

Цілісність – це принцип, який характеризується взаємодією операційної, інвестиційної та фінансової діяльності підприємства, чим тісніша взаємодія та взаємозв'язок, тим більша фінансова результативність [22].

Динамічність – це принцип, який характеризується системою показників діяльності підприємства, які висвітлюють ефективність функціонування та здатністю змінювати та покращувати ці показники у відповідь на зміну зовнішніх факторів [22].

Отже, все вищезазначене щодо управління фінансовою стійкістю підприємства можна узагальнити на рисунку 1.3.

Рис. 1.3. Концептуальні основи забезпечення фінансовою стійкістю інноваційно-активного підприємства

Джерело: [23, с. 24]

Управління фінансовою стійкістю – це складний та багатокomпонентний процес, в якому всі елементи тісно пов'язані між собою та повинні працювати як одна цілісна система. В такому випадку підприємство буде розвивати власну господарську, інвестиційну, інноваційну, виробничу діяльність та покращувати свою конкурентоспроможність на ринку. Управління потребує постійного контролю та моніторингу для виявлення недоліків та їх найшвидшого усунення за допомогою розробки та реалізації управлінських рішень. Саме тому можна

стверджувати, що управління фінансовою стійкістю підприємства є невід'ємною частиною загальної стратегії управління підприємством в цілому.

1.3 Методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства

Як уже зазначалось оцінювання фінансової стійкості інноваційного підприємства має неабияке значення в загальному управлінні та функціонуванні компанії. Оцінку фінансового стану необхідно проводити не лише підприємствам, які уже займаються інноваційною діяльністю, а й підприємствам, які лише планують впроваджувати інновації в своє функціонування. Дана оцінка проводиться не тільки для того, щоб визначити поточний фінансовий стан підприємства, а й для того, щоб зрозуміти чи варто рухатись далі в інноваційному напрямку.

Методика оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства складається із аналізу структури капіталу, ліквідності, рівня забезпеченості запасами, запасу фінансової стійкості та врахування ризиків.

Аналіз структури капіталу свідчить про платоспроможність підприємства та її залежність від залучених ззовні коштів. Аналіз проводиться шляхом розрахунків таких показників:

1. Коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{\text{нез}}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{\text{нез}} = \frac{BK}{A}, \quad (1.1)$$

де BK – власний капітал;

A – активи підприємства.

Коефіцієнт фінансової незалежності свідчить про залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. Якщо рівень даного коефіцієнту в межах 0,5-0,8, це свідчить про те що підприємство є незалежним та може забезпечувати себе власними коштами. У випадку якщо цей показник більший 0,8 чи менший 0,5, це

свідчить про залежність підприємства від зовнішніх кредиторів та необхідність збільшення активів компанії. Також необхідно враховувати, що кошти кредиторів повинні бути з часом повернені в повному розмірі та із сплатою відсотків.

2. Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{ф.р.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{ф.р.} = \frac{ПК}{ВК}, \quad (1.2)$$

де ПК – позичені кошти;

ВК – власний капітал.

Даний коефіцієнт є доповнюючим до коефіцієнту фінансової залежності, відповідно чим більше позичених коштів, тим більший фінансовий ризик, та навпаки, чим менше обсяг позичених коштів, тим менший фінансовий ризик та ризик банкрутства. Вважається, що норма для даного коефіцієнту 0,25-1.

3. Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{ман} = \frac{ВОК}{ВК}, \quad (1.3)$$

де ВОК – власні оборотні кошти;

ВК – власний капітал.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу свідчить про вміння підприємства швидко адаптуватись до різних змін, особливо це важливо для інноваційно-активного підприємства, адже виникають позапланові ситуації та проблеми, на які підприємство має швидко відреагувати та намагатись усунути їх. Ідеальним варіантом для інноваційного підприємства є такий стан, в якому воно зможе покривати запаси в більшості власними оборотними коштами.

4. Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів ($K_{о/н}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{о/н} = \frac{ОА}{НА}, \quad (1.4)$$

де ОА – оборотні активи;

НА – необоротні активи.

Даний показник відображає співвідношення між оборотними та необоротними активами підприємства. Чим вищий даний показник, тим швидше

компанія може змінити структуру активів, перевівши активи з однієї форми в іншу. Фінансова стійкість підприємства забезпечується лише тоді коли коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних активів більший, ніж коефіцієнт фінансової незалежності.

5. Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів ($K_{з.з.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{з.з.} = \frac{ЗЗ}{А}, \quad (1.5)$$

де ЗЗ – загальні зобов'язання підприємства;

А – активи підприємства.

Даний показник схожий до коефіцієнта фінансової залежності, адже він теж характеризує залежність підприємства від зовнішніх кредиторів. А саме відображає частку зовнішніх коштів в активах підприємства. Оптимальний рівень даного коефіцієнта в межах 0,2-0,5.

6. Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів ($K_{д.з.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{д.з.} = \frac{ДЗ}{А}, \quad (1.6)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання підприємства;

А – активи підприємства.

Даний показник доповнює коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів підприємства.

7. Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів ($K_{д.з.д.а.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{д.з.д.а.} = \frac{ДЗ}{ДА}, \quad (1.7)$$

де ДЗ – довгострокові зобов'язання підприємства;

ДА – довгострокові активи.

8. Коефіцієнт покриття відсотків ($K_{\%}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{\%} = \frac{П_{д.о.в.в.}}{В_{к}}, \quad (1.8)$$

де $П_{д.о.в.в.}$ – прибуток до оподаткування і виплати відсотків;

V_k – відсотки за користування кредитом.

Даний показник свідчить про те, скільки % за звітний період компанія покрила кредиторам. Оптимальний рівень даного показника повинен бути більше 1, у випадку коли рівень менше 1 це свідчить про невиконання відстоїв, як наслідок спричиняє фінансові ризики.

9. Коефіцієнт покриття відсотків по облігаціям ($K_{\%o}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{\%o} = \frac{P_{д.о.в.в}}{V_o}, \quad (1.9)$$

де $P_{д.о.в.в}$ – прибуток до оподаткування і виплати відсотків;

V_o – відсотки по облігаціям.

Даний показник є схожим до попереднього та його рівень теж має бути не менше 1.

10. Коефіцієнт покриття платежів по довгострокових пасивах ($K_{п.п.д.п.}$) (коефіцієнт покриття платежів з фіксованим терміном сплати) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{п.п.д.п.} = \frac{P_{д.о.в.в} + L_{з.вх.}}{V + L_{з.вих.}}, \quad (1.10)$$

де $P_{д.о.в.в}$ – прибуток до оподаткування і виплати відсотків;

V – відсотки, які сплачує підприємство;

L_3 – річні лізингові платежі (вхідні і вихідні).

11. Коефіцієнт покриття грошовими потоками ($K_{грп}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{грп} = \frac{P_{д.о.в.в} + L_{з.вх.} + A_m}{V + L_{з.вих.} + \frac{D_v}{1 - P_{од}} + T / (1 - P_{од})}, \quad (1.11)$$

де $P_{д.о.в.в}$ – прибуток до оподаткування і виплати відсотків;

L_3 – річні лізингові платежі;

A_m – амортизація;

V – відсотки, які сплачує підприємство;

D_v – дивіденди, по привілейованих акціях;

T – платежі по погашенню тіла заборгованості;

$P_{од}$ – ставка податку на прибуток.

Вищезазначені коефіцієнти характеризують структуру капіталу підприємства, яка значно впливає на фінансову стійкість. Якщо розраховані коефіцієнти знаходяться в межах норми, це означає що структура капіталу підприємства є правильно сформованою та надійною, якщо ж ні, тоді структура вважається достатньою чи критичною та потрібно приймати рішення щодо її зміни.

Наступним етапом оцінювання фінансової стійкості підприємства є оцінка ліквідності, тобто спроможності підприємства погашати борги у короткостроковому періоді.

Оцінка ліквідності підприємства розраховується на основі наступних коефіцієнтів:

1. Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пот.л.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{пот.л.} = \frac{OA}{ПЗ}, \quad (1.12)$$

де OA – оборотні активи;

ПЗ – поточні зобов'язання.

Даний коефіцієнт свідчить про ступінь покриття поточних зобов'язань за рахунок оборотних активів. Рівень коефіцієнта поточної ліквідності повинен бути не менше 2.

2. Коефіцієнт критичної ліквідності ($K_{крит.л.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{крит.л.} = \frac{OA - \text{Запаси}}{ПЗ}, \quad (1.13)$$

Рівень коефіцієнта критичної ліквідності повинен бути в межах 0,7-0,8.

3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{абс.л.}$) розраховується за формулою [8, 24]:

$$K_{абс.л.} = \frac{Гр.кош.+Екв.гр.кош.}{ПЗ}, \quad (1.14)$$

Рівень коефіцієнта абсолютної ліквідності повинен бути в межах 0,2-0,35.

Отже, чим вищий показник ліквідності у підприємства, тим краще і для нього, і для кредиторів, і для інвесторів.

Для оцінювання фінансової стійкості також потрібно проаналізувати рівень забезпеченості запасами підприємства ($K_{зз}$). Розглянемо різні випадки:

1. Якщо власні оборотні кошти перевищують величину необхідних запасів, то це свідчить про абсолютну фінансову стійкість [8, 24]:

$$K_{зз} = \frac{ВOK}{З}, \quad (1.15)$$

де ВOK – власні оборотні кошти;

З – запаси.

2. Якщо планові джерела фінансування (ПДФ) дорівнюють величині запасів, то це свідчить про достатню фінансову стійкість [8, 24]. Якщо ж ПДФ менше запасів, то це кризовий фінансовий стан.

$$K_{зз} = \frac{ПДФ}{З}, \quad (1.16)$$

Наступним етапом оцінювання є розрахунок запасу фінансової стійкості. Чим вищим є цей показник, тим більш стійким є підприємство. Він характеризує крайню точку до якої може опуститись підприємство, аби не понести збитки. Розрахунок проводиться за формулою 1.17 [21]:

$$ЗФС = \frac{\text{Виручка} - \text{Точка беззбитковості у грош.формі}}{\text{Виручка}}, \quad (1.17)$$

Останнім етапом оцінювання фінансової стійкості інноваційного підприємства є врахування бізнес-ризиків та фінансового ризику, які мають пряме відношення до фінансових ресурсів компанії.

Так, наприклад бізнес-ризик залежить від багатьох факторів, таких як: попит на ринку, переваги споживачів, нововведення конкурентів, зміна цінової політики та ін. Для того щоб в числовому значенні виразити даний ризик необхідно розрахувати наступні показники [8, 24]:

$$МД = ПЗ + ЧП, \quad (1.18)$$

де МД – маржинальний дохід,

ПЗ – постійні затрати,

ЧП – чистий прибуток.

$$OB = MD/ЧП, \quad (1.19)$$

де OB – операційний важіль.

Маржинальний дохід дає можливість підприємству визначитись яку кількість товарів необхідно продати аби отримати прибуток. А операційний важіль відображає у скільки разів зміниться прибуток при зміні обсягів виробництва та реалізації.

Фінансовий ризик визначається як співвідношення власних та позикових коштів [24]. Зрозуміло, що аби підприємство було фінансово стійким частка власних коштів має бути більшою.

Узагальнити методику оцінювання фінансової стійкості інноваційного підприємства можна в табл. 1.4.

Таблиця 1.4

Форма оціночної шкали показників фінансової стійкості

Критерії оцінки	Надійно	Достатньо	Критично
Структура капіталу			
Ліквідність			
Коефіцієнт забезпеченості запасами			
Запас фінансової стійкості, %			
Врахування бізнес-ризиків			
В т.ч операційного важеля			
Врахування фінансового ризику			

Джерело: [8, 24]

Враховуючи вищезазначені показники фінансової стійкості підприємство може обрати собі інноваційну стратегію, якої буде притримуватися певний період часу, аби уникнути всіх можливих фінансових ризиків, в тому числі банкрутства, внаслідок чого припинення господарської діяльності (табл. 1.5).

Отже, якщо більшість показників підприємства знаходяться в надійному стані, воно може обрати собі агресивну інноваційну стратегію, яка передбачає ризикові інновації та інвестиції. При цьому підприємству не обов'язково бути

цілком інноваційним, воно може займатись звичною для себе виробничою сферою, але при цьому впроваджувати новації.

Таблиця 1.5

Тип інноваційної стратегії в залежності від рівня фінансової стійкості

	Тип інноваційної стратегії підприємства		
	Агресивна	Помірна	Нейтральна
Рівень фінансової стійкості за шкалою	Надійно	Достатньо	Критично

Джерело: [8, 24]

Якщо ж більшість показників фінансової стійкості знаходяться в помірному стані, це свідчить про те, що підприємству необхідно відступити від ризикових інновацій, або добре їх проаналізувати, перш ніж впроваджувати. В даному випадку скоріше необхідно розглядати поліпшуючі інновації.

У випадку якщо більшість показників фінансової стійкості знаходяться в критичному стані, то компанії необхідно переглянути свою стратегію розвитку та перейти на більш звичну діяльність, при цьому є можливість запроваджувати мінімальні інновації, які не є ризиковими, тобто підприємству необхідно розглянути нейтральну інноваційну стратегію.

Науковці стверджують, що дане дослідження варто проводити періодично: щомісяця, щокварталу, щороку. Для того щоб мати цілісну картинку та вчасно реагувати на зміну фінансової структури.

Узагальнюючи, можна стверджувати, що інноваційно-активних підприємствам обов'язково необхідно проводити оцінку фінансової стійкості за даною методикою, для того щоб приймати правильні управлінські рішення, підтримувати ефективність функціонування підприємства на ринку, та уникати ризиків збитків та навіть банкрутства.

Висновок до розділу 1

Теоретичні основи дослідження фінансової стійкості дають базу для практичних рішень. Саме тому першим завданням магістерської дисертації було поглиблення теоретичних знань. Були проаналізовані підходи науковців до визначення сутності поняття фінансової стійкості та забезпечення фінансової стійкості, які аналізуються з різних аспектів, а також визначено фактори впливу зовнішнього та внутрішнього середовища на фінансовий стан підприємства.

Особливу увагу приділено аналізу рівня фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства. Визначено, що при будь-яких інноваціях рівень фінансової стійкості завжди знижується, тому головним завданням управлінського персоналу є якнайшвидше повернення фінансових показників до попереднього стану.

На основі методу систематизації та узагальнення вивченого розроблено загальну класифікацію типів фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства. В загальному вони поділяються за факторами, які на неї впливають; за ступенем достатності; за рівнем забезпечення запасів; за часом; за періодом оцінки; за умовами формування.

Розглянуто алгоритм процесу забезпечення фінансової стійкості підприємства, який складається із 5 основних етапів. Та на основі даного алгоритму проаналізовано концептуальні основи забезпечення фінансовою стійкістю підприємства.

Описано методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства, які заключаються у розрахунку фінансових коефіцієнтів, які в свою чергу аналізують структуру капіталу (11 показників), ліквідність (3 показника), забезпеченість запасами (1 показник), запас фінансової стійкості (1 показник) та враховують бізнес- (2 показника) та фінансовий ризику (1 показник). На основі отриманих даних проводиться аналіз загального рівня фінансової стійкості та обирається інноваційна стратегія розвитку.

РОЗДІЛ 2

КОМПЛЕКСНИЙ АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «САНДОРА»

2.1 Загальна характеристика фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора»

Дослідження магістерської дисертації було проведене на прикладі товариства з обмеженою відповідальністю «Сандора» (далі – ТОВ «Сандора»).

ТОВ «Сандора» - це юридична особа, зареєстрована в 1998 році, яка є одним із лідируючих підприємств на українському ринку соків, нектарів та соковмісних продуктів протягом кількох останніх років. Основним видом діяльності ТОВ «Сандора» відповідно є виробництво фруктових та овочевих соків (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Види діяльності ТОВ «Сандора»

Види діяльності:	Код за КВЕД	Назва видів економічної діяльності та пояснення до них
Основний	10.32	Виробництво фруктових та овочевих соків
Інші	10.31	Перероблення та консервування картоплі
	10.39	Інші види перероблення та консервування фруктів і овочів
	10.72	Виробництво сухарів і сухого печива; виробництво борошняних кондитерських виробів, тортів і тістечок тривалого зберігання
	10.86	Виробництво дитячого харчування та дієтичних харчових продуктів
	10.89	Виробництво інших харчових продуктів, н.в.і.у.
	11.07	Виробництво безалкогольних напоїв; виробництво мінеральних вод та інших вод, розлитих у пляшки
	46.39	Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами
	64.91	Фінансовий лізинг

Джерело: [25]

Місія ТОВ «Сандора» – забезпечити споживачів безпечною, якісною, але при цьому безпечною продукцією, аби забезпечити смакові вподобання клієнтів на ринку України та за її межами.

Мета підприємства – здійснення виробничої та комерційної діяльності для утримання лідируючих позицій на ринку з ціллю максимізації прибутковості.

Основні принципи діяльності ТОВ «Сандора:

1. Здорова та безпечна продукція понад усе. Тільки якісна сировина, досконалі технологічні процеси та правильна організація виробництва можуть забезпечити здоровий продукт.
2. Збереження екології. «Сандора» покращує свою технологічну діяльність з метою мінімізації впливу на навколишнє середовище. Одне із останніх оновлень компанії це система очищення стічних вод, яка є абсолютно екологічною та не шкодить довкіллю.
3. Кваліфікація співробітників. «Сандора» значну увагу приділяє підтримці співробітників, розвитку їх потенціалу та створенню максимально комфортних умов для праці.

Виробничі потужності компанії «Сандора» включають у себе [26]:

- промисловий комплекс № 1 з переробки та виробництва соків у селі Миколаївське в Миколаївській області. Він обладнаний лініями розливу виробництва Tetra Pak. В ньому знаходяться цех пюре та концентрованих соків із власним складом, що дозволяє підприємству зберігати протягом тривалого часу великий запас готової продукції для потреб виробництва. А також даний промисловий комплекс забезпечує переробку фруктів та овочів та розширюється на виробництво снєків.
- промисловий комплекс № 2 з виробництва продукції у селі Мішково-Погорілове Миколаївської області із площею 60 тис. кв. м. Він обладнаний лінією для виробництва газованих напоїв, а також власним автоматизованим купажним цехом. У 2013 році на ПК № 2 встановлена власна система очищення стічних вод, що здатна переробляти 4000 м³ промислових стоків на добу та повертати чисту воду у довкілля [26].

Організаційна структура компанії лінійно-функціонального типу, яка створена для швидкої та чіткої роботи між окремими підрозділами підприємства, кожен з яких має свої обов'язки, виконання яких забезпечує злагоджену безперервну роботу «Сандори».

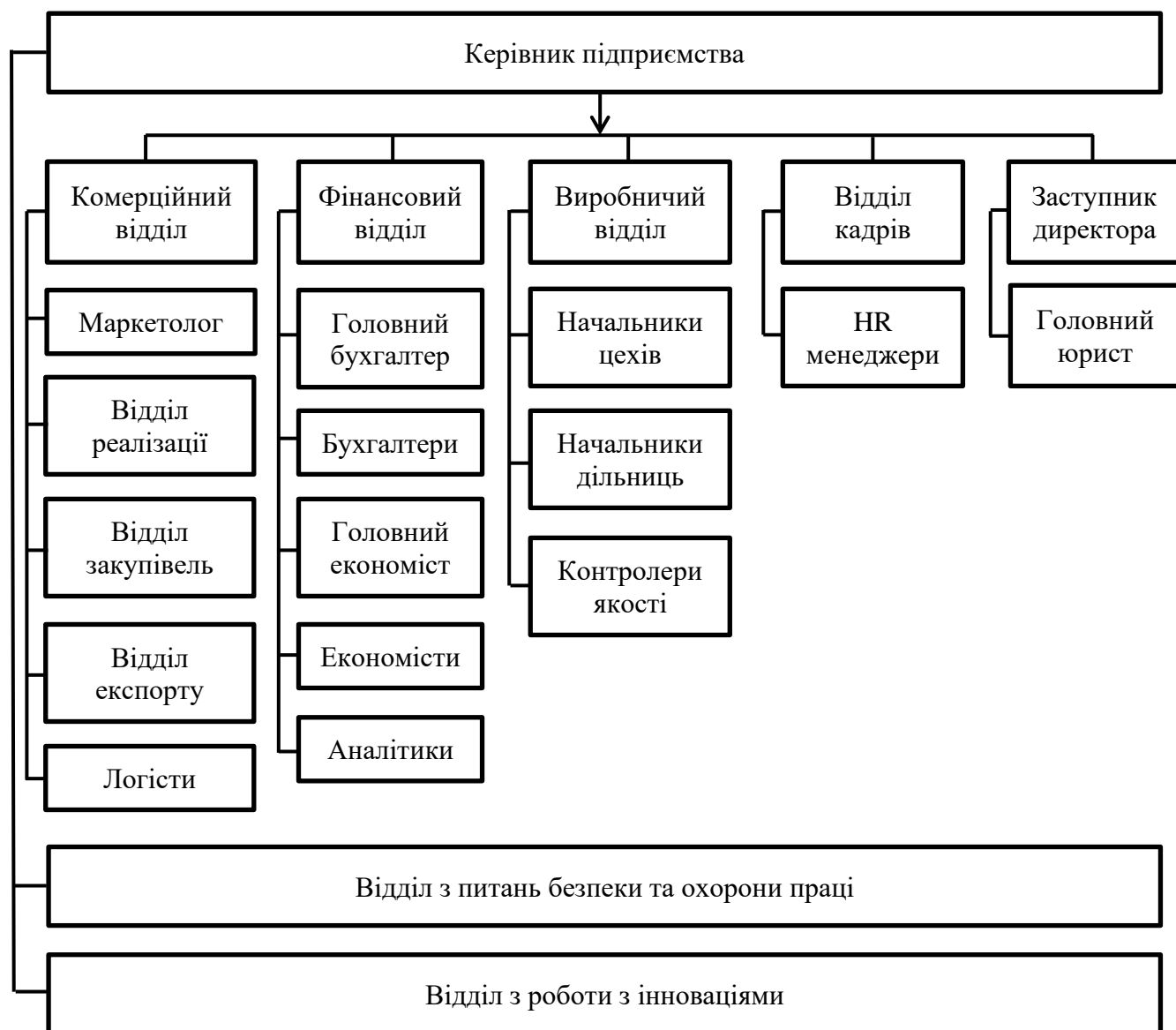

Рис. 2.1. Організаційна структура ТОВ «Сандора»

(Розроблено автором на основі даних підприємства)

Проте організаційна структура ТОВ «Сандора» дуже динамічна, тому що в умовах постійних навколишніх та внутрішніх змін необхідно швидко реагувати та приймати рішення. Саме тому організаційна структура лінійно-функціонального типу, аби функціональні керівники безпосередньо впливали на працівників того чи іншого відділу, та забезпечували саме професійне управління в компанії. За

рахунок цього компанія вже протягом кількох років зберігає лідерство на ринку України.

В продуктивний портфель ТОВ «Сандора» сьогодні входить 21 торгова марка [27], що свідчить наявність власного бренду та про велику впізнаваність компанії на ринку (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

Асортимент продукції ТОВ «Сандора»

Товарна група	Торгова марка	Асортимент
Соки та сокові напої	«Сандора» (17 асортиментних позицій)	• <u>соки</u> (9 смаків); • <u>нектари</u> (7 смаків) • <u>морс</u> (1 смак).
	«Сандора Ексклюзив» (6 асортиментних позицій)	• <u>соки</u> (5 смаків); • <u>нектари</u> (1 смак).
	«Сандора Мультиактив» (6 асортиментних позицій)	• <u>нектари</u> (6 смаків).
	«Сандора Мікс» (5 асортиментних позицій)	• <u>соки</u> (5 смаків).
	«Садочок» (18 асортиментних позицій)	• <u>соки</u> (9 смаків); • <u>нектари</u> (8 смаків); • <u>морс</u> (1 смак).
	«Миколаївський соковий завод» (7 асортиментних позицій)	• <u>соки</u> (4 смаки); • <u>нектари</u> (3 смаки).
	«Бонус» (5 асортиментних позицій)	• <u>соковий напій</u> (4 смаки); • <u>нектари</u> (1 смак).
Холодний чай	Lipton Ice Tea (4 асортиментні позиції)	• зелений холодний чай; • чорний холодний чай з лимоном; • чорний холодний чай з персиком; • чорний холодний чай з малиною.
Газовані безалкогольні напої	Pepsi; Pepsi Light; Pepsi Max; Pepsi +1; 7UP	
Енергетичний напій	Adrenaline Rush	• Adrenaline Rush.
Вина	«Святкова Колекція» (11 асортиментних одиниць)	• Кадарка; • Там'янка; • Совіньон; • Сапераві; • Напівсолодке біле та рожеве; • Лідія; • Каберне; • Мускатне біле та рожеве; • Ізабелла.

Продовження табл. 2.2

Вина	«Золота Ольвія» (6 асортиментних одиниць)	• Совіньон; • Аліготе; • Приморське біле; • Приморське рожеве • Ізабелла; • Ізабельне Гроно.
Снекові товари(чіпси)	Lay's	• саямі; • бекон; • сир; • цибуля; • крабові; • червона ікра; • сметана та зелень.
	Lay's MAX	
	Lay's Strong	

Джерело: [27]

В структурі асортименту продукції ТОВ «Сандора» найбільшу частку займає реалізація соків (50,8%), на другому місці газові напої (20%), на третьому – чаї (10%). Найменшу частку виробництва наразі займають енергетичні напої, а саме це 2,3% (рис. 2.2).

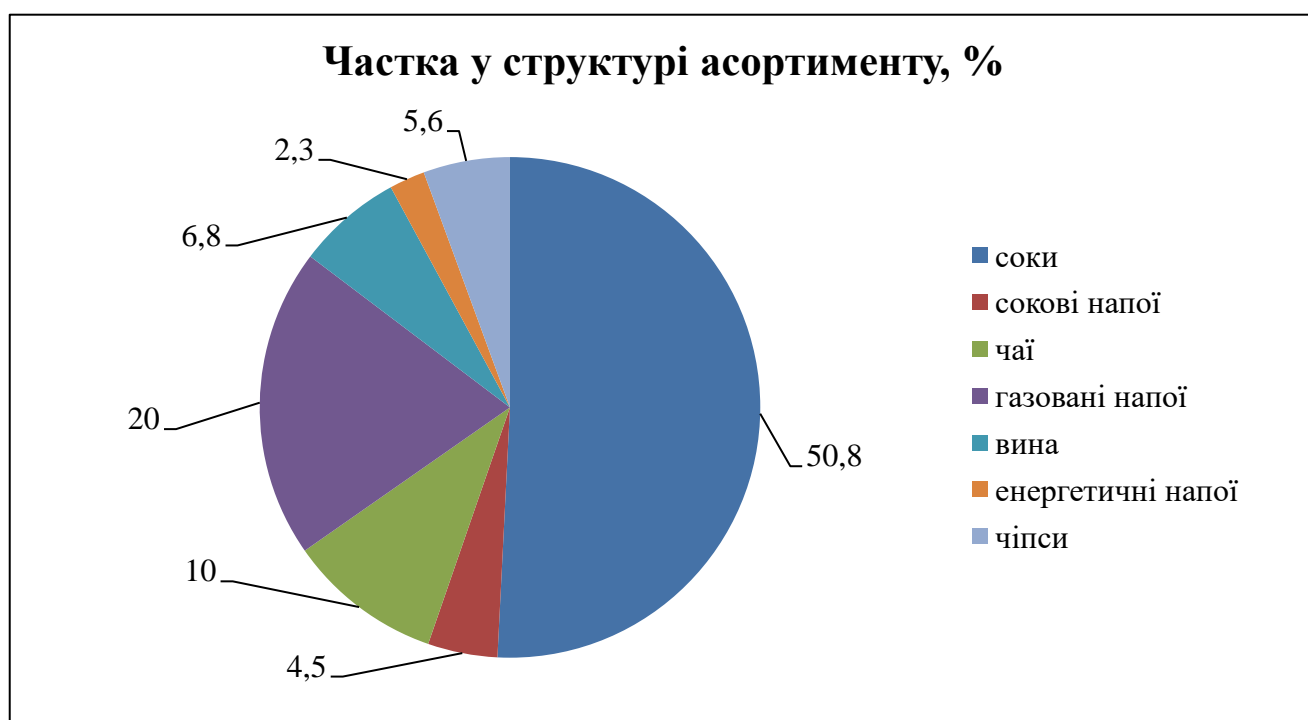

Рис. 2.2. Структура асортименту продукції ТОВ «Сандора»

Джерело: [27]

В структурі асортименту продукції ТОВ «Сандора» серед соків найбільшу питому вагу складають торгові марки «Сандора» – 25%, «Садочок» – 25% та

«Сандорик» – 11%. Найменшу питому вагу мають «Сандора Мікс» - 7% та «Бонус» - 7% (рис. 2.3).

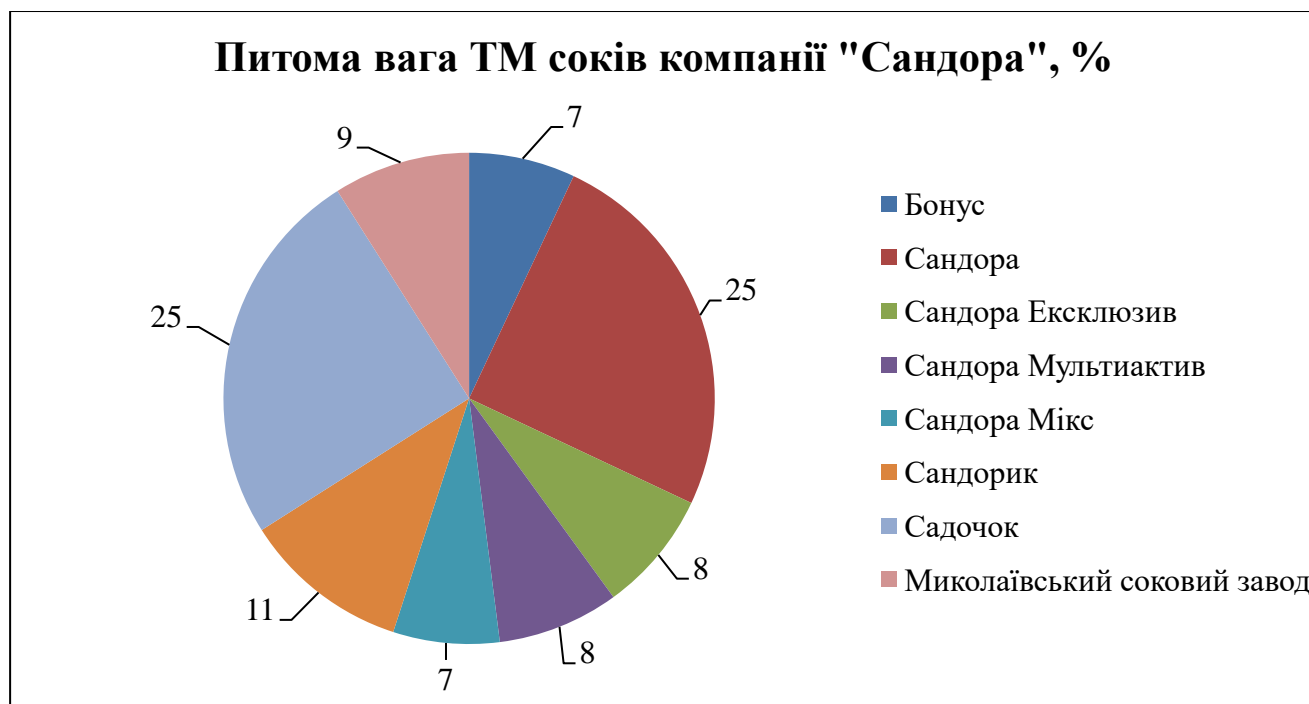

Рис. 2.3. Питома вага ТМ соків ТОВ «Сандора», %

Джерело: [27]

ТОВ «Сандора» експортує 25% своєї продукції, що складає більше 48% всеукраїнського експорту соків [28]. Продукція компанії представлена в 24-х країнах світу: США, Німеччині, Швеції, Ізраїлі, Греції, Арабських Еміратах, Польщі, Канаді, а також в країнах ближнього зарубіжжя – Молдові, Литві, Латвії, Естонії, Азербайджані, Вірменії, Грузії, Казахстані, Киргизії та інших [28].

Сандора постійно оновлює, покращує та збільшує свій асортимент продукції, а також використовує прогресивні сучасні маркетингові підходи. Однією із найбільш успішних інновацій Сандори стала запроваджена в 2018 році лінійка соків з високим вмістом клітковини як відповідь на тренд здорового харчування. Інноваційна технологія полягає у особливому способі подрібнення м'якоті на частинки різного розміру та дозволяє зберегти в одній упаковці яблучного соку 950 мл таку ж кількість м'якоті, як чотири цілих яблука вагою 132 грами кожне [29]. Клітковина рослинної їжі сприяє правильному травленню та детоксикації організму, а також практично не містить калорій, що знайшло відгук

у прихильників здорового способу життя, а також людей, націлених на зменшення споживання цукру [29].

Основним ринком реалізації продукції ТОВ «Сандора» є національний ринок, на нього припадає найбільша частка збуту (рис. 2.4). В 2019 році дохід від реалізації продукції склав 9 744 262 тис. грн, в 2020 році – 10 404 098 тис. грн., в 2021 році – 10 341 642 тис. грн.

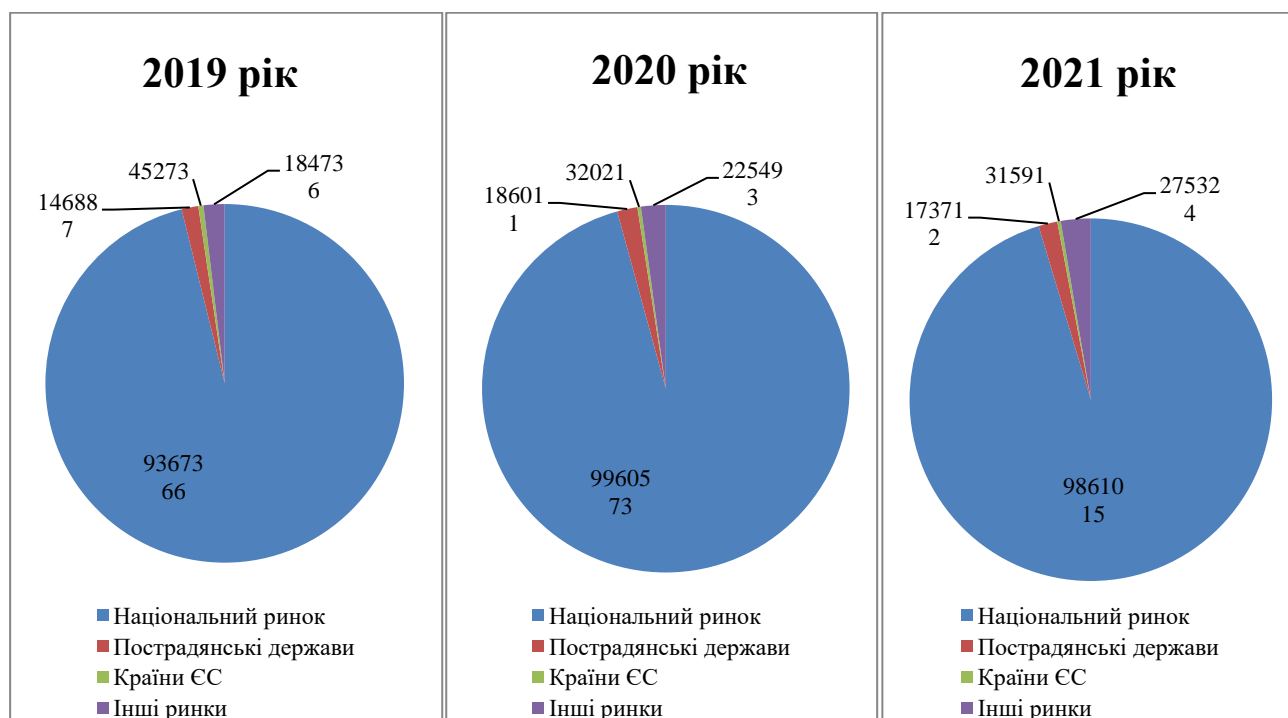

Рис. 2.4 – Динаміка зміни доходу від реалізації продукції ТОВ «Сандора» протягом 2019-2021 рр., тис. грн.

Складено автором.

Найменшу частку у структурі збуту ТОВ «Сандора» займають країни ЄС, через те, що там досить розвинений ринок соків та напоїв, присутня висока конкуренція, тому продавати в більших обсягах саме на ринок ЄС для компанії не рентабельно. У відсотковому співвідношенні в 2021 році ТОВ «Сандора» найбільший дохід від реалізації продукції отримала з національного ринку – 95,35%, з ринку пострадянських держав – 1,68%, з ринку країн ЄС – 0,31%, з інших ринків – 2,66%.

Наступним етапом дослідження магістерської дисертації є аналіз фінансової діяльності «Сандора» за допомогою ринкового скорингу, який проводиться на

основі збору та розгляду комплексу із десяти показників, які в свою чергу показують ринкову потужність підприємства та потенціал до лідерства (табл. 2.3).

Даний аналіз враховує такі показники, як частка у секторі, ринку, субринку; місце компанії в секторі, на ринку, на субринку; абсолютний та відносний приріст виручки компанії за рік; абсолютний середньорічний темп приросту виручки за останні 3 роки; сукупний середньорічний темп зростання виручки за останні 3 роки.

Отже, аналізуючи дані показники, можна стверджувати, що протягом 2019-2021 рр. індекс Market Score мав тенденцію до зниження. Однією із основних причин є криза COVID-19 в Україні, починаючи з 2019 року, як наслідок велика кількість захворювань працівників, карантинні умови спричинили спад виробництва, реалізації продукції на ринку та прибутковості відповідно. Проте, незважаючи на це, місце компанії на ринку та місце на субринку не змінювалось протягом останніх трьох років.

Таблиця 2.3

Ринковий скоринг ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Фінансовий індикатор	2019	2020	2021
Індекс Market Score	A/3.7	A/3.6	A/3.3
Частка у секторі, %	0,51	0,56	0,57
Частка ринку, %	34,77	34,75	33,53
Частка на субринку, %	61,04	62,00	63,14
Місце компанії в секторі	20	19	15
Місце компанії на ринку	1	1	1
Місце компанії на субринку	1	1	1
Абсолютний приріст виручки за рік, млн. грн.	682,8	823,0	-62,5
Відносний приріст виручки за рік, %	7,7	8,6	-0,6
Абсолютний середньорічний приріст виручки за 3 роки, млн. грн.	1174,7	1114,6	481,1
Сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки, %	165	13,8	5,1

Джерело: [25]

Позитивну тенденцію мають такі показники як частка у секторі (протягом 2019-2021 рр. збільшилась на 11,8%), частка на субринку (збільшилась на 3,4%), місце компанії в секторі (покращилось на 5 позицій). Негативну тенденцію мають такі показники як частка ринку (зменшилась на 3,6%), абсолютний та відносний

приріст виручки за рік (зменшився на 109,2 та 107,8% відповідно), абсолютний середнорічний приріст виручки за 3 роки (зменшився на 59%) та сукупний середньорічний темп зростання виручки за 3 роки (зменшився на 96,9%).

Аналіз ринкового скорингу виявив, що «Сандора» має високу ринкову потужність та займає провідні позиції на ринку, що позитивно свідчить про фінансово-господарську діяльність компанії, та вказує на те, що «Сандора» задає тенденції ринку, адже на неї рівняються всі конкуренти, намагаючись «зсунути» її та зайняти перше місце. Основною перевагою компанії є зручне географічне положення, адже підприємство знаходиться на півдні України (в Миколаївській області), що славиться не тільки фруктовими садами, а ще й зручною транспортною розв'язкою, тому що має вихід до моря, що дає можливість транспортувати свою продукцію не лише в межах України, а й за кордон.

Проаналізуємо основні показники, які висвітлюють фінансовий стан ТОВ «Сандора» на основі фінансової звітності підприємства за останні 3 роки (додаток А), розраховано темп росту (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Основні показники фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора»
за 2019-2021 рр., тис. грн.**

Показник	Роки			Темп росту, %	
	2019	2020	2021	2020/2019	2021/2020
Виручка від реалізації продукції	9744262	10404098	10341642	6,8	-0,6
Собівартість реалізованої продукції	(7196337)	(7239933)	(7126744)	0,6	-1,6
Валовий прибуток	2547925	3164165	3214898	24,2	1,6
Інші операційні доходи	7235	5800	7394	-19,8	27,5
Адміністративні витрати	(228785)	(251124)	(324900)	9,8	29,4
Витрати на збут	(1834833)	(2251161)	(2322310)	22,7	3,2
Інші операційні витрати	(10176)	(52043)	(14055)	411,4	-73,0
Чистий прибуток	111581	593229	(302480)	431,7	-151,0

Розраховано автором на основі даних додатку А

Вищезазначені показники свідчать про те, що ТОВ «Сандора» постійно намагається покращити фінансову діяльність компанії, зробити її стійкішою та зменшити вплив різних чинників, які можуть викликати певні ризики для компанії в цілому. Щодо основних тенденцій, то можна свідчить що протягом

трьох останніх років відбулись позитивні зміни, а саме збільшення виручки від реалізації продукції на 597,38 млн. грн. або на 6,1%, зменшення собівартості реалізованої продукції на 69,59 млн. грн. або на 1%, збільшення валового прибутку на 666,97 млн. грн. або на 26,2%, збільшення інших операційних доходів на 0,159 млн. грн. або на 2,2%. Що стосується основного фінансового показника – чистого прибутку, дані свідчать про те що, в 2020 році він збільшився на 431,7%, але в 2021 році компанія отримала збиток, в порівнянні з 2020 р. прибуток менший на 151%. Такі зміни в 2021 році порівняно із 2020 роком відбулись за рахунок збільшення адміністративних витрат на 29,4%, витрат на збут на 3,2% та інших операційних витрат на 73,0%. Щоб стабілізувати фінансову діяльності ТОВ «Сандора» необхідно переглянути та проаналізувати статті витрат, намагались скоротити витрати, або підвищити показники реалізації продукції.

Для візуалізації побудуємо графік, який наочно відобразить зміну виручки від реалізації продукції ТОВ «Сандора» та собівартість реалізованої продукції (рис. 2.5).

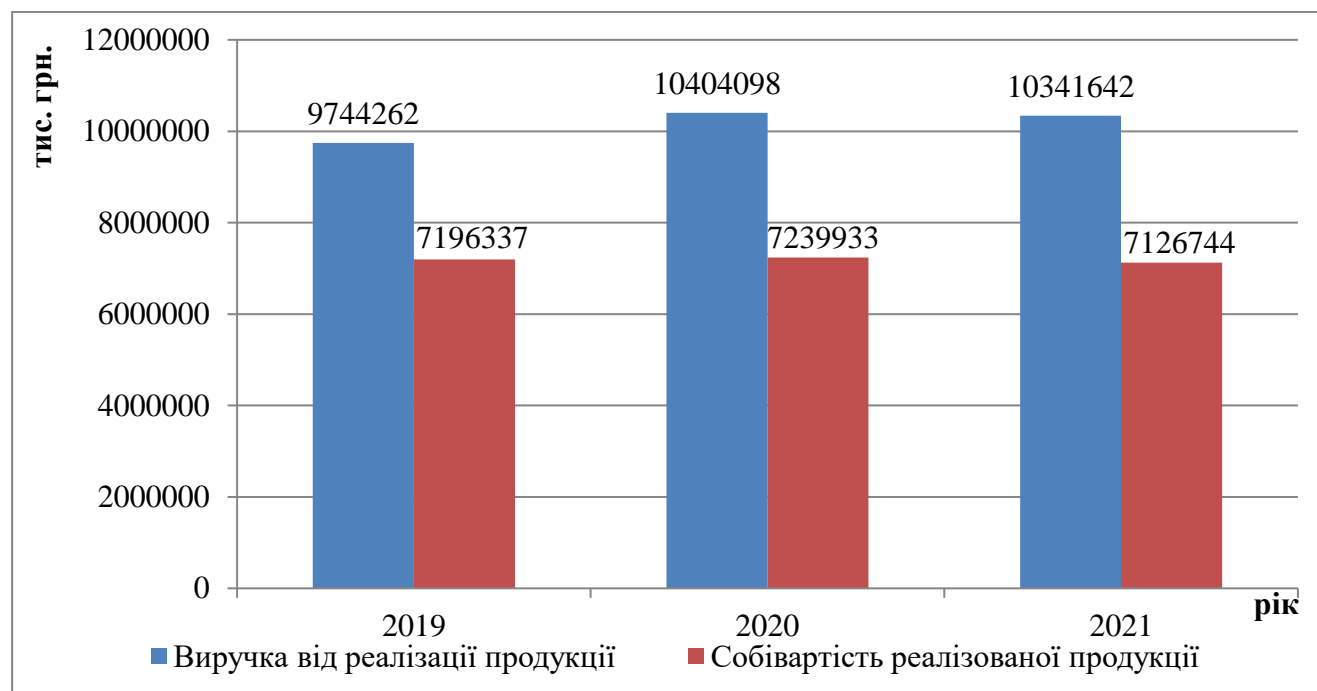

Рис. 2.5. Динаміка змін виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Складено автором на основі даних додатку А

Дані показники є взаємозалежними, адже чим більше обсяги виробництва, тим більший дохід від реалізації продукції і тим вища собівартість продукції. Аналіз останніх років свідчить про те, що чистий дохід від реалізації продукції ТОВ «Сандора» протягом 2019-2020 рр. збільшився на 6,8%, а протягом 2020-2021 рр. зменшився на 0,6%, в той час як собівартість в 2019-2020 рр. збільшилась на 0,6%, а в 2020-2021 рр. зменшилась на 1,6%.

Якщо аналізувати співвідношення виручки від реалізації продукції та собівартості реалізованої продукції, то в 2019 році собівартість складала 73,85% від виручки, в 2020 році – 69,59%, а у 2021 році – 68,91%. Тобто можна стверджувати, що це співвідношення має тенденцію до зниження, що позитивно впливає на прибутковість компанії.

За версією рейтингу БізнесЦензор [8, 24], ТОВ «Сандора» увійшла в 200 найбільших компаній за доходами в 2019 році, зайнявши 99 місце із виручкою 10,4 млрд. грн. та прибутком 593,23 млн. грн.

Аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» виявив, що досліджуване підприємство є чутливим до певних змін внутрішнього та зовнішнього характеру, про що свідчать основні фінансові показники, які не мають чіткої позитивної тенденції, та деякі з них навіть схильні за річний період змінюватись більше ніж на 100%. Це пов'язано із впровадженням інноваційних технологій у діяльність компанії, які вимагають великих матеріальних насамперед та ресурсних витрат, при цьому мають великий термін окупності та вимагають певного періоду часу для відновлення фінансової стійкості до попередніх показників.

На мою думку, фінансова стійкість для інноваційно-активного підприємства – це досить образне поняття, тому що завжди тримати фінансові показники в стабільній ситуації при такій активній діяльності в розробках та запровадженнях інновацій не можливо. Тому головною ціллю для інноваційно-активних підприємств, в тому числі «Сандора», є якнайшвидше відновлення фінансового стану до попереднього, а після - його покращення.

2.2 Аналіз системи параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Якісне та розумне забезпечення фінансової стійкості підприємства неможливе без періодичного аналізу фінансових показників діяльності. Саме на основі результату цього аналізу формується кілька варіантів стратегії розвитку компанії та обирається один із найдоцільніших в даному випадку. Методика розрахунку фінансової стійкості була наведена у першому розділі даної роботи. На основі цієї методики проведемо аналіз для досліджуваного підприємства ТОВ «Сандора».

Першим етапом аналізу є розрахунок показників, які свідчать про структуру капіталу підприємства, та показують де і навіщо її потрібно збалансувати. До цього підрозділу відносять одинадцять показників.

Розрахуємо коефіцієнт фінансової незалежності за формулою 1.1. Результат розрахунку наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Розрахунок коефіцієнта фінансової незалежності ($K_{нез}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{нез}$) (Власний капітал/активи підприємства)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	-1260040 / 3924682	-0,32
2020	-400524 / 5071435	-0,08
2021	319292 / 5860243	0,05

Розраховано автором.

Результати аналізу коефіцієнта фінансової незалежності свідчать про те, що ТОВ «Сандора» має достатньо велику залежність від зовнішніх кредиторів та не має можливості забезпечувати себе повністю власними коштами, що в певній мірі свідчить про нестійку фінансову позицію. Проте протягом останніх 3-ох років власний капітал та активи підприємства мали тенденцію до зростання, що означає що «Сандора» обрала правильну стратегію розвитку. Але все ж таки до норми показника, яка знаходиться в межах 0,5-0,8, компанії потрібно багато працювати.

Розрахуємо коефіцієнт фінансового ризику за формулою 1.2. Результат розрахунку наведено в табл. 2.6.

Таблиця 2.6

Розрахунок коефіцієнта фінансового ризику ($K_{ф.р}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{ф.р}$) (Позичені кошти/Власний капітал)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	$(2769745+2414977) / -1260040$	-4,11
2020	$(2394133+3077826) / -400524$	-13,66
2021	$(2837441+2703510) / 319292$	17,35

Розраховано автором.

Позичені кошти розраховуються як сума довгострокових та короткострокових зобов'язань підприємства. Дані ТОВ «Сандора» свідчать про те, що протягом 3-ох останніх років зобов'язання компанії мали тенденцію до зростання, що негативно впливає на фінансову діяльність в загальному. Що стосується власного капіталу він мав стрімку тенденцію до збільшення, що є позитивним результатом. Чим більші зобов'язання, тим більший фінансовий ризик та ризик неможливості покриття своїх боргів, в зв'язку із чим значно збільшується ризик банкрутства.

Розрахуємо коефіцієнт маневреності власного капіталу за формулою 1.3. Результат розрахунку наведено в табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Розрахунок коефіцієнта маневреності власного капіталу ($K_{ман}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$) (Власні оборотні кошти/власний капітал)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	$(-1260040-1713475) / (-1260040)$	2,36
2020	$(-400524-2665646) / (-400524)$	7,66
2021	$(319292-2969749) / (319292)$	-8,3

Розраховано автором.

Власні оборотні кошти розраховуються як різниця між власним капіталом та необоротними активами підприємства. Чим вищий коефіцієнт маневреності власного капіталу, тим кращий фінансовий стан підприємства. Це означає, що

компанія може гнучко реагувати на зміни різного характеру. Що стосується ТОВ «Сандора», можна стверджувати, що у 2019 та 2020 роках даний показник мав позитивне значення, та тенденцію до зростання, тоді як у 2021 році він мав негативне значення, а саме -8,3, що свідчить про погіршення фінансового стану підприємства через певні чинники. Цими чинниками могла стати криза COVID-19, внаслідок чого зменшення попиту на дану продукцію та зменшення обсягів виробництва.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних коштів за формулою 1.4. Результат розрахунку наведено в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

**Розрахунок коефіцієнта співвідношення оборотних та необоротних коштів
($K_{o/n}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.**

Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних коштів ($K_{o/n}$) (Оборотні активи/Необоротні активи)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	3924682 / 1713475	1,29
2020	5071435 / 2665646	0,9
2021	5860243 / 2969749	0,97

Розраховано автором.

Чим вищий коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних коштів, тим краще це для підприємства, тому що це означає, що компанія може змінити структуру активів, перевівши оборотні в необоротні, та необоротні в оборотні відповідно. Особливо важливо це для інноваційно-активного підприємства, адже «взаємозаміщення» може стабілізувати фінансову діяльність після впровадження інновації.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів підприємства за формулою 1.5. Результат розрахунку наведено в табл. 2.9.

Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів у ТОВ «Сандори» має високий рівень, що означає що у підприємства багато зобов'язань від зовнішніх кредиторів. Проте є позитивна тенденція до зменшення частки зобов'язань у активах підприємства, за останні 3 роки показник зменшився на 28%.

Таблиця 2.9

Розрахунок коефіцієнта співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів (К_{з.з.}) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів (К_{з.з.}) (Загальні зобов'язання/Сумарні активи)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	2769745+2414977 / 3924682	1,32
2020	2394133+3077826 / 5071435	1,08
2021	2837441+2703510 / 5860243	0,95

Розраховано автором.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів підприємства за формулою 1.6. Результат розрахунку наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Розрахунок коефіцієнта співвідношення довгострокових зобов'язань до активів (К_{д.з.}) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів (К_{д.з.}) (Довгострокові зобов'язання/Активи)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	2769745 / 3924682	0,71
2020	2394133 / 5071435	0,47
2021	2837441 / 5860243	0,48

Розраховано автором.

Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів у ТОВ «Сандори» в 2019 році складає 71%, що є дуже високим показником для інноваційно-активного підприємства, в 2020 та 2021 рр. значення 47 та 48% відповідно. Чим менше значення даного коефіцієнта, тим вища фінансова стійкість компанії. Можна стверджувати, що фактично протягом 3-ох останніх років підприємство зменшило частку довгострокових зобов'язань у загальних активах.

Розрахуємо коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів за формулою 1.7. Результат розрахунку наведено в табл. 2.11.

Зменшення коефіцієнта співвідношення довгострокових зобов'язань та необоротних активів свідчить про зменшення залежності ТОВ «Сандора» від

зовнішніх кредиторів, а також про продуману стратегію розвитку фінансово-господарської діяльності компанії.

Таблиця 2.11

Розрахунок коефіцієнта співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів (К_{д.з.д.а.}) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів (К_{д.з.д.а.}) (Довгострокові зобов'язання/Необоротні активи)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	2769745 / 1713475	1,62
2020	2394133 / 2665646	0,9
2021	2837441 / 2969749	0,96

Розраховано автором.

Розрахуємо коефіцієнт покриття відсотків за формулою 1.8. Результат розрахунку наведено в табл. 2.12.

Таблиця 2.12

Розрахунок коефіцієнта покриття відсотків (К%) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт покриття відсотків (К%) (Прибуток до оподаткування і виплати відсотків/Відсотки за користування кредитом)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	160234 / 44240	3,62
2020	732772 / 95421	6,45
2021	-284068 / 22577	-12,58

Розраховано автором.

Коефіцієнт покриття відсотків дуже важливий для інноваційно-активного підприємства, адже зовнішні кредитори приділяють йому значну увагу при інвестуванні власних коштів. В даному випадку у ТОВ «Сандора» в 2019 та 2020 рр. цей показник був в межах норми, проте в 2021 році за рахунок того що діяльність компанії була збитковою, показник свідчить про те, що підприємство не має достатньо прибутку аби покрити свої відсотки за користування кредитом.

Другим етапом аналізу є розрахунок показників, які свідчать про ліквідність підприємства, тобто можливість вчасно сплачувати заборгованість. До цього підрозділу відносять три показника: поточна ліквідність, критична ліквідність та

абсолютна ліквідність.

Розрахуємо коефіцієнт поточної ліквідності за формулою 1.12. Результат розрахунку наведено в табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Розрахунок коефіцієнта поточної ліквідності ($K_{\text{пот.л.}}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{\text{пот.л.}}$) (Оборотні активи/Поточні зобов'язання)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	2414977 / 2211207	0,92
2020	3077826 / 2405931	0,78
2021	2703510 / 2890494	1,07

Розраховано автором.

Проведений аналіз свідчить про недостатній рівень поточної ліквідності ТОВ «Сандора», що свідчить про те що підприємство не може забезпечити достатню кількість оборотних активів аби покрити поточні зобов'язання. Лише у 2020 році компанія практично наблизилась до норми, аби підприємство було ліквідним.

Розрахуємо коефіцієнт критичної ліквідності за формулою 1.13. Результат розрахунку наведено в табл. 2.14.

Таблиця 2.14

Розрахунок коефіцієнта критичної ліквідності ($K_{\text{крит.л.}}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт критичної ліквідності ($K_{\text{крит.л.}}$) (Оборотні активи-Запаси)/Поточні зобов'язання)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	(2414977-733820) / 2211207	0,61
2020	(3077826-735213) / 2405931	0,54
2021	(2703510-838492) / 2890494	0,76

Розраховано автором.

Аналіз коефіцієнта критичної ліквідності свідчить про те, що підприємство у 2019 та 2020 рр. мало недостатній рівень, тому що норма становить 0,7-0,8. А ось у 2021 році ТОВ «Сандора» змогла досягнути достатнього рівня критичної ліквідності, це свідчить про те, що компанія може покрити свої поточні зобов'язання оборотними активами, за виключенням запасів.

Розрахуємо коефіцієнт абсолютної ліквідності за формулою 1.14. Результат розрахунку наведено в табл. 2.15.

Таблиця 2.15

Розрахунок коефіцієнта абсолютної ліквідності ($K_{абс.л.}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{абс.л.}$) (Грошові кошти та їх еквіваленти/Поточні зобов'язання)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	14385 / 2211207	0,01
2020	47699 / 2405931	0,02
2021	403358 / 2890494	0,15

Розраховано автором.

Аналіз коефіцієнта абсолютної ліквідності свідчить про те, що підприємство протягом останніх трьох років мало недостатній рівень, тому що норма за думками багатьох науковців становить 0,2-0,35. Це свідчить про те, що наявних грошових коштів у компанії не вистачить аби покрити поточні зобов'язання. Проте Мінфін вважає, що даний коефіцієнт повинен бути більше 0, тому що на практиці малоймовірно, що всі кредитори одночасно попросять підприємство сплатити заборгованість. Тому я вважаю, що коефіцієнт абсолютної ліквідності для ТОВ «Сандора» є достатнього рівня.

Третім етапом аналізу є розрахунок показників (формула 1.15), які свідчать про рівень забезпеченості підприємства запасами, який теж характеризує рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» (табл.2.16).

Таблиця 2.16

Розрахунок коефіцієнта забезпеченості запасами ($K_{з.з.}$) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Коефіцієнт забезпеченості запасами ($K_{з.з.}$) (Власні оборотні кошти/Запаси)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	(-1260040-1713475) / 737820	-4,05
2020	(-400524-2665646) / 735213	-4,17
2021	(319292-2969749) / 838492	-3,16

Розраховано автором.

Отже, можна стверджувати, що ТОВ «Сандора» має недостатню кількість власних оборотних коштів, що свідчить про кризову фінансову стійкість, та

свідчить про те, що необхідно змінювати стратегію розвитку фінансово-господарської діяльності компанії.

Четвертим етапом аналізу є розрахунок запасу фінансової стійкості досліджуваного підприємства за формулою 1.17. Для визначення даного показника необхідно додатково розрахувати точку безбитковості у грошовій формі (формула 2.1) [30].

$$\text{Точка безбитковості} = \frac{\text{Виручка} \cdot \text{ПВ}}{(\text{Виручка} - \text{ЗВ})}, \quad (2.1)$$

де ПВ – постійні витрати,

ЗВ – змінні витрати.

Результати розрахунку рівня запасу фінансової стійкості наведені у табл. 2.17.

Таблиця 2.17

Розрахунок рівня запасу фінансовою стійкістю (ЗФС) для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Запас фінансовою стійкістю (ЗФС) ((Виручка-Точка безбитковості)/Виручка))		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	(9744262-5940715) / 9744262	0,39
2020	(10404098-5811327) / 10404098	0,44
2021	(10341642-5695557) / 10341642	0,45

Розраховано автором.

Рівень запасу фінансової стійкості ТОВ «Сандора» є середнім, в 2019 році це 39%, в 2020 році – 44%, в 2021 році – 45%. Чітко відстежується позитивна тенденція до підвищення рівня запасу фінансової стійкості підприємства. Іншими словами запас фінансової стійкості - це захищеність компанії у випадку настання негативних умов, якою можна скористатись, наприклад при зменшенні обсягів виробництва у зв'язку із подорожчанням сировини чи зменшення попиту на ринку за рахунок чого зниження рівня реалізації продукції.

П'ятим етапом є аналіз бізнес-ризиків, який виражається за допомогою маржинального доходу та операційного важіля.

Результати розрахунку за формулами 1.18 та 1.19 наведені у табл. 2.18 і табл. 2.19.

Таблиця 2.18

Розрахунок маржинального доходу для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Маржинальний дохід (Постійні витрати+Чистий прибуток)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	3979574,4 + 111581	4091155,4
2020	4003682,9 + 593229	4596911,9
2021	3941089,4 + (-302480)	3638609,4

Розраховано автором.

Таблиця 2.19

Розрахунок операційного важіля для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Операційний важіль (Маржинальний дохід/Чистий прибуток)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	4091155,4 / 111581	36,67
2020	459611,9 / 593229	7,75
2021	3638609,4 / (-302480)	-12,03

Розраховано автором.

Отже, бачимо що маржинальний дохід ТОВ «Сандора» з 2019 по 2020 рр. збільшився на 505756,5 тис. грн. або на 12,36%, тоді як в 2021 році порівняно із 2020 роком зменшився на 958302,5 тис. грн. або на 20,84%. Така тенденція свідчить про нестабільні обсяги чистого прибутку підприємства, які в свою чергу залежать від багатьох факторів, таких як обсяги виробництва та реалізації продукції, собівартості продукції, витрат на збут і т.д.

Щодо операційного важіля, виявлена чітка тенденція щодо зниження його впливу. Відстежуються різкі зміни, в 2020 році це зниження показника на 78,9%, в 2021 році – зниження на 55,23%. Чим менший рівень операційного важіля, тим менший бізнес ризик має підприємство.

Фінансовий ризик визначається як співвідношення власних та позичених коштів [8, 24].

Результати розрахунку фінансового ризику наведені у табл. 2.20.

Аналіз фінансового ризику для ТОВ «Сандора» свідчить про малу кількість власних коштів, за рахунок чого фінансовий ризик зростає. Тому необхідно розробити стратегію та знайти шляхи збільшення обсягу власних коштів.

Таблиця 2.20

Розрахунок фінансового ризику для ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Фінансовий ризик (Власні кошти/Позичені кошти)		
Рік	Розрахунок	Результат
2019	-453435/ (2769745+2414977)	-0,1
2020	-13112951/ (2394133+3077826)	-0,2
2021	-2650457 / (2837441+2703510)	-0,5

Розраховано автором.

Узагальнити результат оцінювання фінансової стійкості інноваційного підприємства можна в табл. 2.21.

Таблиця 2.21

Форма оціночної шкали показників фінансової стійкості, 2021 рік

Критерії оцінки	Надійно	Достатньо	Критично
Структура капіталу			
Ліквідність			
Коефіцієнт забезпеченості запасами			
Запас фінансової стійкості, %			
Врахування бізнес-ризиків			
В т.ч операційного важеля			
Врахування фінансового ризику			

Джерело: [8, 24]

Враховуючи вищезазначені показники фінансової стійкості підприємство може обрати собі інноваційну стратегію (табл. 2.22).

Таблиця 2.22

Тип інноваційної стратегії в залежності від рівня фінансової стійкості

	Тип інноваційної стратегії підприємства		
	Агресивна	Помірна	Нейтральна
Рівень фінансової стійкості за шкалою	Надійно	Достатньо	Критично

Джерело: [8, 24]

Отже, ТОВ «Сандора» із семи критерій оцінки має три критичні показники (структура капіталу, коефіцієнт забезпеченості запасами, фінансовий ризик), 3 достатні показники (ліквідність, запас фінансової стійкості, бізнес-ризик) та 1 надійний показник (операційний важіль).

На мою думку, ТОВ «Сандора» має обрати помірну інноваційну стратегію, адже це нормальна ситуація коли в інноваційно-активного підприємства в різні періоди часу різний рівень фінансової стійкості [8]. За рахунок великих витрат на інновації загальна стійкість підприємства завжди знижується. Проте цей факт не має критичного впливу на загальногосподарську діяльність компанії, більш того дана налагоджена система розвитку дає ТОВ «Сандора» лідерські позиції на ринку протягом кількох років, прибутковість бізнесу та репутацію у своїй галузі як на національному, так і на закордонному ринку [8].

Але все ж таки помірна інноваційна стратегія має бути гарно побудовано, це означає, що підприємство не може інвестувати та впроваджувати надто ризикові проекти, або ж якщо і може, то тільки після того як вони будуть детально проаналізовані на мету того, як вони вплинуть на господарську та фінансові діяльності компанії [8]. Рекомендується розглядати поліпшуючі стратегії, які позитивно вплинуть на виробничі процеси наприклад, але не змінюватимуть кардинально весь процес [8].

Можна розглянути ще нейтральну стратегію інноваційного розвитку, коли запроваджуються мінімальні інновації, які не є ризиковими, та які практично не впливають на діяльність компанії, тоді звісно можна говорити про те, що «Сандора» стане фінансово стійким підприємством, але тут виявляються ризики втрати лідерства на ринку, зменшення попиту та зацікавленості споживачів в загальному.

Дані стратегії дадуть можливість ТОВ «Сандора» зосередити основну увагу на збільшення кількості та обсягів ринку реалізації, стабілізувати свою фінансову діяльність, підтримувати високу конкуренцію на ринку та задовільняти споживачів своєю якісною, смачною, а головне, безпечною продукцією.

2.3 Оцінка індикаторів фінансової стійкості ТОВ «Сандора»

Якісне забезпечення фінансової стійкості підприємства – це одна із найголовніших базових передумов успішного функціонування компанії на ринку. Воно дає можливість успішно конкурувати з іншими учасниками галузі, займати та утримувати лідируючі позиції, задовольняючи споживачів класичною для підприємства та новою продукцією.

Сьогодення ринкових відносин дуже складне та багатозначне, потребує багато знань, вмінь, та навичок, таких як: швидко визначати проблеми, знаходити шляхи її вирішення, приймати рішення, знати ситуацію на ринку, слабкі та сильні сторони свого підприємства і т.д. Фінансово стійке підприємство унеможливорює ризики щодо несплати заборгованостей по товарам, кредитам, послугам, заробітній платі, податкам та інші, через нестачу коштів, іншими словами, унеможливорює ризик банкрутства та повне припинення своєї діяльності.

Ефективне забезпечення фінансової стійкості підприємства свідчить про періодичний аналіз індикаторів фінансової стійкості, дослідження першочергових причин покращення чи погіршення того чи іншого показника, розробка шляхів покращення стану фінансової системи в цілому.

Є багато індикаторів, які свідчать про стан фінансової діяльності підприємства, такі як: аналіз структури капіталу (дослідження співвідношення власних та позикових коштів компанії за джерелами залучення), аналіз структури майна (дослідження обсягу оборотних та необоротних активів компанії), аналіз руху грошових коштів (дослідження обсягу отриманих коштів з різних джерел та обсягу витрачених коштів за напрямками їх використання).

Першим етапом є аналіз структури капіталу ТОВ «Сандора» (табл. 2.23). Сучасний ринок характеризується швидкими змінами, на які підприємство повинне гнучко реагувати. Для цього воно має бути забезпечене правильним співвідношенням обсягу власного капіталу та позичених коштів. Також важливими факторами є внески власників у компанію, наявність власного майна та набутих грошових потоків під час функціонування підприємства.

Таблиця 2.23

Динаміка зміни структури капіталу ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення, тис грн.		Темп зросту, %	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.Власний капітал										
Зареєстрований (пайовий) капітал	719990	26,50	986277	41,27	2008573	54,08	266287	1022296	136,98	203,65
Додатковий капітал	8256	0,30	8256	0,35	8256	0,22	0	0	100,00	100,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(1988286)	73,19	(1395057)	58,38	(1697537)	45,70	593229	-302480	70,16	121,68
Усього	(1260040)	100	(400524)	100	319292	100	859516	719816	31,79	-79,72
2.Позиковий капітал										
Поточні забезпечення	56356	2,33	61632	2,00	34189	1,26	5276	-27443	109,36	55,47
Короткострокові кредити банків	0	0,00	294300	9,56	0	0,00	294300	-294300	-	-
Кредиторська заборгованість	2004597	83,01	2308418	75,00	2227482	82,39	303821	-80936	115,16	96,49
Інші поточні зобов'язання	354024	14,66	413476	13,43	441839	16,34	59452	28363	116,79	106,86
Усього	2414977	100	3077826	100	2703510	100	662849	-374316	127,45	87,84

Розраховано автором на основі додатку А.

Розглянемо детальніше власний капітал ТОВ «Сандора» та його динаміку змін протягом 2019-2021 рр. Він сформований на основі зареєстрованого (пайового) та додаткового капіталу, а також нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Тенденція зміни власного капіталу ТОВ «Сандора» мала позитивне значення, так у 2020 р. порівняно із 2019 р. він збільшився на 859 516 тис. грн. (68,21%), а у 2021 р. порівняно із 2020 р. він збільшився на 719 816 тис. грн. (179,72%).

Зареєстрований (пайовий) капітал протягом досліджуваних років мав тенденцію до зростання, так у 2020 р. порівняно із 2019 р. він збільшився на 266287 тис. грн (36,98%), а у 2021 р. порівняно із 2020 р. він збільшився на 1 022 296 тис. грн. (103,65%). Питома вага щорічно теж збільшувалась, в 2019 році вона складала 26,5%, а у 2021 році вже 54,08%. Як сказано у щорічному фінансовому звіті підприємства, такі зміни відбулись за рахунок того, що акціонер зробив внески шляхом внесення грошових коштів у вигляді іноземної валюти: у 2020 р. - у сумі 11 336 тис. дол. США, у 2021 р. –у сумі 37 900 тис. дол. США [31].

Додатковий капітал підприємства протягом 3-ох років залишався незмінним у обсязі 8256 тис. грн.

Протягом 2019, 2020 та 2021 рр. непокритий збиток складав 1 988 286, 1 395 057 та 1 697 537 тис. грн. відповідно. Його питома вага у власному капіталі в 2019 р. була 73,19%, у 2021 р. 45,7%. Те що частка щороку зменшується це позитивні зміни. Історично, управлінський персонал прагнув підтримувати баланс між більш високою дохідністю, яку можна досягти, застосовуючи додаткові позикові кошти, та перевагами і стабільністю, які забезпечує стійка позиція капіталу [31]. Проте протягом 2021 року Товариство змінило підхід до управління капіталом - через значне покращення ліквідності внаслідок збільшення статутного капіталу учасником Товариства в квітні та травні 2021 року та перестало залучати банківське фінансування з липня 2021 року [31].

Щодо позикового капіталу ТОВ «Сандора» варто зазначити, що у 2020 році його обсяги зросли на 662 849 тис. грн. (27,45%), а у 2021 році зменшились на 374 316 тис. грн. (12,16%). Щодо його складових, то потрібно зазначити, що

підприємство не використовувало довгострокові кредити банків, а короткостроковий кредит використало лише 2020 року на суму 294 300 тис. грн.

Найбільшу питому вагу в складі позикового капіталу займає кредиторська заборгованість, а саме в 2019 році це 83,01% (2 004 597 тис. грн.), в 2020 році – 75% (2 308 418 тис. грн.), та у 2021 році – 82,39% (2 227 482 тис. грн.). Чіткої тенденції не виявлено, у 2020 році даний показник виріс на 15,16%, у 2020 році знизився на 3,51%. Це пов'язано із тим, що «Сандора» має велику заборгованість за продукцію, товари, роботи і послуги перед компанією ПрАТ «Вімм-Білл-Данн Україна», частина цієї заборгованості прострочена, так наприклад у 2021 році загальна заборгованість цьому контрагенту складає 753 754 тис. грн, з яких 567 839 тис. грн. є простроченими [31].

Поточні забезпечення «Сандора» у 2020 році збільшились на 5 276 тис. грн (9,36%) за рахунок збільшення забезпечення невикористаних відпусток, у 2021 році зменшились на 27 443 тис. грн (44,53%) за рахунок збільшення забезпечення бонусів та премій, але при цьому зменшення забезпечення невикористаних відпусток.

Інші поточні забезпечення «Сандора» мали тенденцію до збільшення протягом трьох років, а саме у 2020 р. збільшились на 16,79%, у 2021 р. – на 6,86% за рахунок збільшення кількості зобов'язань по угодам по розвитку клієнтів. Загальна сума збільшення склала 87815 тис. грн.

Другим етапом є аналіз складу та структури майна ТОВ «Сандора» (табл. 2.24). Даний етап теж є важливим, особливо для інвесторів та кредиторів, адже він свідчить про можливість підприємства погашати зобов'язаності. Аналіз проводився на основі дослідження динаміки необоротних активів, тобто тих які можна використовувати в господарській діяльності підприємства протягом довгого періоду часу, та оборотних активів, тих які використовують лише протягом року з дати балансу. Протягом 2019-2021 рр. і необоротні, і оборотні активи мали тенденцію до зростання, а саме 1 256 274 тис. грн. (73,31%) та 679 287 тис. грн. (30,72%) відповідно, що свідчить про розвиток господарської діяльності підприємства та про його платоспроможність.

Таблиця 2.24

Динаміка зміни складу та структури майна ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення, тис грн.		Темп зросту, %	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1.Необоротні активи										
Нематеріальні активи	1760	0,10	1250	0,05	508	0,02	-510	-742	71,02	40,64
Незавершені капітальні інвестиції	339310	19,80	200936	7,54	354530	11,94	-138374	153594	59,22	176,44
Основні засоби	1014912	59,23	2212188	82,99	2361055	79,50	1197276	148867	217,97	106,73
Відстрочені податкові активи	310183	18,10	170682	6,40	152228	5,13	-139501	-18454	55,03	89,19
Інші необоротні активи	47310	2,76	80590	3,02	101428	3,42	33280	20838	170,34	125,86
Усього	1713475	100,00	2665646	100,00	2969749	100,00	952171	304103	155,57	111,41
2.Оборотні активи										
Запаси	733820	33,19	735213	30,56	838492	29,01	1393	103279	100,19	114,05
Дебіторська заборгованість	1324440	59,90	1559140	64,80	1571350	54,36	234700	12210	117,72	100,78
Гроші та їх еквіваленти	107625	4,87	47699	1,98	403358	13,95	-59926	355659	44,32	845,63
Витрати майбутніх періодів	6219	0,28	6664	0,28	7030	0,24	445	366	107,16	105,49
Інші оборотні активи	39103	1,77	57215	2,38	70264	2,43	18112	13049	146,32	122,81
Усього	2211207	100,00	2405931	100,00	2890494	100,00	194724	484563	108,81	120,14

Розраховано автором на основі додатку А.

Основною складовою необоротних активів є основні засоби, і якраз стрімке зростання їх вартості спричинило збільшення необоротних активів. Частка основних засобів складає: у 2019 р. – 59,23%, у 2020 р. – 82,99%, у 2021 р. – 79,5%. У 2020 році порівняно із 2019 підвищення відбулось аж на 117,97% за рахунок збільшення первісної вартості машин та обладнання підприємства на 1 215 870 тис. грн., у 2021 році порівняно із 2020 – на 6,73%. В основні засоби входять земельні ділянки; будівлі, споруди та передавальні пристрої; машини та обладнання; транспортні засоби; приладдя та інвентар; незавершене будівництво.

На другому місці по частці у структурі необоротних активів займають незавершені капітальні інвестиції, у 2019 р. їх частка складала 19,8%, у 2020 р. – 7,54%, у 2021 р. – 11,94%. Протягом досліджуваних років їх обсяги збільшились на 15 220 тис. грн.

На третьому місці по частці у структурі необоротних активів займають відстрочені податкові активи, на четвертому – інші необоротні активи, на п'ятому – нематеріальні активи. Отже, відстрочені податкові активи протягом трьох років зменшились на 157 955 тис. грн (51%), інші необоротні активи збільшились на 54 118 тис. грн. (114%), нематеріальні активи зменшились на 1 252 тис. грн. (71,13%).

Найбільшу питому вагу у структурі оборотних активів займає дебіторська заборгованість. Частка дебіторської заборгованості складає: у 2019 р. – 59,9%, у 2020 р. – 64,8%, у 2021 р. – 54,36%. Чіткої тенденції не виявлено, у 2020 році відбулось збільшення заборгованості, у 2021 році її зниження. При цьому обсяги запасів вдвічі менші, що формує не дуже правильні оборотні активи, адже для забезпечення фінансової стійкості обсяги запасів мають бути більші, ніж обсяги дебіторської заборгованості. Проте запаси мають тенденцію до збільшення, у 2020 році на 1 393 тис. грн. (0,19%), у 2021 році на 103 279 тис. грн. (14,05%).

Управління компанії має контролювати фінансові платежі та вчасну сплату рахунків, аби вони не переносились із періоду в період, і не створювали додаткових проблем для функціонування підприємства. Необхідно розробити

план зниження обсягів дебіторської заборгованості та оптимізувати структуру оборотних активів у загальному.

Щодо грошових коштів та їх еквівалентів, то цей показник теж має бути вищим, тоді як у ТОВ «Сандора» їх обсяг склав 107 625 тис. грн у 2019 р., 47 699 тис. грн. у 2020 р., 403358 тис. грн. у 2021 р.. З цих даних можна стверджувати, що управління компанії знає, що існує проблема недостачі грошових коштів для покриття власних зобов'язань, тому у 2021 році були прийняті заходи, які по закінченню звітного року дали результат більший, ніж у 2020 році на 355 659 тис. грн. Такі зміни відбулись через значне збільшення грошових коштів на поточних рахунках в гривні, а саме на суму 366 486 тис. грн.

Витрати майбутніх періодів ТОВ «Сандора» збільшились протягом трьох років на 811 тис. грн. або на 13,04%. Незначне підвищення не здійснило суттєвого впливу на загальну структуру необоротних активів.

Інші оборотні активи підприємства мали тенденцію до зростання, у 2020 році порівняно із 2019 роком вони збільшились на 18 112 тис. грн або на 46,32%, у 2021 році порівняно із 2020 роком – на 13 049 тис. грн. або на 22,81%.

Отже, в загальному структура майна ТОВ «Сандора» має нормальний вигляд, за виключенням вищезазначених проблем, такий як великі обсяги дебіторської заборгованості та недостатня кількість запасів та грошових коштів. Саме тому потрібно зробити акцент на вирішення даних недоліків, вони не є критичними, але в майбутньому можуть сильно вплинути на функціонування підприємства, яке призведе до необхідності термінового залучення нових вкладень на поповнення оборотних активів.

Останнім етапом доцільно буде розглянути рух грошових коштів ТОВ «Сандора», їх надходження та джерела витрат (табл. 2.25 та табл. 2.26). Результат аналізу руху грошових коштів ТОВ «Сандора» свідчить про те, що переважно підприємство отримує більше надходжень, ніж витрат, за виключенням 2020 року, коли результат чистого руху коштів за звітний період склав -32 167 тис. грн., тоді як у 2019 році було 64 090 тис. грн., а у 2021 році було 378 137 тис. грн.

Таблиця 2.25

Динаміка зміни надходжень грошових коштів ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення, тис грн.		Темп зросту, %	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Надійшло грошових коштів разом, у тому числі:	18853508	100,00	26099197	100,00	17693103	100,00	7245689	-8406094	138,43	67,79
1. від операційної діяльності, з них:	12346849	65,49	13396213	51,33	13727580	77,59	1049364	331367	108,50	102,47
-Реалізація продукції (товарів, робіт, послуг)	12287976	65,18	13360175	51,19	13713916	77,51	1072199	353741	108,73	102,65
-Повернення податків і зборів	30856	0,164	8480	0,032	0	0,000	-22376	-8480	27,48	0,00
-Аванси від покупців і замовників	3550	0,019	2299	0,009	0	0,000	-1251	-2299	64,76	0,00
-Відсотки за залишками коштів на рахунках	2530	0,013	2529	0,010	3413	0,019	-1	884	99,96	134,95
-Від боржників неустойки	1593	0,008	1029	0,004	1828	0,010	-564	799	64,60	177,65
-Інші надходження	20344	0,108	21701	0,083	8423	0,048	1357	-13278	106,67	38,81
2. від фінансової діяльності, з них:	6501308	34,48	12688287	48,62	3952296	22,34	6186979	-8735991	195,17	31,15
-від власного капіталу	256308	1,36	266287	1,02	1022296	5,78	9979	756009	103,89	383,91
-отримання позик	6245000	33,12	12422000	47,60	2930000	16,56	6177000	-9492000	198,91	23,59
3. від інвестиційної діяльності (реалізація необоротних активів)	5351	0,028	14697	0,056	13227	0,075	9346	-1470	274,66	90,00

Розраховано автором на основі додатку А.

Таблиця 2.26

Динаміка зміни витрачання грошових коштів ТОВ «Сандора» за 2019-2021 рр.

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік		Відхилення, тис грн.		Темп зросту, %	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.	в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Витрачання грошових коштів, разом, у тому числі:	18794769	100,00	26146061	100,00	26146061	100,00	7351292	-8817868	139,11	66,27
1. на здійснення операційної діяльності, з них витрати на оплату:	11592501	61,68	12280702	46,97	13029411	75,19	688201	748709	105,94	106,10
-товарів (робіт, послуг)	9785616	52,07	9664703	36,96	9969189	57,53	-120913	304486	98,76	103,15
-праці	468073	2,49	610448	2,33	700093	4,04	142375	89645	130,42	114,69
-відрахувань на соц. заходи	111132	0,59	147128	0,56	174387	1,01	35996	27259	132,39	118,53
-зобов'язань з податків і зборів	345524	1,84	721640	2,76	948847	5,48	376116	227207	208,85	131,48
-інші витрачання	882156	4,69	1136783	4,35	1236895	7,14	254627	100112	128,86	108,81
2. на здійснення фінансової діяльності, з них витрати на оплату:	6667474	35,48	12507710	47,84	3542392	20,44	5840236	-8965318	187,59	28,32
-погашення позик	6332000	33,69	12127700	46,38	3224300	18,61	5795700	-8903400	191,53	26,59
-відсотків	335474	1,78	363481	1,39	284931	1,64	28007	-78550	108,35	78,39
-заборгованості з оренди	0	0,00	16529	0,06	33161	0,19	16529	16632	-	200,62
3. на здійснення інвестиційної діяльності (придбання необоротних активів)	534794	2,85	1357649	5,19	756390	4,37	822855	-601259	253,86	55,71

Розраховано автором на основі додатку А.

В 2020 році підприємство отримало від'ємний річний результат через те, що витратило значну суму на погашення позик, а саме 12 127 700 тис. грн., що на 91,53% більше, ніж минулого року; а також значні витрати пішли на оплату зобов'язань із податків і зборів у сумі 721 640 тис. грн, що на 108,85% більше, ніж в минулому році.

Варто зазначити, що найбільшу частку надходження та витрачання грошових коштів ТОВ «Сандора» у 2019, 2020, 2021 рр. припадає на операційну діяльність, а саме: надходження це 65,49%, 51,19% та 77,59%; витрати це 61,70%, 47,00%, 75,25% відповідно. В той час найменшу частку займають надходження та витрати на здійснення інвестиційної діяльності, надходження менше 0,028-0,075%, витрати 2,85-5,19%.

Розглянемо детальніше надходження грошових коштів у ТОВ «Сандора». Найбільшу частку коштів приносить реалізація продукції (товарів, робіт, послуг), більш того даний показник має тенденцію до зростання протягом останніх трьох років, а саме на 1 439 604 тис. грн, що на 11,71% більше ніж у 2019 році. На другому місці у структурі надходжень знаходяться кошти, отримані від фінансової діяльності, а саме отримання позик, в 2019 році на суму 6 245 000 грн., що складає 33,12% загальних надходжень, у 2020 році на суму 12 422 000 тис. грн., що складає 47,6%, у 2021 році на суму 2 930 000 тис. грн., що складає 16,56%. Менш вагомий вплив на загальну структуру надходжень мають: повернення податків та зборів, аванси від покупців та замовників, відсотки за залишками коштів на рахунках, оплати від боржників за неустойки, інші надходження, а також надходження від власного капіталу та від реалізації необоротних активів.

Щодо витрачання коштів ТОВ «Сандора», найбільша частка належить оплаті товарів (робіт, послуг), а саме це 52,08% у 2019 році, 36,99% у 2020 році, 57,58% у 2021 році. Друге місце у структурі витрат займають витрати на погашення позик, у 2020 році порівняно із 2019 вони збільшились на 91,53%, у 2021 році порівняно із 2020 зменшились на 73,41%. Що стосується інших показників, вони займають менш вагому частку та здійснюють менший вплив на

загальну структуру витрат. До них належать витрати на оплату: праці, відрахування на соціальні заходи, зобов'язання з податків та зборів, інші витрачання, оплата відсотків, заборгованості з оренди та придбання необоротних активів.

В загальному структура руху грошових коштів ТОВ «Сандора» збалансована (табл. 2.27), проте потрібно звертати увагу на показники з найбільшою питомою вагою, адже саме від них залежить кінцевий фінансовий результат. Необхідно мінімізувати певні витрати, такі як наприклад погашення позик, за рахунок вчасної сплати зобов'язань, а також можливо зменшити частково витрати на оплату товарів, робіт та послуг, так наприклад, за рахунок пошуку постачальника дешевшої сировини.

Відобразимо результат аналізу надходжень та витрат у вигляді чистого грошового потоку коштів ТОВ «Сандора» (табл.2.27).

Таблиця 2.27

**Динаміка руху грошового потоку ТОВ «Сандора» протягом 2019-2021 рр.,
тис. грн.**

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення, тис. грн.	
				в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.
1	2	3	4	5	6
1.Залишки грошових коштів на початок періоду	57144	107625	47699	50481	-59926
2.Надходження грошових коштів	18853508	26099197	17693103	7245689	-8406094
3.Витрачання грошових коштів	18794769	26146061	17328193	7351292	-8817868
4.Чистий грошовий потік	58739	-46864	364910	-105603	411774
5.Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	-8258	-13062	-9251	-4804	3811
6.Залишки грошових коштів на кінець року	107625	47699	403358	-59926	355659

Розраховано автором на основі додатку А.

Аналіз руху чистого грошового потоку виявив, що в цілому є тенденція до зростання, за виключенням 2020 року, як було вищесказано, за рахунок того що відбулось покриття значної суми позик. Підприємство бере участь у всіх видах діяльності, що свідчить про його активність та стратегію розвитку діяльності.

Висновок до розділу 2

Комплексний аналіз фінансової стійкості ТОВ «Сандора» протягом 2019-2021 рр. був проведений на основі трьох етапів:

Дослідження та надання загальної характеристики фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора». В асортимент компанії входить 21 торгова марка, найбільші частки належать: виробництву соків – 50,8% та газованих напоїв – 20%, які «Сандора» реалізує в більшості на національний ринок. Аналіз ринкового скорингу компанії виявив, що вона має високу ринкову потужність та займає провідні позиції на ринку. Аналіз основних фінансових показників свідчить про збільшення виручки від реалізації, зменшення собівартості та збільшення валового прибутку .

Аналіз системи параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості ТОВ «Сандора». Даний етап виявив, що підприємство має достатній рівень фінансової стійкості, але є занадто чутливим до впливу зовнішніх та внутрішніх чинників, що відображається в різких змінах деяких показників. Було запропоновано застосовувати або помірну інноваційну стратегію, без ризикових інновацій з детальним попереднім аналізом їх впливу, або нейтральну стратегію, з мінімальними інноваціями, які практично не впливатимуть на загальне функціонування підприємства.

Оцінка індикаторів фінансової стійкості ТОВ «Сандора». Було досліджено динаміку зміни структури капіталу, майна, надходження та витрачання грошових коштів. Під час аналізу структури капіталу виявлено зростання власного капіталу за рахунок внесків акціонера, але при цьому збільшення обсягу непокритого збитку; збільшення обсягів позикового капіталу, в більшості за рахунок кредиторської заборгованості; збільшення обсягу поточних забезпечень. Під час аналізу складу та структури майна було виявлено, що оборотні та необоротні активи мали тенденцію до зростання. Оборотні за рахунок збільшення обсягу запасів, витрат майбутніх періодів та інших оборотних витрат. Необоротні активи за рахунок збільшення обсягу основних засобів.

РОЗДІЛ 3

ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ТОВ «САНДОРА»

3.1 Організаційно-економічні заходи щодо забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства

Результати проведеного дослідження виявили ознаки недостатньої фінансової стійкості ТОВ «Сандора», що не передбачає активну інноваційну стратегію розвитку підприємства. Більш того відстежується щорічне зниження фінансової стійкості, в тому числі за рахунок впровадження інновацій, які несуть собою великі витрати. Тому основним завданням магістерської дисертації є знайти шляхи та провести заходи щодо удосконалення управління фінансовою стійкістю.

Рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» залежить від зовнішнього та внутрішнього чинника. Зовнішній – це можливість підприємства забезпечувати вчасну сплату зобов'язань перед кредиторами, іншими словами підтримувати стабільний рівень фінансової стійкості. Внутрішній – це здатність підтримувати фінансову рівновагу за рахунок залучення необхідного обсягу оборотних коштів. З боку економічного аспекту недостатній рівень фінансової стійкості свідчить про недостатню кількість коштів для підтримання необхідного обсягу оборотного капіталу.

З точки зору фінансової рівноваги, потреба в оборотному капіталі це [32]:

- різниця між поточними активами (без грошових коштів) і кредиторською заборгованістю;
- різниця між коштами, які іммобілізовані в запасах та дебіторській заборгованості, та сумою кредиторською заборгованості;
- не покрита ні власними коштами, ні довгостроковими кредитами, ні кредиторською заборгованістю частина чистих оборотних активів;
- дефіцит власних оборотних коштів;

– потреба в короткостроковому кредиті [32].

Отже, основною умовою фінансової стійкості підприємства є достатній обсяг оборотних коштів, який забезпечуватиме фінансову рівновагу. Тому в сучасних умовах функціонування, компанії знаходяться в пошуку ефективних інструментів для покращення управління оборотним капіталом.

Одним із найбільш часто використовуваних інструментів досягання потрібної мети для підприємства є «дерево цілей». Воно є легким у розробленні та доступним для застосування. Суть в тому, що визначається першочергова ціль підприємства, та визначається що необхідно змінити для досягнення цієї цілі (рис. 3.1).

Рис. 3.1. Дерево цілей ТОВ «Сандора»

Розроблено автором.

Отже, основною ціллю ТОВ «Сандора» визначено підвищення ефективності управління оборотним капіталом. На другому рівні визначено дві менш масштабні цілі, а саме: підвищення чистої прибутковості та зміна структури оборотного капіталу. Запропоновано шляхи досягнення потрібного результату, такі як: збільшення чистого доходу (збільшення обсягів реалізації, нові ринку збуту, розширення асортименту товару, збільшення кількості дистриб'юторів), зниження витрат (на заробітну плату, погашення позик, проведення соціальних заходів, сировину), збільшення запасів (оновлені технології виробництва, інвестиційна діяльність, покращення організації поставок, оптимізація збуту), зниження дебіторської заборгованості (детальна перевірка контрагентів, контроль за своєчасною оплатою рахунків, знижки на довгострокове погашення).

В економічних наукових джерелах існує багато підходів до визначення сутності фінансової рівноваги. Так, автори [18, 19] для прогнозування майбутнього стійкого фінансово-господарського стану пропонують використовувати матриці фінансової стратегії. В їхньому розумінні фінансова рівновага виявляється як комбінація результатів фінансово-господарської діяльності (формула 3.1).

$$\text{РФГД}=0, \text{ при чому } \text{РФГД}=\text{РГД}+\text{РФД}, \quad (3.1)$$

де РФГД – результати фінансово-господарської діяльності,

РГД – результати господарської діяльності,

РФД – результати фінансової діяльності.

Формули розрахунку господарської та фінансової діяльності наведені нижче (формули 3.2-3.3).

$$\text{РГД} = \text{ДВ} - \Delta\text{ПОК} - \text{ВІ} + \text{Пз}, \quad (3.2)$$

$$\text{РФД} = \Delta\text{КЗ} - \text{ФВ} - \text{П} - \text{Д}, \quad (3.3)$$

де ДВ – додана вартість,

$\Delta\text{ПОК}$ – зміна потреби в оборотному капіталі,

ВІ – виробничі інвестиції,

Пз – «звичайний» продаж,

$\Delta KЗ$ – зміна кредиторської заборгованості підприємства,

$\Phi В$ – фінансові витрати,

Π – податок на прибуток,

$Д$ – дивіденди.

Залежно від значень результату фінансової діяльності і результату господарської діяльності підприємство може займати наступні положення в матриці фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романа, що зображена на рис. 3.2 [33, с. 92].

	$РФД \ll 0$	$РФД \approx 0$	$РФД \gg 0$
$РГД \gg 0$	Квадрат 1 $РФГД \approx 0$	Квадрат 4 $РФГД > 0$	Квадрат 6 $РФГД \gg 0$
$РГД \approx 0$	Квадрат 7 $РФГД < 0$	Квадрат 2 $РФГД \approx 0$	Квадрат 5 $РФГД > 0$
$РГД \ll 0$	Квадрат 9 $РФГД \ll 0$	Квадрат 8 $РФГД < 0$	Квадрат 3 $РФГД \approx 0$

Рис. 3.2. Матриця фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романа

Джерело: [33, с. 92]

Кожен квадрат матриці характеризує фінансову рівновагу та стратегію підприємства. Квадрат 1, 2 та 3 це зона фінансової рівноваги підприємства; квадрат 4, 5, 8 це зона успіхів, в якій значення показників позитивні та відбувається створення ліквідних засобів, чистий грошовий потік позитивний та мінімальний фінансовий ризик; квадрат 7, 6, 9 це зона дефіциту, в які відбувається споживання ліквідних засобів і значення показників негативні [33, с. 92].

Автор надає наступну класифікацію квадратів [33, с. 93]:

- Квадрат 1 – Батько сімейства (темпи зростання обороту нижче за можливих, існують резерви – при цьому можливий перехід в квадрати 4, 2 і 7);
- Квадрат 2 – Стійка рівновага (підприємство знаходиться в стані фінансової рівноваги – має найбільшу кількість можливих варіантів зміни фінансового положення: квадрати 1, 4, 7, 5, 3, 6);

- Квадрат 3 – Нестійка рівновага (характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням привернутого капіталу, ситуація може спостерігатися після виконання інвестиційного проекту – можливі шляхи виходу 8, 2 і 5);
- Квадрат 4 – Рантьє (наявність вільних засобів для здійснення проектів при використанні позикового капіталу – перехід в квадрати 1, 2, 7);
- Квадрат 5 – Атака. (надлишок власних засобів, дозволяє розширити свій сегмент ринку – перехід в 2 і 6);
- Квадрат 6 – Материнське суспільство (надлишок ліквідних засобів, компанія має можливість створення і фінансування дочірніх підрозділів – перехід в 4 або 5);
- Квадрат 7 – Епізодичний дефіцит (наявний дефіцит ліквідних засобів через неспівпадіння термінів надходження і витрачання засобів – перехід в 1,2,6);
- Квадрат 8 – Дилема (є дефіцит ліквідних засобів, що частково покривається за рахунок запозичення – перехід в 2, 7, 9);
- Квадрат 9 – Криза (кризовий стан підприємства, необхідність зменшувати усі інвестиції або дробити підприємство, наявна потреба у фінансовій підтримці – перехід в 8 або 7 квадрат) [33, с. 93].

Отже, можемо виявити на якому рівні знаходиться ТОВ «Сандора».

Розрахунки наведені в табл. 3.1.

Таблиця 3.1

Розрахунок даних ТОВ «Сандора» для визначення типу фінансової рівноваги

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	Відхилення, тис грн.	
				в 2020 р. порівняно із 2019 р.	в 2021 р. порівняно із 2020 р.
1	2	3	4	5	6
1. Чистий рух коштів від операційної діяльності	754348	1115511	698169	361163	-417342
2. Сплачені відсотки	-6332000	-363481	-284931	5968519	78550
3. Сплачений податок на прибуток	-48653	-139543	-18412	-90890	121131
4. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-529443	-1342952	-743163	-813509	599789

Продовження табл. 3.1

1	2	3	4	5	6
5.РГД (п.1+п.2+п.3+п.4)	-6155748	-730465	-348337	5425283	382128
6.Чистий рух коштів від фінансової діяльності	-166166	180577	409904	346743	229327
7.РФД (пб.-п.2-п.3)	6214487	683601	713247	-5530886	29646
8.РГФД (п.5+п.7)	58739	-46864	364910	-105603	411774

Розраховано автором на основі [33, с. 93]

Отже, результати дослідження у табл. 3.1 підтверджують висновки, щодо попереднього аналізу фінансової стійкості компанії. ТОВ «Сандора» має РГД<0, РФД>0, РГФД≈0, а тому за матрицею фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романа знаходиться у 3-му квадраті матриці, який називається «Нестійка рівновага», та свідчить про те, що через інвестиційно-інноваційні проекти підприємство характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням повернутого капіталу. В даному випадку це виявляється у зниженні чистого руху грошових коштів від операційної діяльності у 2021 році порівняно із 2019 роком.

Інвестиційна діяльність (придбання необоротних активів) несе протягом 3-ох років великі витрати, що впливають на господарсько-фінансову діяльність підприємства, особливо це відстежується у 2020 році, коли був від'ємний річний результат. У 2021 році показник господарсько-фінансової діяльності значно покращився, а саме на 411 774 тис. грн., за рахунок значного скорочення витрат на відсотки та податку на прибуток, та покращення інвестиційної та фінансової діяльності на 599 789 та 229 327 тис. грн. відповідно, тому підприємство перейшло в 5 квадрат, який називається «Атака» та характеризується розширенням свого сегменту бізнесу.

Відповідно до теорії ТОВ «Сандора» може перейти ще в 2 та 8 квадрат. У квадрат «Стійкої рівноваги» підприємство перейде, якщо підвищить рівень фінансової (за рахунок зниження витрат на оплату відсотків та податку на прибуток) та господарської діяльності (за рахунок підвищення чистого руху коштів від операційної діяльності) до нуля. В квадрат «Дилема», компанія перейде якщо РФДГ зменшиться, та РФД буде близько 0.

Отже, за допомогою матриці та Ж. Франсона та І. Романе визначили, що ТОВ «Сандора» це в більшості фінансово нестійке підприємство, яке має кілька проблемних аспектів, які впливають саме на таке позиціонування компанії.

Ще одним із досить популярних інструментів визначення проблемних аспектів та вдосконалення менеджменту фінансової стійкості підприємства, є PEST-аналіз, який проводиться на основі опитування експертів даної галузі. Він ефективний для компаній, які мають широкий асортимент товару. Даний аналіз враховує зовнішні загрози та ризики для підприємства, які можуть певною мірою вплинути на фінансовий стан. Складається із Political – політичних, Economical – економічних, Social – соціальних та Technological – технологічних факторів [32].

Отже, щоб деталізувати стан управління підприємством проведемо PEST-аналіз для ТОВ «Сандора» (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

PEST-аналіз ТОВ «Сандора»

№	Чинник	Шкала оцінювання від -5 до +5
Політичні чинники		
1	Корупція та бюрократія	-2
2	Тиск з боку контролюючих органів	-3
3	Підвищення податків	-3
4	Ускладнення військової ситуації	-5
5	Зовнішньоторговельна політика	+2
Економічні чинники		
1	Підвищення темпів інфляції	-2
2	Надання податкових пільг для підприємства	-2
3	Зручне територіальне розташування	+5
4	Можливість розвитку бізнесу	+4
Соціальні чинники		
1	Скорочення купівельної можливості споживачів	-1
2	Недостатня кількість необхідних кадрів	-1
3	Збільшення кількості споживачів продукції	+2
4	Підвищення якості життя населення	+1
Технологічні чинники		
1	Збільшення товарної номенклатури	+3
2	Оновлення технологічної складової	+4
3	Використання інноваційних методів виробництва	+3
Результати оцінювання		+5

Складено автором.

Найбільша кількість негативних чинників відносяться до політичних, такі як корупція та бюрократія, тиск з боку контролюючих органів, підвищення податків, ускладнення військової ситуації. Найбільша кількість позитивних чинників відносяться до технологічних, такі як збільшення товарної номенклатури, оновлення технологічної складової, використання інноваційних методів виробництва. Загальний результат оцінювання є позитивним, але його значення дуже маленьке. Оскільки компанія є лідером швидкозриваючої галузі із високою конкуренцією, то найкраще для неї буде застосувати комбіновану стратегію, для якої характерно зосередження уваги на своїх сильних сторонах та покращення їх, а також збільшення частки ринку.

Для того, щоб ТОВ «Сандора» зберегла фінансову стійкість та змогла підвищити її рівень необхідно вжити ряд економічних заходів, таких як:

- Пошук оптимальної кількості власних коштів, порівняно із залученими коштами для мінімізації фінансового ризику. Є два шляхи досягнення такого результату. Перший – це збільшення обсягу власних коштів, наприклад за рахунок збільшення зареєстрованого (пайового) капіталу, або кращим варіантом буде зменшення вартості непокритого збитку, та поступове його переведення у нерозподілений капітал. Другий – це зменшити обсяги витрачання коштів, наприклад, за рахунок зменшення витрат на управлінський персонал, на проведення соціальних заходів, на оплату невикористаних відпусток, витрат на дебіторську заборгованість і т.д.
- Покращити збутову діяльність за допомогою маркетингової політики. Мається на увазі збут тієї продукції, яка протягом довгого часу лежить на складах компанії. Тому що були витрачені кошти на її виробництво, але не було отримано коштів від її реалізації, за рахунок чого така діяльність компанії по факту є збитковою. Нові рекламні відеоролики, активна робота із ЗМІ, креативні акції на продукцію – ось ті методи, які працюють найкраще, та запам'ятовуються споживачам не лише на період просування, а й надовго після закінчення.

- Збільшити обсяг грошових коштів на поточних рахунках організації. Можна досягти за рахунок реалізації зайвих та невиробничих фондів, або ж здати їх в оренду. Це дозволить підприємству підвищити свій рівень абсолютної ліквідності, який в свою чергу стане позитивним показником для потенційного залучення зовнішніх коштів. Також сюди можна додати нові методи збуту, пошук дистриб'юторів, розширення частки ринку.
- Періодично, мінімум раз в квартал проводити аналіз фінансових показників, досліджувати можливі ризики, та стежити за фінансовою стійкістю. Фінансова діяльність – це базова ознака ефективного функціонування підприємства. Якщо проводити постійний контроль, це дасть змогу швидко реагувати на будь які зміни і в операційній, і в інвестиційній, і в фінансовій діяльності. А головне даний аналіз дає можливість управлінському персоналу приймати правильні рішення для подальшого розвитку підприємства.

Менеджмент компанії може розробити систему заходів для підтримки економічної стійкості підприємства, яка повинна передбачати [34, с.59]:

- постійний моніторинг зовнішнього і внутрішнього станів підприємства;
- розробку заходів із зниження зовнішньої вразливості підприємства;
- розробку підготовчих планів при виникненні проблемних ситуацій, здійснення попередніх заходів для їхнього забезпечення;
- впровадження планів практичних заходів при виникненні кризової ситуації, прийняття ризикових і нестандартних рішень у випадку відхилення розвитку ситуації;
- координацію дій всіх учасників і контроль за виконанням заходів та їхніми результатами [34, с.59].

3.2 Використання оптимізаційних моделей структури капіталу ТОВ «Сандора»

Для розвитку підприємства в сучасному ринковому середовищі недостатньо мати лише якісну продукцію або оновлені технологічні процеси, чи прихильність споживачів. Так це важливо, але не менш важливо правильно управляти всіма процесами, аби забезпечувати ефективне функціонування компанії в галузі. Потрібно вміти вчасно виявляти фактори впливу на фінансові показники, які характеризують фінансову стійкість та використовувати сучасні методи управління нею, аби повністю реалізувати можливості підприємства.

Для ТОВ «Сандора» головною ціллю в забезпечення фінансової стійкості є оптимізація структури капіталу, так як вона не збалансована і як було вищезазначено має критичний рівень.

Проведемо дослідження оптимізації структури капіталу за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Вона пов'язана із процесом вибору джерел фінансування різних складових активів підприємства: необоротних активів, оборотних активів (з розбиттям їх на постійну і змінну частини) [36].

Існує три підходи до фінансування активів підприємства [37, с.28-29]:

- Агресивний – мінімізація всіх форм страхових резервів і забезпечення високого рівня ефективності використання фінансових ресурсів безперебійній операційній діяльності підприємства;
- Помірний – спрямований на забезпечення повного задоволення поточних потреб у всіх видах оборотних активів і створення страхових резервів на випадок найтипівіших збоїв у ході операційної діяльності підприємства; цей підхід відображає розумну паритетність у співвідношенні між рівнями ризику та ефективності використання фінансових ресурсів;
- Консервативний – передбачає забезпечення нормального ходу операційної діяльності, створення резервів на випадок непередбачених труднощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, активізації попиту на продукцію; цей підхід гарантує мінімізацію операційних та фінансових

ризиків, але негативно позначається на ефективності використання оборотних активів — їх обігу та рівня рентабельності [37, с.28-29].

За основу для оптимізації структури капіталу ТОВ «Сандора» було прийнято рішення використати консервативний підхід, адже на мою думку, він найкраще стабілізує фінансову ситуацію підприємства. Окрім того, даний підхід вважається таким, що забезпечить найбільший рівень прибутковості компанії.

Іншими словами даний вид оптимізації структури капіталу підприємства визначає максимально можливий обсяг коштів, які організація може залучити у свою діяльність аби досягнути фінансової стійкості, але при цьому забезпечити мінімальні фінансові ризики. Це класичний варіант оптимізаційної моделі структури капіталу, який є досить поширеним. Проте фінансовим менеджерам необхідно враховувати низку факторів, які можуть вплинути на функціонування підприємства, та як наслідок може виникнути велика заборгованість, яку компанія не зможе покрити.

Відобразимо оптимальну структуру капіталу ТОВ «Сандора» за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків. Фінансові показники, які будуть використовуватись наведені у табл. 3.3.

Таблиця 3.3

Фінансові показники для визначення оптимальної структури капіталу ТОВ «Сандора» за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків, тис. грн.

Показник	2019 рік		2020 рік		2021 рік	
	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %	Сума, тис. грн	Питома вага, %
1	2	3	4	5	6	7
1. Необоротні активи	1713475	43,66	2665646	52,56	2969749	50,68
2. Оборотні активи, у тому числі:	2211207	56,34	2405931	47,44	2890494	49,32
- Постійна частина	1045901	47,30	647195	26,90	734185	25,4
- Змінна частина	406862	18,40	1070639	44,50	1482823	51,3
3. Сукупний капітал	3924682	100,00	5071435	100,00	5860243	100,00

Розраховано автором.

На даному етапі визначено, що основну частину сукупного капіталу ТОВ «Сандора» в 2019 році займають оборотні активи, а саме 56,34%, тоді як у 2020 та 2021 році відбулись зміни та більшу питому вагу займали необоротні активи, 52,56% та 50,68% відповідно.

Потрібно враховувати, що оборотні активи мають постійну та оборотну частину, при цьому змінна частина покривається за рахунок короткострокового позикового капіталу, або в певній мірі за рахунок власного капіталу, а постійна частина повністю покривається за рахунок довгострокового позикового капіталу, та може покриватись частково власним капіталом, як і у змінній частині. При цьому питома вага постійної частини оборотних коштів протягом досліджуваних років мала тенденцію до зниження: у 2019 році складала 47,3%, у 2020 та 2021 рр. – 26,8 та 25,4% відповідно. А питома вага змінної частини оборотних коштів навпаки протягом досліджуваних років зростала: у 2019 році мала низьку частку, а саме 18,4%, а у 2020 та 2021 рр. складала 44,5% та 51,3 % відповідно.

На основі даних табл. 3.2 можемо розрахувати обсяг та частки власного та позикового капіталу ТОВ «Сандора» (табл. 3.4).

Таблиця 3.4

Розрахунок розміру капіталу ТОВ «Сандора» за критерієм мінімізації рівня фінансових ризиків, тис. грн.

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4
1. Сукупний капітал	3924682	5071435	5860243
2. Необоротні активи	1713475	2665646	2969749
3. Постійна частина оборотних активів	1045901	647195	734185
4. Власний капітал+довгостроковий позиковий капітал (п.3+п.2)	2759376	3312841	3703934
5. Короткостроковий позиковий капітал (п.1-п.4)	1165306	1758594	2156309
6. Частка власного капіталу, %	70,31	65,32	63,20
7. Частка позикового капіталу, %	29,69	34,68	36,80

Розраховано автором.

Дані свідчать про тенденцію до зниження частки власного капіталу протягом 2019-2021 рр. з 70,31% до 63,20%. Тоді як частка позикового капіталу виявила чітку тенденцію до зростання, з 29,69% до 36,8%.

На основі цих даних, враховуючи вищезазначені підходи до фінансування активів, можемо визначити нормативне значення коефіцієнтів концентрації власного (K_{BK}), позикового капіталу (K_{PK}) та фінансового лівериджу ($K_{фл}$) у 2021 році. Нормативні значення для розрахунку наведені в табл. 3.5.

Таблиця 3.5

Підходи до фінансування активів підприємства

Вид активу	Частка активу на кінець 2021 року, %	Підходи до фінансування активів		
		агресивний	Помірний	консервативний
Необоротні активи	50,68	40% - ДЗК 60% - ВК	20% - ДЗК 80% - ВК	10% - ДЗК 90% - ВК
Постійна частина оборотних активів	25,4	50% - ДЗК 50% - ВК	25% - ДЗК 75% - ВК	100% - ВК
Змінна частина оборотних активів	51,3	100% - КЗК	100% - КЗК	50% - ВК 50% - КЗК

**Примітка: ДЗК – довгостроковий позиковий капітал; ВК – власний капітал; КЗК – короткостроковий позиковий капітал.*

Складено автором на основі джерела: [37, с. 17]

1) Агресивний підхід до фінансування активів ТОВ «Сандора»:

$$K_{BK} = 50,68 * 0,6 + 25,4 * 0,5 + 51,3 * 0 = 43,11$$

$$K_{PK} = 50,68 * 0,4 + 25,4 * 0,5 + 51,3 * 1 = 84,27$$

$$K_{фл} = \frac{84,27}{43,11} = 1,95$$

2) Помірний підхід до фінансування активів ТОВ «Сандора»:

$$K_{BK} = 50,68 * 0,8 + 25,4 * 0,75 + 51,3 * 0 = 59,59$$

$$K_{PK} = 50,68 * 0,2 + 25,4 * 0,25 + 51,3 * 1 = 67,79$$

$$K_{фл} = \frac{67,79}{59,59} = 1,14$$

3) Консервативний підхід до фінансування активів ТОВ «Сандора»:

$$K_{BK} = 50,68 * 0,9 + 25,4 * 1 + 51,3 * 0,5 = 96,66$$

$$K_{PK} = 50,68 * 0,1 + 25,4 * 0 + 51,3 * 0,5 = 30,72$$

$$K_{\text{фл}} = \frac{96,66}{30,72} = 0,32$$

Таким чином, вирішення проблеми визначення розміру кредитних ресурсів, що залучаються, залежить від розрахунку оптимального співвідношення позикових та власних коштів, яке б максимізувало фінансову рентабельність підприємства і знижувало середньозважену ціну капіталу (що підвищить ціну підприємства), від обрання «найдешевшої» політики фінансування активів (мінімізації рівня фінансових ризиків) та від формування цільової структури капіталу [37, с. 17].

Проведений аналіз досліджуваного підприємства визначив оптимальну структуру капіталу ТОВ «Сандора», яка буде забезпечувати мінімізацію фінансових ризиків.

На кінець 2019 року частка власного капіталу ТОВ «Сандора» складала 70,31%, на кінець 2020 року – 65,32%, на кінець 2021 року – 63,2%. Відслідковується тенденція до зниження, так у 2020 р. порівняно із 2019 р. частка власного капіталу зменшилась на 4,99%, а у 2021 р. порівняно із 2020 р. – на 2,12%. Даний показник свідчить про те, що для того аби компанія оптимізувала структуру капіталу їй необхідно дотримуватись консервативного підходу. При цьому максимальне допустиме значення власного капіталу 96,66%, позикового капіталу 30,72%. Тобто «Сандора» може підвищити дані фінансові показники, не збільшуючи свої фінансові ризики.

Оптимальна структура капіталу підприємства дає багато переваг для функціонування на ринку, адже з'являються нові можливості, які можна використовувати для успішного розвитку, зменшується можливість настання фінансових ризиків при будь-яких змінах умов діяльності, підвищується конкурентоспроможність компанії та продукції.

Основне завдання оптимізації структури капіталу підприємства у зв'язку із необхідністю нести різного роду ризики при її формування, зокрема, ризик часткового або повного неповернення позикових коштів, ризик обслуговування боргу, може розглядатись підприємством з точки зору зниження певних видів ризиків при існуючих обмеженнях [38, с. 78].

Якщо управлінський персонал має знання про взаємозв'язок рівня прибутковості власного капіталу та рівня фінансових ризиків, то ці управлінці точно знають як керувати підприємством у прогнозованих та непрогнозованих ситуаціях. Більш того, показник фінансового левериджу, який розраховується на основі коефіцієнтів концентрації власного та позикового капіталу, спрощує завдання оптимізації структури капіталу підприємства до визначення ефекту фінансового левериджу, іншими словами плече фінансового важеля.

Ефект фінансового важеля показує, на скільки відсотків підвищується рентабельність власного капіталу підприємства за рахунок залучення позикового капіталу [39]. Чим вищий показник фінансового левериджу, тим краще для компанії, тому що це свідчить про можливість управляти не тільки діяльністю підприємства, а ще й впливати на основну ціль приватних підприємств – збільшення прибутковості та рентабельності бізнесу. Управління відбувається за рахунок залучення додаткових зовнішніх коштів для забезпечення потреб організації, що в свою чергу формує рівень додаткового прибутку на власний капітал компанії.

Розрахуємо ефект фінансового левериджу ТОВ «Сандора» за останні роки (табл. 3.6).

$$ЕФВ = (1 - ПП) * (K_{рк} - \%_к) * \left(\frac{ПК}{ВК}\right) \quad (3.3)$$

де ПП – ставка податку на прибуток,

$K_{рк}$ – Коефіцієнт рентабельності капіталу,

$\%_к$ – середній розмір процентів за кредит,

ПК – позиковий капітал,

ВК – власний капітал.

**Розрахунок ефекту фінансового левириджу ТОВ «Сандора» протягом
2019-2021 рр., тис. грн.**

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4
1. Сукупний капітал	3924682	5071435	5860243
2. Власний капітал	-1260040	-400524	319292
3. Позиковий капітал	5184722	5471959	5540951
4. Валовий прибуток	2547925	3164165	3214898
5. Чистий прибуток	111581	593229	-302480
6. Коефіцієнт валової рентабельності капіталу (п.4/п.1), %	64,9	62,4	54,9
7. Коефіцієнт чистої рентабельності капіталу (п.5/п.1), %	2,8	11,7	-5,2
8. Середній розмір процентів за кредит, %	14,3	8,3	7,8
9. Ставка податку на прибуток (коефіцієнт), %	18	18	18
10. Ефект фінансового левириджу (за валовою рентабельністю капіталу) $(1-п.9) \times (п.6-п.8) \times п.3/п.2$, %	-1,708	-6,060	6,697
11. Ефект фінансового левириджу (за чистою рентабельністю капіталу) $(1-п.9) \times (п.7-п.8) \times п.3/п.2$, %	0,387	-0,381	-1,844

Розраховано автором.

Для наочного відображення перенесемо результати розрахунку ефекту фінансового левириджу по ТОВ «Сандора» на рис. 3.3.

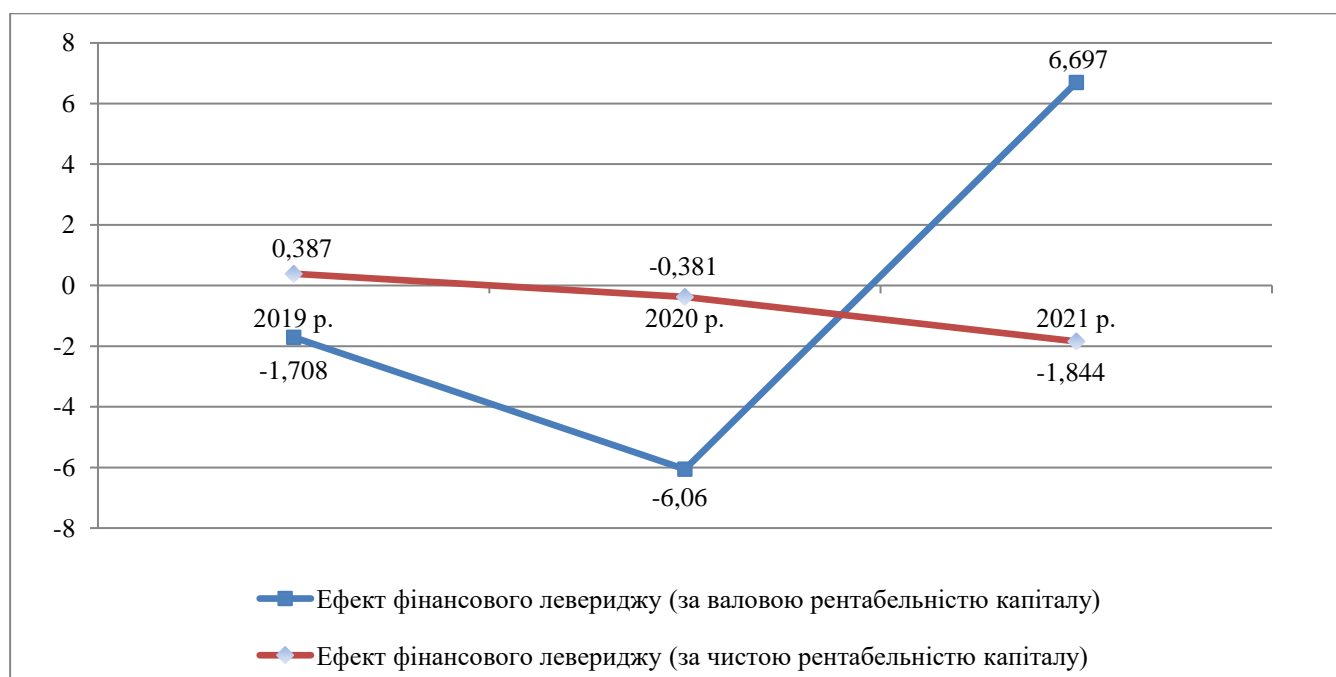

Рис. 3.3. Динаміка зміни ефекту фінансового левириджу ТОВ «Сандора» протягом 2019-2022 рр.

Складено автором.

Аналіз динаміки зміни ефекту фінансового левериджу ТОВ «Сандора» виявив, що ефект фінансового левериджу за валовою рентабельністю капіталу в 2019 році мав позитивне значення, в 2020 та 2021 рр. – негативне значення, а ефект фінансового левериджу за чистою рентабельністю капіталу в 2019 та 2020 рр. мав негативне значення, тоді як у 2021 році підвищився до позитивного значення.

По-перше, у 2019 та 2020 рр. підприємство мало від’ємний обсяг власного капіталу за рахунок невеликої кількості зареєстрованого (пайового) капіталу та великого обсягу непокритого збитку, тоді як у 2021 році обсяг власного капіталу набув позитивного значення за рахунок збільшення зареєстрованого капіталу.

По-друге, обсяги позикового капіталу підприємства протягом усіх трьох років значно переважали над обсягами власного капіталу та валового прибутку підприємства.

По-третє, існує велика різниця між коефіцієнтом валової рентабельності капіталу та коефіцієнтом чистої рентабельності капіталу, за рахунок того що валовий прибуток має досить високий рівень, але з нього підприємство сплачує велику частку на адміністративні витрати, на збутові витрати, та інші операційні витрати, і ці всі види витрат значно переважають над іншими операційними доходами. Валовий прибуток має тенденцію до зростання протягом досліджуваних років, а чистий прибуток в 2020 році порівняно із 2019 підвищився, а в 2021 році порівняно із 2020 знизився та набув від’ємного значення, тобто підприємство отримало збиток.

Таким чином, можемо сформулювати висновок, що ТОВ «Сандора» має вчасно сплачувати свої поточні та довгострокові зобов’язання, паралельно із цим працювати над зменшенням непокритого збитку, адже саме через це обсяги власного капіталу не задовільняють потреби підприємства, через що зростає ризик банкрутства. З додатковими обсягами позикового капіталу підприємство має бути обережним, та певним чином обмежувати себе у використанні запозичених коштів. При виконанні даних рекомендацій ефект фінансового левериджу буде поступово зростати.

Доцільно буде провести ще розрахунок середньозваженої вартості капіталу (WACC) для досліджуваної організації. На основі цього показника оцінюється ефективність управління фінансовою структурою підприємства.

Середньозважена вартість капіталу являє собою суму вартостей всіх складових капіталу підприємства, зважених на їхню частку в структурі капіталу за балансовою або ринковою вартістю [40, с. 282].

Даний показник використовується підприємством не лише при оптимізації структури капіталу, а й у вигляді дисконтної ставки. Якщо підприємство має наміри здійснити інвестування інноваційного проєкта, то розраховує його прибутковість та вплив на фінансову структуру. Якщо прибутковість проєкта нижча від вартості інвестицій, то такий проєкт буде збитковим та його не варто розглядати до прийняття.

Середньозважена вартість капіталу підприємства розраховується на основі частки власного/позиченого капіталу у структурі капіталу та вартості складових частин капіталу, скоригованих за рахунок податкового коректора. Тож проведемо розрахунок даного показника для ТОВ «Сандора» (табл.3.7).

Таблиця 3.7

Розрахунок середньозваженої вартості капіталу ТОВ «Сандора»

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік
1	2	3	4
1. Загальна потреба в капіталі, млн. грн.	3924,682	5071,435	5860,243
2. Джерела формування капіталу, млн. грн.:			
2.1. Власний капітал	-1260,04	-400,524	319,292
2.2. Позиковий капітал	5184,722	5471,959	5540,951
3. Рівень передбачених дивідендних виплат	0	0	0
4. Рівень ставки відсотка за кредит з урахування премії за ризик, %	14,3	8,3	7,8
5. Ставка податку на прибуток, %	0,18	0,18	0,18
6. Податковий коректор (п.4*п.5)	0,82	0,82	0,82
7. Рівень ставки відсотка за кредит з урахування податкового коректора (п.4*п.6)	11,73	6,81	6,40
8. Вартість складових частин капіталу, млн. грн.:			
8.1. Власної частини (п.2.1*п.3/100)	0	0	0
8.2. Позикової частини (п.2.2*п.7/100)	607,96	372,42	354,40
9. WACC, млн. грн. (п.8.1.*п.2.1+п.8.2*п.6*п.2.2)/100	25847,27	16710,58	16102,41

Розраховано автором.

Оптимізація за середньозваженою вартістю капіталу полягає у тому, що підприємство може використовувати різне співвідношення власних та позикових коштів в різні періоди функціонування. Для кожного такого співвідношення розраховується показник WACC, і у результаті той варіант, де WACC буде мінімальною буде найкращим підходом для підприємства до формування структури капіталу.

Отже, дані розрахунку табл. 3.6 свідчать про те, що мінімальна середньозважена вартість капіталу досягала ТОВ «Сандора» у 2021 році при співвідношенні власного та позикового капіталу 5,46 та 94,55% відповідно.

Тоді як найбільша середньозважена вартість капіталу спостерігалась у 2019 році при обсягах власного капіталу -1260,04 млн. грн., та обсягах позикового капіталу 5183,722 млн. грн.

Відобразимо на рис. 3.4 динаміку зміни середньозваженої вартості капіталу ТОВ «Сандора».

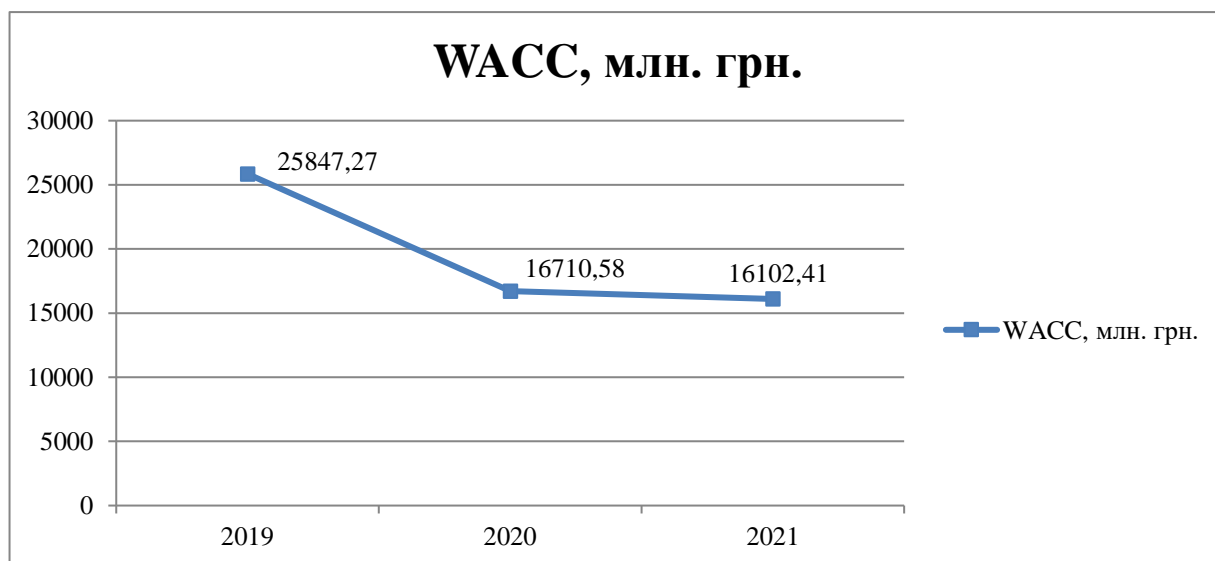

Рис. 3.4. Динаміка зміни середньозваженої вартості капіталу (WACC) ТОВ «Сандора» протягом 2019-2021 рр.

Складено автором.

Протягом 2019-2021 рр. середньозважена вартість капіталу ТОВ «Сандора» мала тенденцію до зниження. Це відбулось за рахунок щорічного збільшення обсягів позикового капіталу. При врахування даних змін ТОВ «Сандора» може управляти структурою капіталу та підвищувати свою ринкову вартість.

3.3 Прогнозування рівня фінансової стійкості ТОВ «Сандора» з врахуванням рекомендацій по оптимізації

Основою управління будь-якого бізнесу є вміння аналізувати минулі і поточні показники, та прогнозувати майбутні можливі фінансові результати підприємства.

Прогнозування фінансового стану підприємства дає можливість для підприємства обрати ефективну фінансову стратегію розвитку, поставити реальні цілі для досягнення, спланувати інноваційну-інвестиційну діяльність і т.д. Будь-яке прогнозування здійснюється на основі аналізу вже отриманих підприємством фінансових результатів, виявлення певних тенденцій та закономірностей функціонування.

Визначення рівня фінансової стійкості дає комплексну діагностику гнучкості підприємства до пристосування в умовах зовнішнього та внутрішнього середовища та відображає його залежність від кредиторів та інвесторів. Саме тому в даному дослідженні є важливим не тільки визначення фінансової стійкості та її аналіз, а й прогнозування даної характеристики підприємства на майбутні періоди.

Процес прогнозування фінансової стійкості складається з чотирьох етапів:

1. Збір та обробка інформації про фінансовий стан підприємства.
2. Визначення рівня фінансової стійкості підприємства та його аналіз.
3. Прогнозування фінансових показників підприємства на майбутній період.
4. На основі майбутніх фінансових показників визначення прогнозованого рівня фінансової стійкості.

Прогнозоване значення фінансової стійкості підприємства свідчить про правильність та ефективність обраної стратегії, результативність оптимізаційних управлінських заходів, зміни в структурі капіталу, підвищення чи зниження ліквідності підприємства, зміни запасу фінансової стійкості. В основі створення прогнозної моделі фінансової стійкості підприємства перш за все лежить зміна

обсягів виробництва та реалізації продукції, та вирахування необхідної кількості ресурсів на майбутній період.

Для прогнозування фінансової стійкості ТОВ «Сандора» було обрано метод екстраполяції на основі аналітичних показників рядів динаміки. Вважається, що даний метод найбільш досліджений та найбільш популярний серед усіх методів прогнозування. Основна його характеристика це те, що він переносить тенденції підприємства у майбутнє.

Наведемо основні аналітичні показники динамічного ряду, які використовуються в прогнозуванні [41]:

1) абсолютний ланцюговий приріст:

$$\Delta(y_i)_л = y_i - y_{i-1}, \quad (3.4)$$

2) абсолютний базисний приріст:

$$\Delta(y_i)_в = y_i - y_1, \quad (3.5)$$

3) середній абсолютний приріст:

$$\bar{\Delta}y = \frac{y_n - y_1}{n-1} = \frac{\sum_{i=1}^{n-1} \Delta(y_i)_л}{n-1}, \quad (3.6)$$

4) ланцюговий коефіцієнт росту:

$$k_{pi} = \frac{y_i}{y_{i-1}}, \quad (3.7)$$

5) середній коефіцієнт росту:

$$\bar{k}_p = \sqrt[n-1]{\frac{y_n}{y_1}} = \left(\frac{y_n}{y_1}\right)^{\frac{1}{n-1}}, \quad (3.8)$$

де y_1 – початкове значення рівня динамічного ряду;

y_n – останнє значення рівня динамічного ряду;

y_i – будь-яке значення рівня динамічного ряду;

n – кількість елементів динамічного ряду .

На основі наведених аналітичних залежностей прогнозне значення показника для певного майбутнього періоду можна визначити наступними способами:

$$\hat{y}_{n+p} = y_n + \bar{\Delta}y * p, \quad (3.9)$$

$$\hat{y}_{n+p} = y_n * (\bar{k}_p)^p, \quad (3.10)$$

де \hat{y} – прогнознi значення показника;

p – величина горизонту прогнозу ($p = 1; 2; 3 \dots$).

Динамiчний ряд протягом досліджуваних рокiв для прогнозування за методом екстраполяції вiдображений у табл. 3.8.

Таблиця 3.8

**Систематизація необхідних даних для розрахунку прогнозованих значень
методом екстраполяції, тис. грн.**

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік
Коефіцієнт фінансової незалежності ($K_{нез}$)	-0,32	-0,08	0,05
Коефіцієнт фінансового ризику ($K_{ф.р.}$)	-4,11	-13,66	17,35
Коефіцієнт маневреності власного капіталу ($K_{ман}$)	2,36	7,66	-8,30
Коефіцієнт співвідношення оборотних та необоротних коштів ($K_{о/н}$)	1,29	0,90	0,97
Коефіцієнт співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів ($K_{з.з.}$)	1,32	1,08	0,95
Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань до активів ($K_{д.з.}$)	0,71	0,47	0,48
Коефіцієнт співвідношення довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів ($K_{д.з.д.а.}$)	1,62	0,90	0,96
Коефіцієнт покриття відсотків ($K_{\%}$)	3,62	6,45	-12,58
Коефіцієнт поточної ліквідності ($K_{пот.л.}$)	0,92	0,78	1,07
Коефіцієнт критичної ліквідності ($K_{крит.л.}$)	0,61	0,54	0,76
Коефіцієнт абсолютної ліквідності ($K_{абс.л.}$)	0,01	0,02	0,15
Коефіцієнт забезпеченості запасами ($K_{з.з.}$)	-4,05	-4,17	-3,16
Запас фінансової стійкості (ЗФС)	0,39	0,44	0,45
Маржинальний дохід (МД)	4091155,4	4596911,9	3638609,4
Операційний важіль (ОВ)	36,67	7,75	-12,03
Фінансовий ризик (ФР)	-0,1	-0,2	-0,5

Складено автором.

Отже, на основі вищезазначених формул розрахуємо прогнознi показники, які характеризують рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» (табл. 3.9).

Серед прогнозованих показників наведених у табл. 3.8, позитивну тенденцію та вплив на фінансову стійкість підприємства мають такі коефіцієнти: співвідношення довгострокових зобов'язань до активів, абсолютної ліквідності, запасу фінансової стійкості. Інші показники не знаходяться в межах норми або мають негативну тенденцію до зростання. Отже рівень фінансової стійкості без

проведення оптимізаційних заходів залишиться недостатнім для забезпечення ефективної діяльності ТОВ «Сандора».

Таблиця 3.9

**Прогноз фінансових показників для визначення фінансової стійкості ТОВ
«Сандора» у 2022-2023 рр. (без врахування оптимізаційних заходів)**

Показник	Середній абсолютний приріст, тис. грн.	Прогноз на основі середнього абсолютного приросту на 2022 рік, тис. грн.	Прогноз на основі середнього абсолютного приросту на 2023 рік, тис. грн.	Темп зросту, %	
				в 2022 р. порівняно із 2021 р.	в 2023 р. порівняно із 2022 р.
(К _{нез})	0,185	0,235	0,42	470,00	178,72
(К _{ф.р.})	10,73	28,08	38,81	161,84	138,21
(К _{ман})	-5,33	-13,63	-18,96	164,22	139,10
(К _{о/н})	-0,16	0,81	0,65	83,51	80,25
(К _{з.з.})	-0,185	0,765	0,58	80,53	75,82
(К _{д.з.})	-0,115	0,365	0,25	76,04	68,49
(К _{д.з.д.а.})	-0,33	0,63	0,3	65,63	47,62
(К _%)	-8,1	-20,68	-28,78	164,39	139,17
(К _{пот.л.})	0,075	1,145	1,22	107,01	106,55
(К _{крит.л.})	0,075	0,835	0,91	109,87	108,98
(К _{абс.л.})	0,07	0,22	0,29	146,67	131,82
(К _{з.з.})	0,445	-2,715	-2,27	85,92	83,61
(ЗФС)	0,03	0,48	0,51	106,67	106,25
(МД)	-226273	3412336,4	3186063,4	93,78	93,37
(ОВ)	-24,35	-36,38	-60,73	302,41	166,93
(ФР)	-0,2	-0,7	-0,9	140,00	128,57

Розраховано автором.

Критичними показниками, що значно знижують загальний рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» є коефіцієнт фінансового ризику, адже його норма в межах 0,25-1, а у підприємства він в десятки разів більший; співвідношення загальних зобов'язань та сумарних активів, а також довгострокових зобов'язань і довгострокових (необоротних) активів, що

перевищують норму практично вдвічі; операційний важіль, який має тенденцію до зниження, проте мав би зростати.

Тепер дослідимо як зміняться фінансові показники, які характеризують фінансову стійкість підприємства, після запровадження оптимізаційних заходів, запропонованих у даній роботі (табл. 3.10).

Таблиця 3.10

**Прогноз фінансових показників для визначення фінансової стійкості ТОВ
«Сандора» у 2022-2023 рр. із врахуванням оптимізаційних заходів**

Показник	2021 рік	Прогноз на 2022 рік	Прогноз на 2023 рік	Темп зросту, %	
				в 2022 р. порівняно із 2021 р.	в 2023 р. порівняно із 2022 р.
(К _{нез})	0,05	0,09	0,15	180	166,67
(К _{ф.р.})	17,35	15,31	11,71	88,24	76,49
(К _{ман})	-8,3	8,54	8,71	-102,89	101,99
(К _{о/н})	0,97	1,07	1,12	110,31	104,67
(К _{з.з.})	0,95	0,8	0,72	84,21	90,00
(К _{д.з.})	0,48	0,485	0,5	101,04	103,09
(К _{д.з.д.а.})	0,96	0,93	0,87	96,88	93,55
(К _%)	-12,58	2,01	3,53	-15,98	175,62
(К _{пот.л.})	1,07	1,25	1,36	116,82	108,80
(К _{крит.л.})	0,76	0,78	0,8	102,63	102,56
(К _{абс.л.})	0,15	0,18	0,2	120,00	111,11
(К _{з.з.})	-3,16	-2,54	-2,01	80,38	79,13
(ЗФС)	0,45	0,46	0,51	102,22	110,87
(МД)	3638609,4	3646758	3649967	100,22	100,09
(ОВ)	-12,03	-5,04	1,53	41,90	-30,36
(ФР)	-0,5	-0,65	-0,54	130,00	83,08

Розраховано автором.

Зазначимо, що основною проблемою в забезпеченні фінансової стійкості ТОВ «Сандора» була незбалансована структура капіталу, яка визначається на основі перших восьми показників табл. 3.9. Значне покращення спостерігається в

коефіцієнта фінансової незалежності, маневреності капіталу, співвідношенні зобов'язань та активів, покриття відсотків. Розглянемо динаміку зміни структури капіталу на рисунку 3.5.

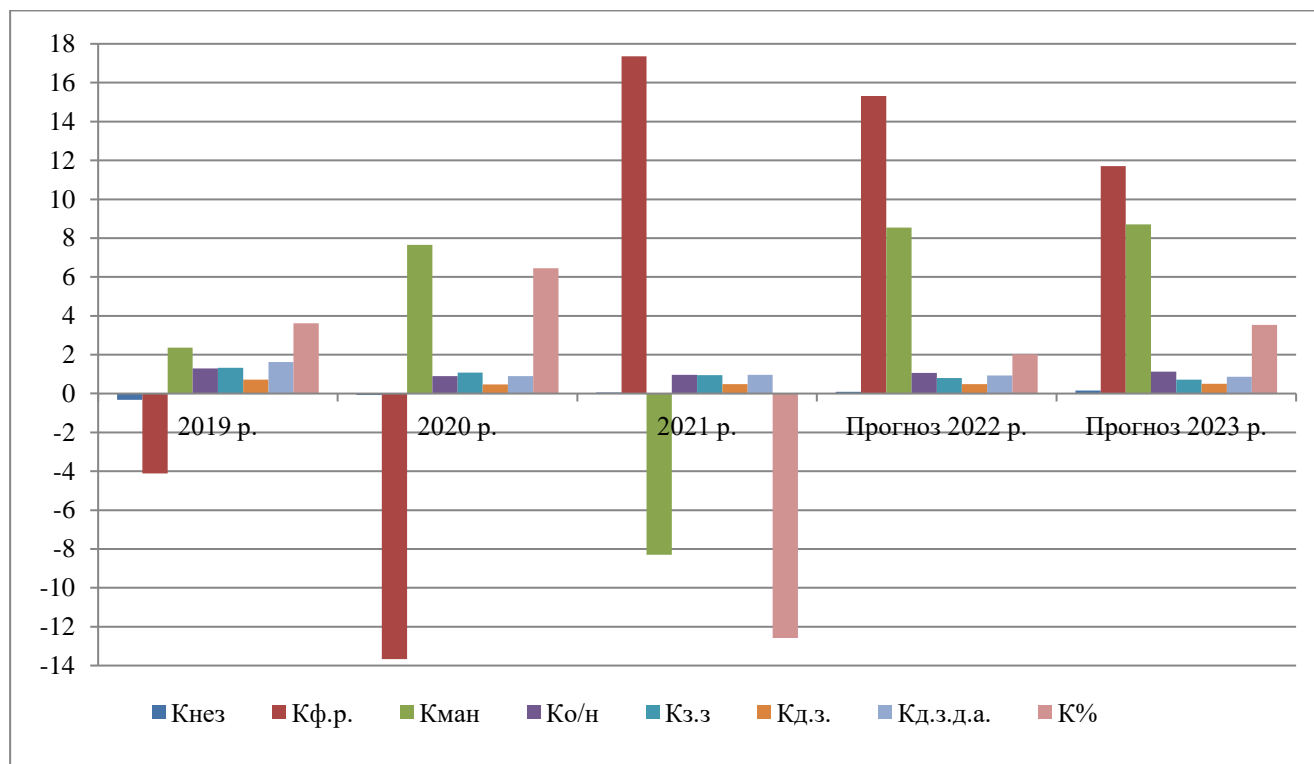

Рис. 3.5. Динаміка зміни коефіцієнтів, які характеризують структуру капіталу ТОВ «Сандора» протягом 2019–2023 рр.

Складено автором.

Отже, за рахунок проведення рекомендаційних заходів по оптимізації структури капіталу за методом мінімізації фінансових ризиків ТОВ «Сандора», підвищила рівень з критичного до достатнього. Аби досягнути надійного рівня структури капіталу необхідно покращити ще коефіцієнти фінансової незалежності, фінансових ризиків, а також співвідношення зобов'язань та активів. Проте як уже зазначалось, навіть якщо підприємство досягне надійної структури, то це триватиме певний короткий обмежений період часу, коли інвестиційно-інноваційна активність компанії буде лише в процесі планування, а не в активній фазі.

З рис. 3.5 помітно, що найвищі значення має можливість настання фінансових ризиків, саме тому необхідно звернути на це першочергову увагу. Це

відбувається через великі обсяги позикових коштів підприємства залучених ззовні, та відносно невелику кількість власного капіталу.

Проаналізуємо ще динаміку зміни показників ліквідності підприємства протягом досліджуваних та прогнозних періодів (рис. 3.6).

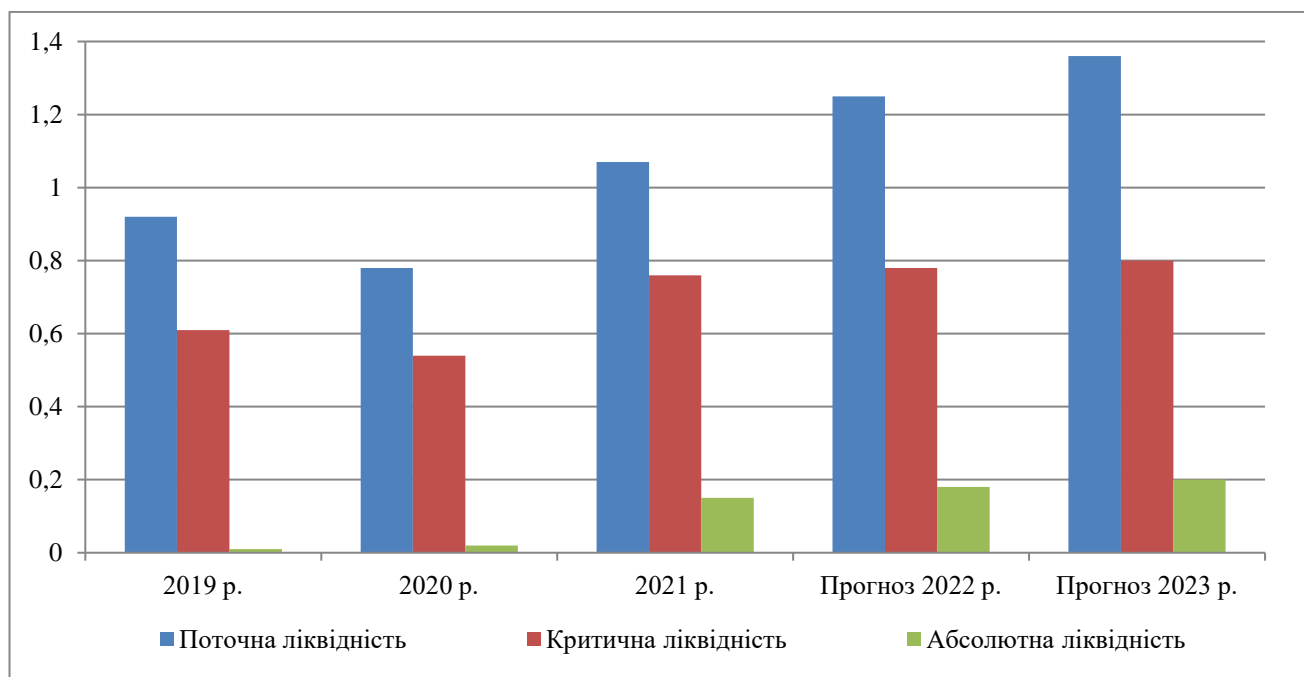

Рис. 3.6. Динаміка зміни рівня ліквідності ТОВ «Сандора»
протягом 2019–2023 рр.

Складено автором.

Науковці стверджують, що рівень поточної ліквідності підприємства повинен мати значення більше 2, критичної ліквідності повинен знаходитись в межах 0,7-0,8, абсолютної ліквідності – в межах 0,2-0,5. Щодо значень ліквідності ТОВ «Сандора», то поточна ліквідність має недостатній рівень, критична протягом 2021 року знаходиться в межах норми, а також прогнозовані періоди 2022 та 2023 рр. даний вид ліквідності теж буде в межах норми, абсолютна ліквідність вийде на показники норми тільки за рахунок оптимізаційних заходів, тобто лише у 2023 році.

Забезпеченість запасами підприємства як протягом досліджуваних років, так і протягом майбутніх періодів буде мати від'ємне значення, адже за один чи два роки покращити його до позитивного рівня неможливо.

Запас фінансової стійкості ТОВ «Сандора» в прогнозованих період матиме тенденцію до зростання на 2,22 та 10,87%, а у 2021 році за рахунок значного покращення з достатнього рівня перейде в надійний.

Отже, за підсумками проведення прогнозування на основі запропонованих оптимізаційних заходів можна стверджувати, що загальний рівень фінансової стійкості ТОВ «Сандора» значно підвищиться, та підприємство можна буде називати фінансово стійким.

Щоб остаточно підтвердити даний висновок, проаналізуємо ще раз фінансову структуру підприємства.

На основі матриці фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романа можна стверджувати, що ТОВ «Сандора» при правильному управлінні фінансовою системою, може перейти у квадрат «Стійкої рівноваги». Для цього необхідно створити правильне співвідношення результатів фінансової та господарської діяльності. А саме результати господарської діяльності збільшити за рахунок підвищення чистого руху коштів від операційної та інвестиційної діяльності, зниження сплачених відсотків, а результати фінансової діяльності зменшити за рахунок зменшення обсягів зобов'язань та фінансових витрат.

Отже, наведемо прогнозовані значення РФД, РГД, РГФД у табл. 3.11.

Таблиця 3.11

Прогноз результатів фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» на наступні 2 періоди

Показник	2021 рік	Прогноз на 2022 рік	Прогноз на 2023 рік	Темп зросту, %	
				в 2022 р. порівняно із 2021 р.	в 2023 р. порівняно із 2022 р.
1	2	3	4	5	6
1. Чистий рух коштів від операційної діяльності	698169	988360	1021547	141,56	103,36
2. Сплачені відсотки	-284931	-275218	-291546	96,59	105,93
3. Сплачений податок на прибуток	-18412	-25347	-29401	137,67	115,99
4. Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-743163	-702124	-641542	94,48	91,37
5. РГД (п.1+п.2+п.3+п.4)	-348337	-14329	59058	4,11	-412,16
6. Чистий рух коштів від фінансової діяльності	409904	359654	378569	87,74	105,26

Продовження табл. 3.11

1	2	3	4	5	6
7.РФД (пб.-п.2-п.3)	713247	660219	699516	92,57	105,95
8.РГФД (п.5+п.7)	364910	645890	758574	177,00	117,45

Розраховано автором.

Отже, прогноз результатів фінансово-господарської діяльності свідчить про те, що у 2022 році ТОВ «Сандора» ще буде перебувати у 5-ому квадраті матриці, що свідчить про нестійку фінансову рівновагу, тоді як у 2023 році підприємство перейде у 6-ий квадрат матриці «Материнське суспільство», який свідчить про надлишок ліквідних засобів та можливість додаткового фінансування дочірніх підрозділів. Чітко відстежується позитивна тенденція до зростання чистого руху від операційної та фінансової діяльності у прогнозованих роках.

Щодо основних показників, результати господарської діяльності збільшились в 2022 році на 334 008 тис. грн., у 2023 році – на 73 387 тис. грн. Таке значне підвищення відбулось в більшості за рахунок збільшення надходжень від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг). Результати фінансової діяльності свідчать про зменшення обсягу, у 2022 році на 50 250 тис. грн. та збільшення у 2023 році на 18 915 тис. грн. Такі зміни відбулись за рахунок зниження чистого руху коштів від фінансової діяльності, а також збільшення обсягу сплачених відсотків та податку на прибуток. Дані зміни призвели до підвищення результатів господарсько-фінансової діяльності в 2022 році на 280 980 тис. грн., в 2023 році на 112 684 тис. грн.

Отже, дані попереднього та даного аналізу підтверджують, що запропоновані оптимізаційні заходи по вдосконаленню забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора», дають можливість підприємству підвищити свій рівень фінансової стійкості та забезпечити собі успішний розвиток у майбутніх періодах.

Висновок до розділу 3

Забезпечення фінансової стійкості підприємства має надзвичайно важливе значення для успішного функціонування та розвитку на ринку. Саме тому на даному етапі дослідження було надано рекомендації щодо його вдосконалення для ТОВ «Сандора».

Матриця фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романе виявила на якому етапі розвитку знаходиться підприємство, та основні характеристики його фінансового стану, а також можливості переходу на інший рівень. Підприємство необхідно покращити структуру капіталу та відповідно налагодити ефективний чистий рух грошових коштів. Головна мета – це збільшення активів компанії. В 2019 та 2020 рр. ТОВ «Сандора» має $РГД < 0$, $РФД > 0$, $РГФД \approx 0$, а тому за матрицею фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романе знаходиться у «Нестійкій рівновазі», та свідчить про те, що через інвестиційно-інноваційні проекти підприємство характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням повернутого капіталу. Тоді як у 2021 р. показник господарсько-фінансової діяльності значно покращився, а саме на 411 774 тис. грн., за рахунок значного скорочення витрат на відсотки та податку на прибуток, та покращення інвестиційної та фінансової діяльності на 599 789 та 229 327 тис. грн. відповідно, тому підприємство перейшло в квадрат, який називається «Атака» та характеризується розширенням свого сегменту бізнесу.

Рекомендовано використання оптимізаційної моделі структури капіталу за критерієм мінімізації ризиків, яка виявила що необхідно дотримуватись консервативного підходу, при цьому максимальне допустиме значення власного капіталу 96,66%, позикового капіталу 30,72%.

Аналіз фінансового левериджу виявив, що підприємству варто залучати менше банківських кредитів за наявними відсотковими ставками, тому що це негативно впливає на рентабельність бізнесу.

Аналіз середньозваженої вартості капіталу виявив тенденцію до зниження, що ще раз доводиться неефективне співвідношення власних та позикових коштів.

ВИСНОВКИ

У даній роботі другого (магістерського) рівня було проаналізовано теоретичні аспекти забезпечення фінансової стійкості підприємства, проведено комплексний аналіз рівня фінансової стійкості досліджуваного підприємства та запропоновано підходи забезпечення фінансової стійкості ТОВ «Сандора».

Результати дослідження формулюють наступні висновки:

1. На основі вивчення наукових джерел визначено сутність поняття «фінансова стійкість» підприємства, яке являє такий стан підприємства, за якого воно зможе зберігати платоспроможність та здатність уникати банкрутства. Проте, важливо те, що фінансова стійкість в інноваційного підприємства завжди знижується при впровадженні інновацій та основним завданням управлінців є повернення показників як мінімум до минулих, як максимум покращити їх. Також висвітлено класифікацію типів фінансової стійкості з різних аспектів: за факторами, які на неї впливають; за ступенем достатності; за рівнем забезпечення запасів; за часом; за періодом оцінки; за умовами формування.

2. На основі вивчення наукових джерел визначено сутність поняття «забезпечення фінансової стійкості» підприємства, що являє собою певну систему принципів та методів щодо управлінських рішень, яка має тісний взаємозв'язок із всіма видами діяльності підприємства, в тому числі й з інноваційної діяльністю, та спрямована на забезпечення платоспроможності та кредитоспроможності підприємства задля отримання позитивного фінансового результату у вигляді прибутку. Наведемо класифікація цілей забезпечення фінансової стійкості організації. Основний акцент здійснено на сам процес забезпечення, який складається із 5 основних етапів, починаючи від визначення основних елементів забезпечення фінансової стійкості та закінчуючи визначенням методів і принципів, необхідних для управління. А також на основі вищезазначеної інформації, враховуючи принципи управління, відображено концептуальні основи забезпечення фінансовою стійкістю підприємства.

3. Методичні засади оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активного підприємства на основі коефіцієнтного підходу, враховуються 6 категорій, таких як: структура капіталу, ліквідність, забезпеченість запасами, запас фінансової стійкості, а також бізнес- та фінансовий ризику. На основі розрахунків формується шкала даних показників та визначається їх рівень, як надійний, достатній чи критичний. Та на основі підсумкової шкали підприємство може обрати тип інноваційної стратегії: якщо більшість показників у надійному стані – агресивна стратегія, у достатньому стані – помірна, у критичному стані – нейтральна.

4. Проведено аналіз фінансово-господарської діяльності ТОВ «Сандора» на основі даних річної фінансової звітності. Основний фінансовий показник – чистий прибуток в 2020 році збільшився на 431,7%, а в 2021 році підприємство отримало збиток у розмірі 302,48 млн. грн., що свідчить про нестійкий фінансовий стан. На це вплинуло зниження виручки від реалізації продукції на 0,6%, собівартості реалізованої продукції на 1,6%, а також збільшення адміністративних витрат на 29,4%, витрат на збут на 3,2%. Ринковий скоринг за методикою сервісу YouControl виявив, що даний індекс має тенденцію до зниження за рахунок зменшення середньорічного обсягу виручки за останні 3 роки. Хоча позитивним аспектом є те, що підприємство має високу ринкову потужність та займає провідні позиції на ринку.

5. Аналіз системи параметрів кількісної оцінки фінансової стійкості ТОВ «Сандора» виявив, що із семи критерій оцінки має три критичні показники (структура капіталу, коефіцієнт забезпеченості запасами, фінансовий ризик), 3 достатні показники (ліквідність, запас фінансової стійкості, бізнес-ризик) та 1 надійний показник (операційний важіль). Саме тому підприємство має обрати помірну або нейтральну інноваційну стратегію, які характеризуються використанням поліпшуючих але не ризикових інновацій.

6. Оцінка фінансових індикаторів ТОВ «Сандора» була проведена на основі аналізу динаміки зміни структури капіталу, складу та структури майна, а також чистого руху грошових коштів. Структура капіталу підприємства є

незбалансованою, за рахунок переважання позикових коштів над власними, що відбулось через значні обсяги заборгованості та непокритого збитку. Структура та склад майна підприємства в загальному має достатній рівень, за виключення кількох проблем, таких як великі обсяги дебіторської заборгованості та недостатня кількість запасів та грошових коштів. Структура руху грошових потоків в загальному збалансована, проте необхідно мінімізувати певні витрати, такі як наприклад погашення позик, за рахунок вчасної сплати зобов'язань, а також можливо зменшити частково витрати на оплату товарів, робіт та послуг, так наприклад, за рахунок пошуку постачальника дешевшої сировини.

7. За допомогою матриці фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романа виявлено, що в 2019 та 2020 рр. ТОВ «Сандора» має $РГД < 0$, $РФД > 0$, $РГФД \approx 0$, а тому за матрицею фінансової рівноваги Ж. Франсона та І. Романа знаходиться у «Нестійкій рівновазі», та свідчить про те, що через інвестиційно-інноваційні проєкти підприємство характеризується відсутністю власних вільних засобів і використанням повернутого капіталу. Тоді як у 2021 р. показник господарсько-фінансової діяльності значно покращився, а саме на 411 774 тис. грн., за рахунок значного скорочення витрат на відсотки та податку на прибуток, та покращення інвестиційної та фінансової діяльності на 599 789 та 229 327 тис. грн. відповідно, тому підприємство перейшло в квадрат, який називається «Атака» та характеризується розширенням свого сегменту бізнесу.

8. Рекомендовано використання оптимізаційної моделі структури капіталу за критерієм мінімізації ризиків, яка виявила що необхідно дотримуватись консервативного підходу (передбачає забезпечення нормального ходу операційної діяльності, створення резервів на випадок непередбачених труднощів у забезпеченні підприємства сировиною і матеріалами, активізації попиту на продукцію), при цьому максимальне допустиме значення власного капіталу 96,66%, позикового капіталу 30,72%.

Впровадження запропонованих рекомендацій в діяльність ТОВ «Сандора» дасть можливість підприємству стабілізувати свою фінансову діяльність, стати більш гнучким до впливу, а також підвищить ефективність діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Салькова І.Ю., Санцевич В.А. Економічна сутність фінансової стійкості підприємства. *Економіка і суспільство*. 2018. Вип. 16. с. 1008.
2. Терещенко О.О. Фінансова діяльність суб'єктів господарювання: навч. посіб. К. : КНЕУ, 2003. 554 с.
3. Журавльова О.Є. Фінансова стійкість підприємства: теорія і практика. *Формування ринкової економіки*. 2009. № 22. 523 с.
4. Мамонтова Н.А. Фінансова стійкість акціонерних підприємств і методи її забезпечення (на прикладі підприємств харчової промисловості) : автореф. дис. канд. екон. уаук. Ін-т економ, прогн. НАН України. К., 2006. 59 с.
5. Костирко Л.А. Аналіз потенціалу фінансової в системі управління вартістю підприємства. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2015. № 4 (221). 122 с.
6. Стоянова О. С. Финансы и кредит : учебный курс. К.: Эльга-Н ; Ника-Центр, 2008. 448 с.
7. Фролова Т. О. Фінансовий аналіз: навч.-метод. посібн. для самот. вивч. К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2005. 253 с.
8. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Підходи до оцінювання фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2022. Вип. 24. С. XX-XX.
URL: <http://ev.fmm.kpi.ua> (фахове видання, категорія Б).
9. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Проблеми забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Modern science: innovations and prospects* : збірка тез XI Міжнародної науково-практичної конференції (Швеція, м. Стокгольм, 24-26 липня 2022 р.). Стокгольм, 2022. С. 224-228.
URL: <https://sci-conf.com.ua/xi-mizhнародna-naukovo-praktichna-konferentsiya-modern-science-innovations-and-prospects-24-26-07-2022-stokgolm-shvetsiya-arhiv> (тези).

- 10.Васин Н.С., Рябых К.С. Инновационность и устойчивость: проблемы комплементарности. *Методы анализа*. 2014 р. 23-28 с.
- 11.Яловий Г.К., Бакеренко Н.П. Концептуальні підходи до визначення фінансової стійкості підприємства. URL: <https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/5347/1/47.pdf> (дата звернення: 02.08.2022).
- 12.Ткачук М.И., Е.Ф. Киреева. Основы финансового менеджмента: учеб. пособие. Минск: Интерпрессервис, Экоперспектива, 2002. 416 с.
- 13.Гиляровская Л.Т, А.А. Вехорева. Анализ и оценка финансовой устойчивости коммерческого предприятия. Санкт-Петербург: Питер, 2003. 256 с.
- 14.Приймак І.І. Організація стратегічного управління суб'єктами господарювання в економіці України. *Вісник Львівського університету*. 2006. Вип.36. 143-147 с.
- 15.Шеремет А.Д., Сайфулин Р.С. Методика финансово анализа. Москва: Инфра-М. 2008. 419 с.
- 16.Великий тлумачний словник сучасної української мови. Київ: Перун. 2009. 1719 с.
- 17.Шандова Н.В. Розробка механізму управління стійким розвитком підприємств машинобудування. *Актуальні проблеми економіки*. №2. 2007. 101-105 с.
- 18.Ковальчук Т.І., Цивак Ю.Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства. *Інноваційна економіка*. Науково-виробничий журнал. №2. 2014. 48-53 с.
- 19.Єлецьких С.Я. Удосконалення процесу управління фінансово стійким розвитком промислового підприємства. *Економіка промисловості*. №3. 2012. 74-80 с.
- 20.Косарева І.П., Бут А.С. Механізм управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економічні науки*. №4. 2017. 678-682 с.

21. Бікусов А.А., Борисова. Проблеми обліково-аналітичного забезпечення управління підприємницькою діяльністю : зб. матер. ІV Всеукраїнської науково-практичної конференції. 2019. 544 с.
22. Кравченко М. О., Лентовська М. А. Принципи забезпечення фінансової стійкості інноваційно-активних підприємств. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи* : збірник тез доповідей учасників ІІІ Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої тридцятиріччю факультету менеджменту та маркетингу (м. Київ, 08 грудня 2022 р.). Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2022. URL: <http://confmanagement.kpi.ua> (*тези*).
23. Кравченко М.О. Концептуальні основи управління фінансовою стійкістю підприємства. *Економіка*. №4 (111). URL: <http://dspace.nbuu.gov.ua/bitstream/handle/123456789/33714/11-Kravchenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 10.08.2022)
24. Ільїна К. Аналіз фінансового потенціалу стійкості інноваційного підприємства. *Вісник Львів*. Вип.41. URL: http://prima.lnu.edu.ua/faculty/ekonom/Visnyk_Econom/2009_41/202-212.pdf (дата звернення: 10.08.2022)
25. ТОВ «Сандора». Youcontrol – онлайн сервіс перевірки компаній: вебсайт. URL: <https://youcontrol.com.ua/contractor/?id=13642431&tb=file#express-universal-file> (дата звернення: 25.09.2022)
26. Сандора. Вікіпедія – вільна енциклопедія. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%A1%D0%B0%D0%BD%D0%B4%D0%BE%D1%80%D0%B0#cite_note-1 (дата звернення: 25.09.2022)
27. Товарна політика ТОВ «Сандора». URL: <https://studfile.net/preview/9155098/page:5/> (дата звернення: 25.09.2022)
28. ТМ «Сандора». Про компанію. URL: <https://sites.google.com/site/bozhkosandoracom/home/pro-kompaniu-1> (дата звернення: 03.10.2022)

29. Mind Disrupt Innovation Index 2021: які компанії українського АПК готові стати інноваційними. URL: <https://mind.ua/ru/publications/20234607-mind-disrupt-innovation-index-2021-kakie-kompanii-ukrainskogo-apk-gotovy-stat-innovacionnymi> (дата звернення: 09.10.22)
30. Що таке точка беззбитковості і як її визначити? URL: <https://edin.ua/shho-take-tochka-bezzbitkovosti-i-yak-ii-viznachiti/> (дата звернення: 13.10.2022)
31. Компанія Pepsico Україна. URL: <http://pepsico.ua/> (дата звернення: 15.10.2022)
32. А.М.Подерьогін, М.Д.Білик, Л.Д. Буряк. Фінанси підприємств: навч. посібник.. 7-ме вид., без змін. Київ: Вид-во КНЕУ, 2008. 656 с.
33. Пшик Б. І. Фінансова стабільність: сутність та особливості прояву. *Вісник НТУ*. 2017. №138. С. 91-96.
34. Костирко Л.А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія. Київ: Центр навчальної л-ри. 2010. 244 с.
35. Корнєва Н.О., Шаповалова І.О. Шляхи покращення фінансового стану підприємств. *Економічні науки*. Вип. 5.1 (97). 2018. 55-60 с. URL: http://mdu.edu.ua/wp-content/uploads/files/16_13.pdf (дата звернення: 19.10.22)
36. Сініцин О. О. Характеристика методів регулювання та оптимізації структури капіталу корпорації. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. Вип. №4. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=2927> (дата звернення: 19.10.22)
37. Беренда Н.І., Редзюк Т.Ю., Ворона К.В. Управління структурою капіталу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Вип.19, ч.1. 2018. 14-18 с.
38. Костирко Л.А. Діагностика фінансово-економічної стійкості підприємства: монографія. Харків. 2008. 336 с.

- 39.Сініцин О.О. Фінансовий леверидж в управлінні структурою капіталу. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2014. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=3334> (дата звернення: 20.10.22)
- 40.Григораш. Т.Ф. Середньозважена вартість капіталу: особливості розрахунку в Україні та у світі. *Бізнесінформ*. Вип. №11. 2016. 281-286 с.
- 41.Грабовецький Б.Є. Основи економічного прогнозування.: навч. посібник. Вінниця: ВФ Танг. 2000. 209 с.

ДОДАТКИ

Додаток А

Таблиця А.1

Звіт про фінансовий стан ТОВ «Сандора», тис. грн.

Актив	Код рядка	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5
I. Необоротні активи				
Нематеріальні активи:	1000	1760	1250	508
первісна вартість	1001	10076	2587	2419
накопичена амортизація	1002	(8316)	(1337)	(1911)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	339310	200936	354530
Основні засоби:	1010	1014912	2212188	2361055
первісна вартість	1011	2318164	3681153	4075969
знос	1012	(1303252)	(1468965)	(1714914)
Відстрочені податкові активи	1045	310183	170682	152228
Інші необоротні активи	1090	47310	80590	101428
Усього за розділом I	1095	1713475	2665604	2969749
II. Оборотні активи				
Запаси	1100	733820	735213	838492
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1251881	1510888	1461958
Дебіторська заборгованість за розрахунками: за виданими авансами	1130	48734	39576	42548
з бюджетом	1135	9440	0	8841
у тому числі з податку на прибуток	1136	7925	0	0
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	14385	8576	26595
Гроші та їх еквіваленти	1165	107625	47699	403358
Витрати майбутніх періодів	1170	6219	6664	7030
Інші оборотні активи	1190	39103	57215	70264
Усього за розділом II	1195	2211207	2405931	2890494
БАЛАНС	1300	3924682	5071435	5860243
Пасив	Код рядка	2019 р.	2020 р.	2021 р.
I. Власний капітал				
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	719990	986277	2008573
Додатковий капітал	1410	8256	8256	8256
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	(1988286)	(1395057)	(1697537)
Усього за розділом I	1495	(1260040)	(400524)	319292

1	2	3	4	5
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення				
Пенсійні зобов'язання	1505	919	1775	1798
Інші довгострокові зобов'язання	1515	2768826	2392358	2835643
Усього за розділом II	1595	2769745	2394133	2837441
III. Поточні зобов'язання і забезпечення				
Короткострокові кредити банків	1600	0	294300	0
Поточна кредиторська заборгованість за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	78229	56899	18680
товари, роботи, послуги	1615	1887409	2134999	2152998
розрахунками з бюджетом	1620	7388	70971	8150
розрахунками зі страхування	1625	4776	7211	5193
розрахунками з оплати праці	1630	23243	32486	30973
одержаними авансами	1635	3552	5852	11488
Поточні забезпечення	1660	56356	61632	34189
Інші поточні зобов'язання	1690	354024	413476	441839
Усього за розділом III	1695	2414977	3077826	2703510
БАЛАНС	1900	3924682	5071435	5860243

Звіт про сукупний дохід ТОВ «Сандора», тис. грн.

Стаття	Код рядка	2019 р.	2020 р.	2021 р.
I. Фінансові результати				
Чистий дохід (виручка) від реалізації продукції	2000	9744262	10404098	10341642
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(7196337)	(7239933)	(7126744)
Валовий: прибуток	2090	2547925	3164165	3214898
збиток	2095	0	0	0
Інші операційні доходи	2120	7235	5800	7394
Адміністративні витрати	2130	(228785)	(251124)	(324900)
Витрати на збут	2150	(1834833)	(2251161)	(2322310)
Інші операційні витрати	2180	(10176)	(52043)	(14055)
Фінансові результати від операційної діяльності: прибуток	2190	481366	615637	561027
збиток	2195	0	0	0
Інші фінансові доходи	2220	34163	499093	4662
Інші доходи	2240	3904	7359	9235
Фінансові витрати	2250	(342636)	(344845)	(767853)
Інші витрати	2270	(20563)	(44472)	(91139)
Фінансовий результат від звичайної діяльності до оподаткування: Прибуток	2290	160234	732772	0
Збиток	2295	0	0	(284068)
Дохід (витрати) з податку на прибуток	2300	(48653)	(139543)	(18412)
Чистий фінансовий результат: Прибуток	2350	111581	593229	0
Збиток	2355	0	0	(302480)

Звіт про рух грошових коштів (за прямим методом) ТОВ «Сандора», тис. грн.

Стаття	Код рядка	2019 р.	2020 р.	2021 р.
1	2	3	4	5
I. Фінансові результати				
I. Рух коштів у результаті операційної діяльності				
Надходження від: Реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	3000	12287976	13360175	13713916
Повернення податків і зборів	3005	30856	8480	-
Надходження авансів від покупців та замовників	3015	3550	2299	-
Надходження від відсотків за залишками коштів на поточних рахунках	3025	2530	2529	3413
Надходження від боржників неустойки (штрафів, пені)	3035	1593	1029	1828
Інші надходження	3095	20344	21701	8423
Витрачання на оплату: Товарів (робіт, послуг)	3100	(9785616)	(9664703)	(9969189)
Праці	3105	(468073)	(610448)	(700093)
Відрахувань на соціальні заходи	3110	(111132)	(147128)	(174387)
Зобов'язань з податків і зборів	3115	(345524)	(721640)	(948847)
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на прибуток	3116	-	-	
Витрачання на оплату зобов'язань з податку на додану вартість	3117	(189000)	(531982)	(737287)
Витрачання на оплату зобов'язань з інших податків і зборів	3118	(156524)	(189658)	(211560)
Інші витрачання*	3190	(882156)	(1136783)	(1236895)
Чистий рух коштів від операційної діяльності	3195	754348	1115511	698169
II. Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності				
Надходження від реалізації: необоротних активів	3205	5351	14697	13227
Витрачання на придбання: необоротних активів**	3260	(534794)	(1357649)	(756390)
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	3295	(529443)	(1342952)	(743163)
III. Рух коштів у результаті фінансової діяльності				
Надходження від: Власного капіталу	3300	256308	266287	1022296

Продовження табл. В.1

1	2	3	4	5
Отримання позик	3305	6245000	12422000	2930000
Витрачання на: Погашення позик	3350	(6332000)	(12127700)	(3224300)
Витрачання на сплату відсотків	3360	(335474)	(363481)	(284931)
Витрачання на сплату заборгованості з оренди	3365	-	(16529)	(33161)
Чистий рух коштів від фінансової діяльності	3395	(166166)	180577	409904
Чистий рух грошових коштів за звітний період	3400	58739	(46864)	364910
Залишок коштів на початок періоду	3405	57144	107625	47699
Вплив зміни валютних курсів на залишок коштів	3410	(8258)	(13062)	(9251)
Залишок коштів на кінець року	3415	107625	47699	403358